

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Imago Primi Saecvli Societatis Iesv

Bolland, Johannes

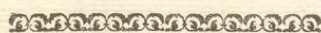
Antverpiae, 1640

Liber Secvndvs. Societas Crescens. Sive De incremento & progressu
Societatis vsque ad hunc annum sæcularem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97844](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97844)

LIBER PRIMVS SOCIETAS NASCENS
 I M A G O
 PRIMI SÆCVLI
 SOCIETATIS IESV.

LIBER SECVNDVS.
 SOCIETAS CRESCENS.

S I V E

De incremento & progressu Societatis vsque
 ad hunc annum sæcularem.

C A P V T P R I M V M.

Primæ Sociorum collectio, Ordinis fundamentum.

QVEM AD MODVM mundi huius Conditor Deus, vt in tanto opere suæ pulchritudinis ac potentia vestigia adumbraret, præter spectabilem hunc ornatum adeo multiplici varietate distinctum, diuersam agendi vim, dissimilesque naturis rerum propensiones indidit: ita in humanis animis (qui quoddam huius Vniuersitatis breuiarium sunt) præter cælestium decora gratiarum, quibus eos ad dignam amore suo venustatem perpolit, efficaces imprimis motiones; quibus in varia inclinati, dum alius aliud amplectitur sanctioris vitæ genus, collectas in illo bonorum Oceano virtutum excellentias, diuisim & per partes æmulentur ac repræsentent. Hinc adeo disparia virorum Deo famulantium studia, adeo diuersæ nitentium ad perfectionem viæ. Sunt qui in æternarum rerum contemplatione defixi, vt affluenti cælitus dulcedini vacuum atque expeditum præbeant animum, à negotiis cum curisque profus abducunt. Sunt qui non tam mentis, quam corporis exercitationibus dediti, in charitatem & misericordiam totos se effundunt; & inter nosocomiorum squalorem, inter reorum ac mancipiorum ergastula, æuum consumentes, quidquid solatij calamitosi adferunt,

*Diuersa
 Religio-
 rum Insti-
 tuta.*

ferunt, suas delicias putant. Alij iuandis magis animis, quàm corporibus intenti, sic agendi contemplandique studium conferunt atque commiscunt, vt neque in degustandâ suauitate diuini colloquij causas deserant proximorum, neque in ferendâ proximis ope diuinam familiaritatem negligant: sic se sibi excolendis perficiendisq; impendunt, vt partem curarum ad communem vtilitatem deriuantes, quod priuatim proficiunt, id omne publicè velint prodesse. Priores in loca sola abdunt sese, & procul ab omni strepitu sancta sectantes otia, secum toti & cum Cælestibus degunt. In solem posteriores & puluerem prodeunt, oppida atque agros percursant, diurnis contentionibus nocturnas vigiliis addunt, quietem denique in laboribus, in hominum consortio Dei presentiam & congressum quærunt. Laudabili vtrique, quia non tam suo, quàm æternæ Mentis, cui suas attemperant rationes, ductu atque consilio. At iam eò redierat Christiana res, vt (quod magnus olim Aphraates dicebat) vel ipsos eremi cultores ad leuandas Ecclesiæ calamitates, tamquam asuetas secreto virgines ad restinguendum paternæ domus incendium, par esset in publicum prodire.

*Ecclesiæ
necessitas
tempore
Ignarij.*

Fluctuabat multis locis Religio: fœdabantur castissimi ritus: Provinciarum olim constantissimarum lababat fides, salus periclitabatur. Quâ in communi necessitate & discrimine, suis dumtaxat commodis & saluti vacare, non tam virtutis studium, quàm laboris fuga poterat videri. Eam ob rem Ignatius auersatus iam vanarum rerum illecebras, vocantiq; ad meliora Numini obsecutus, postquam priuatæ satis pietati indulgisset, hausissetq; de celo, quod in alios cum fructu posset & sine periculo transfundere; ad ferendas miseris suppetias, firmandumq; quâ posset, Ecclesiæ statum, curas suas omnes cogitationesq; conuertit. Quid tamen aut in illo, aut in quocumque suam solius operam conferente, tantum præsidij? Nec vnus omnibus prodesse poterat, nec vllis admodum diu. Iungere ergo cum pluribus studia, & adlegere Socios visum est: qui eius primùm operâ incensi, dispergerent deinde alerentq; in posterum flammam, & frigescente sæculo Christianæ pietatis ardorem renouarent. Id primò in Hispaniis Barcinone Salmanticaq; tentatum. Vtrobique conatu maiori, quàm successu. Multos sigillatim virtuti conciliauit; qui sibi ad laboris societatem fideliter adhereret, reperit neminem. Nimirum satis erat, hoc Regnum magnorum virorum feracissimum nouæ Congregationis Auctorem protulisse, iniriâ progressusq; alteri debebantur. Ita transplantari amant quidam frutices, nec nisi aliò traducti in arbores excrescunt.

*Ad nandam
Ecclesiæ
operam
Ignarius
Socios col-
ligit.*

Parisiis, celeberrimo per Christianum orbem litterarum emporio, vt maior florentissimorum iuuenum ex omnibus Regnis eò confluentium copia, ita facilior fuit certiorq; delectus. Primus adscitus Petrus Faber, natione Allobrox. Nec ægrè viro sancto adhæsit, qui sanctitatem à puero fuerat amplexus. Plus in Xauerio defudatum, quasi iam tum portenderetur, in illo vno de millibus multis agi. Is Pompeiopoli Regiâ Nauarræ vrbe nobili prosapia natus, illud modò spectabat, vt ad aggenitam familiæ bellicam laudem sapientiæ decus adiungeret. hoc difficilius ad infima atque humilia animum inflexit. Sed cum, vt relu-

staretur, Ignatium, vt instaret, mouebat magna indoles. Norat vt prudens, in incultis agris ex inutilium herbarum luxurie fertilitatem colligi. Norat equorum domitoribus ferocissimos placere: eos esse, qui, vbi frenum pati didicerint, aduersam frangant aciem, & per prostrata caduera equitem suum ad gloriam vehant. Nec diu elusus labor. dedit mox manus, & contumaciam strenuitate pensauit. Inde Iacobum Lainium Seguntinum, & Alphonsum Salmeronem Toletanum, cum ingenij studiorumque similitudo sociasset inter se; salutis & perfectionis studium ad Ignatium aggregauit. Post hos Nicolaus Bobadilla Palentinus, primum officii delinitus, mox vitæ proposito coniunctus est. Sextum se addidit Simon Rodericius Lusitanus, acri iuuenis ingenio & indole præclarâ. Claudius Iaius Gebennensis aliquantò post; postremi duo, Ioannes Codurius & Paschasius Broëtus, Belga hic, ille Allobrox, post Ignatij Lutetiâ discessum se coniungere. Ita ex paucis hominibus, patriâ, ætate, moribus, consilio discrepantibus, velut ex variis elementis, pulcherrimi corporis coaluere principia. Nec diuersitas vel auspicio caruit, vel fructu. Quòd natione differrent, monebantur non ad alicuius se gentis, sed ad omnium populorum salutem congregatos. Consiliorum dispar ratio subita conuersionis consensusque Deum prodebat auctorem. Cetera dissimilitudo documentum dabat posteris, vt, cum adeò dissidentes non nisi per charitatem coiuisset cognoscerent, eodem vinculo continerent communitatem suam, quo esset initio colligata. Paucitas verò, cum operum quæ aggressi sunt magnitudine composita, quantum admirationis haberet, numquam manifestius fuit, virtute potius quàm numero, concordia & conspiratione quàm magnis apparatibus, res geri. Quamquam verisimile est, Ignatium, dum nouam conde- dere militiam in animo haberet, hos velut Præfectos Tribunosque legisse, de reliquis copiis satis securum, si idoneos Duces nactus esset.

CAPVT SECVNDVM.

Alterum Societatis incrementum in Ordinis confirmatione.

Res erat vnus ætatis, paucorum hominum societas. Vt perennaret, Religiosum Ordinem condi placuit. Assensit Paulus III. Pontifex Maximus, eâ lege, vt, quoniam exercitus in morem variis distingueretur ordinibus, Professi, qui velut prætoriani milites sunt, supra sexaginta ne essent. Sed vbi arborem plantaueris, difficile est crescendi legem præscribere. Dante incrementum Deo, nequidquam obicem ponas. Quos verò nouæ huic propagini diuina bonitas auctus sponderet, non dubiis apparebat indicis. Vixdum in Europâ firmare radices cœperat, & iam vsque ad vltimas Orientis terras lato penetrarat prouentu: vix paucis inferre se prouinciis; & iam plerasque sui desiderio compleerat. Studia ciuitatum, postulata Principum, vota populorum, per litteras atque Oratores indies adferebantur. cumque vnâ obuersarentur oculis animarum pereuntium strages, videbatur quoddam miseræ

*Professorū
numerus
restringitur
ad
sexaginta.*

*Societas à
pluribus
populis ex-
petitur.*

ria

ria genus, non posse miseris subuenire. Quid tamen plurimis fieret, si adeo angustis circumdata cancellis, nec terminos suos Societas, nec labores proferre posset? ostensum sibi, non concessum auxilium dicerent; miserabilius perituri post spem salutis. Quid? in immensum crescerent hæreticorum cateruæ, exiguus ad Ecclesiam manipulus accederet? latissimos India offerret campos, colonorum non admitteretur copia? Nec hoc pro suâ pietate voluit, nec pro ratione muneris fas esse Pontifex iudicauit. Quam ergo prius prudenter, velut in experimentum, hunc recenti Religioni limitem definiuerat, tam postea beneuolè dilatauit; ut, si Deo videretur, crescente indies numero, & in Patrum locum nouâ sobole adolescente, durationem cum omni posteritate, amplitudinem cum orbis terminis adæquaret. Indulgentia Romanæ Sedis Patribus pro omine fuit. Plures inde cum lectissimi iuuenes, tum viri ætate ac sapientiâ graues adoptati: Societas instar fluminis, per fractis aggeribus, exundare latius cœpit. Quis hîc Ignatio sensus, cum in eum ferè modum multiplicari suos cerneret, quo suorum turbam sectatorum Seruator auxisset? decem ille principio; CHRISTVS duodecim selegit. Mox ad hos additi duo & septuaginta; Ignatio sexaginta concessi, pari ad priorem numerum accessione. Tandem infinitos Euangelij Præcones orbis habuit, spes erat & Socios sine numero fore. Libet sanè vel hoc nomine diuinæ benignitati referre gratias, quòd quorum maximè vitam nobis imitandam proposuit, eorum similes dederit progressus.

*Sociorum
numerus
crescit ad
modum di-
scipulorū
CHRIS-
TI.*

CAPVT TERTIVM.

Tertium Societatis incrementum sub sancto Ignatio.

VTi res, quas terra gignit, ita Regna Resque publicæ se sensim efferrunt. Vt Roma gentium caput fieret, septingentis annis opus fuit: tamen, si progressum cum annis conferas, ætatem, inquit ille, ultra putes. Velocior Alexandro victoriarum cursus. At quantis exercitiis quotam terrarum partem subegit? Asiæ, ut nunc est, non maximam. Plus Christiana virtus potuit. Pauci piscatores orbem non multò tardiùs, quàm peragrari posset, Deo subdidere. Ita ultra Regna atque Imperia suos Ecclesia limites protulit, & vbi nulla trophæa steterant, sua signa collocauit. Licetne cum huius progressibus variorum Ordinum incrementa conferre? Eodem & auctore conditi, & adiutore promoti, non parum de amplitudine participarunt. Sed id Ignatio indultum Marcellus II. Papa iudicauit, ut inter omnes, quorum operâ in instituendis Ordinibus diuina Sapiencia vsa est, nemo, dum viuere, tantam familiæ suæ, quantam ille, dilatationem viderit. Fuerunt alia secundæ quidem, & sub ortum suum, instar fontium recens prorumpentium è terrâ, quæ patuit via, se diffudere: sed Fundatorum auspiciis pleræque vix aliquot Regnorum fines, pauca vnam orbis partem excessere. Quid Societas? extremas terras, extrema peruagata maria. vbiq; gentium non sedes modò, sed & Prouincias habuit. in Europâ nouem; vnam in Asiâ (sed quàm vastam?) Indiam, vltimos ho-

Florus L. 4.

*Ignarius
suum Or-
dinem la-
tus quàm
vltus Fun-
dator pro-
pagatum
videt.
Hist. Societ.
lib. 1. 5.
Societas
vino Ignat-
io per
quatuor
mundi
partes dif-
fusa.*

*Ignatij de
Societatis
progressi-
bus prædi-
ctio.
Ex scriptis
P. Oliverij
Manarej.*

minum Iapones complexam : vnam item in Africâ (ita tum censeba-
tur) Æthiopiam : Brasiliam in Americâ postremam. Quibus quid ad-
ditura esset dies , nec Ignatium diuina bonitas , nec suos Ignatius celare
voluit : quodam enim in morbo , cum moriturus timeretur , rogantes
illos differret suum in caelos discessum ; verendum enim , ne orbata pa-
rente nondum roborata familia concideret ; bono animo esse iussit : Deo
Societatem , non Ignatio niti . illius fauore , quos videret orbis , in eum
diem progressus fecisse , maiores tamen in posterum facturam : ventura
tum tempora , cum ad instar corporum incrementum iam facto solidare-
tur in se , atque ita molis suæ compages disciplinâ constringeret , vt , quæ
labris solet esse principium , ad stabilitatem faceret magnitudô . Rara fe-
licitas , sed cuius Ignatius non modò vates , verum etiam secundum
Deum auctor est . Dum speranda nobis bona prædixit , quid sibi debe-
retur indicauit . ab eo enim ortum Societas , ab eo , præter perpetuum
patrocinium , auferendi suiqûe conseruandi vias ac rationes habet .
Quamobrem , ô Parens optime , ô eximie Ordinis tui , quin & Christia-
ni propagator Imperij , quas tibi grates filij tui , quas orbis referet vni-
uersus ? tu fecundam hanc vitem , quæ modò ab Ortum ad Occasum pal-
mites explicuit , plantasti : tuis , dum viueres , vigiliis ; dum caelos adisti ,
meritis excreuit . Tu domus huius Deo dilectæ architectus es : tuum
opus primi lapides , tua totius ædificij forma . Vt ruinam ne timeat ,
fundamenta Christo auspice solidasti : vt tutò assurgat , Regulas tuas
velut amussim reliquisti . Ex te fons ille scaturiit , qui , vt in fluuium ma-
gnum excreceret , allapsos quidem torrentes excepit ; sed aquas in origine
haustas per fordida terrarum , per amarus Oceani vortices voluit hæc-
tenus incorruptas . Tuis auspiciis collectus , tuis etiamnum consilijs regi-
tur hic exercitus : futurus victor , dum ordines in quos discretus , dum
relictorum à te armorum vsûm , dum præcepta pugnandi , dum muni-
tiones suas , hoc est tuas Constitutiones , seruabit . Adsis nunc , ô bone ,
& tuis , vt facis , propitius , quem sperasti , quem spondidisti , quem è calo
curasti , profectum intuere .

CAPVT QVARTVM.

Propagatio Societatis per Europam.

*Societatis
in Italiâ
ortus &
incremen-
tum.*

EVropa non terrarum amplitudine , sed incolarum præstantiâ nobi-
lissima mundi pars , vt Societatem protulit , ita pluribus locis re-
cepit . Natalis terra Italia fuit , vbi Roma Religiosorum Ordinum pa-
rens . Nec vsquam felicius , quam in patrio solo adoleuit . in Vrbe tribus
sub Ignatio sedibus constituta , nunc vndenas numerat . Agnosceres hæc
radicem , ad quam frequentes furculi pullulant . agnosceres caput , vbi
colligitur , & maximè sese exferit sensuum vis . Inde per nobilissimas Ita-
liæ ciuitates dispersa est . Plerisque sui specimen dederant primi Pares
iam tum , cum nondum Religiosis accenserentur . E nosocomijs ad
pulpita prodeuntes , ostenderant non minus sibi esse ad sanandos animos
industriæ , quam ad subleuandas corporum ægrotudines charitatis . Ad
famam

famam sic partam ubi faustus de confirmatâ Societate nuntius accessit, quasi si salutis alienæ studium iis urbibus, vnde discesserant, sui reditus obsidem reliquissent, publicis votis reuocati sunt. Oblata vitæ subsidia, oblata tot ad commorandum sedes, quot incolendis adultior Societas vix suffecit. Posterius, quorum in locum veniebant, horum sibi partes subeundas rati, non cessarunt eorumdem commodis populorum perpetuo conatu inferuire, & relictum sibi nomen per ea conferuare ministeria, per quæ fuerat acquisitum. Auctus cum fructu fauor, & quâ maxime creuimus, Principum Ecclesiæ benevolentia: ad quam tantus nunc à Barberinis cumulus accessit, quantum vti expectare modestia non sinebat, ita fatis agnoscere prohibet magnitudo. Si quid id est, ut illorum apud nos aternet nomen, ipso sæculorum decursu monebimur. Gracitudinem, quam obliterare solet, renouabit vetustas: fato quodam Societatis felici, ut cum ea per quæ subsistit, Romanis Pontificibus accepta referat omnia, per quæ ornatur, eorum nepotibus debeat quàm plurius. Sic inter Urbis Romanæ decora sunt, quæ Farnesij & Lodouisij cum pietatis in Deum, tum suæ aduersum nos voluntatis augustissima monumenta reliquere. Boncompagni, Aldobrandini, Burgesij, alijque Pontificibus agnati, quàm meritis suis, & illorum fauore magni, tam nominis nostri studiosi fuere. Quid de Borromæis dicam? illud Italiae decus D. Carolus (cui ut aliquid ad sanctitatem, quâ mundo venerabilis est, Societas contulerit, multò tamen plus debere sibi gloriæ ducit) præter donatam Aronenfî Tirocinio domum, tria condidit dotauitque Collegia, Mediolani vnum, per Heluetiam duo: futura, ut putabat, non tam suæ munificentiae testimonia, quàm Religionis per eas oras firmamenta. Pari suos præsidio reliqui per Alpes Principes muniuere: utque Italiae claustra ingruentibus ex vicino hæresibus imperuia facerent, Collegia montibus suis velut arces imposuere. Vicinæ insulæ non minus nostri cupidae. Sicilia simul ac nouit, expetiuit. Sardinia cum æquè vitis atque venenatis herbis scateret, hinc antidotum petiit. Sic Corsicam, sic Melitam ingressi sumus. Cretam etiam cum Venetorum, quibus paret, tum Romani Pontificis voluntate inhabitauimus; sed acerbis, quem Venetiis tulimus, casus eò quoque deuenit.

*Principes
Ecclesiæ
Societati
beneuoli.*

*Glusianus in
eius Vicâ.*

*Societatis
in maris
Mediterraneæ
insulas.*

*in Lusitaniam
ingressus.*

Post Italiam prima nos Lusitania excepit. Venerant eò Franciscus Xauerius & Simon Rodericius, in alterum Orbem Dei nomen, & Societatem, portaturi. Dum Olisipone idoneam ad nauigandum tempestatem expectant, & quid Indis esset sperandum, in Lusitanis docent; ita se probarunt, ut quibus operam ad tempus commodabant, illi propriam sibi fieri ac stabilem vellent. Rogant Regem (erat is Ioannes tertius, quo nemo nascentem hunc Ordinem vel benignius excepit, vel fouit studiosius) suorum non minorem, quàm barbarorum curam habeat: omni studio conquirendos tales viros; non de manibus, cum haberentur, amittendos: Indis & sine damno & largius prospectum iri, si pluribus (quod virtutis exemplo facturi erant) sibi aggregatis, numerosas eò colonias aut mitterent, aut, si videretur, ipsi deinde ducerent. Quasi iam tum multi essent, diuidi placuit. Simon remanere iussus, Xauerius in Indias pergere, vnus tot regionibus par. Hic vltimum sui monumentum

tum diuinus ille vir, hinc suprema virtutum vestigia in Europâ reliquit. Dubites, beatiorémne Lusitaniam dicas cum illum accepit, an cum dimisit. Non potuit certè de iacturâ queri, quæ tam multis lucro fuit. Submissa mox in abeuntis locum noua supplementa: quibus quàm regia benignitas commodam, tam difficilem decessor prouinciam faciebat. Sed ut acres essent, Simonis exemplis & cohortatione, & suo potissimum nomine incitabantur. Apostolos vulgus vocabat. quæ appellatio, quoniam virtute sustentata est, posteris etiam reclamantibus adhæsit. In Indias incertum, an inde transierit, an nouis meritis parta. Gauderat Rex, Regique virtutibus similis Regina, cum suo iudicio populi sensum conuenire. Secundis de Societate rumoribus, tamquam benevolentia suæ fructibus, exultabant. Nec minima pars in regiam deriuabatur. Epheborum curam sub suum statim introitum Xauerius & Simon susceperant; mox omnis ferè aula quoad animæ res se dirigendam Patribus tradidit. Ne se ipsi, & quod habebant charissimum pignus Reges committerent, euincere religiosa modestia non potuit. Sebastianus suorum spes & delicia, è Societate magistrum habuit. virtutes, quibus aternitatem merebatur, à P. Ludouico Consaluio sunt exultæ. Vtinam illis frui diutiùs Lusitaniæ licuisset! sed Religionis studium, ob quod viuere debebat, animosissimo iuueni gloriosam quidem, at infelicem, in Africano bello mortem properauit. Quo casu quamuis præcipuum Societas columen amisit; non tamen per sua se perennia studia, & salubres in commune labores, destitit dilatare. Ciuitates, quæ Regum vel exemplo, vel voluntate, Collegia nondum admiserant, suis deinde commodis ductæ petiere. Conimbricensè uti in vniuersâ Societate primum, ita diu præcipuum fuit.

Socij in Lusitaniâ Apostoli appellantur.

P. Consaluius Regi Sebastiano instituendo operam dat.

Araosius & Faber in Hispaniam mittuntur.

Lainius & Salmiron Societati estimationem pariunt in Conc. Trident.

Franciscus Borgia in Societatem adscribitur.

Orbem complexus Ignatius, non poterat Hispaniæ patriæ suæ deesse. Misit eò Antonium Araosium propinquum suum, virum & pro gentis ingenio feruentem, & aliis naturæ virtutumque dotibus insigniter ornatum. Secutus mox cum Orisio Cæsaris Legato Petrus Faber. Poterat in illo videri Ignatius ad suos rediisse: adeò Patrem primogenitus filius referebat. Nulli tamen magis, si Araosio credimus, quàm Lainius & Salmiron, dum Tridenti aliud agunt, Societatem in Hispaniis promouère. Reduces ab illo Concilio Antistites susceperunt benignissimè matrem, cuius adeò præstantem in filiis indolem agnouerant. Placebat coniunctum cum virtutum actionibus doctrinarum studium: placebat accommodata ad præsentis Ecclesiæ necessitates Instituti forma. quæ in viuis illis imaginibus repræsentata, multos etiam aliarum nationum Præfules in sui amorem pertraxit. In Galliam Guilielmus à Prato Claromontanus Antistes, in Poloniam Stanislaus Hosius Cardinalis, Gerardus Hamericourtius Bertiniensis Abbas in Belgium, instituendorum Collegiorum voluntatem detulere. Adeò iam tum, vel communi cum ceteris familiis, vel propriâ Societati forte, quod singuli facerent, cœpit in vniuersum corpus redundare. Sed pluribus fulciendus adminiculis tener hic Ordo, pluribus illustrandus luminibus erat. Accessit Franciscus Borgia; à cuius nobilitate splendorem, auctoritate firmitudinem, administratione incrementum accepit. Priusquam in eam se daret,

daret, in vrbe suâ Gandiâ disciplinarum Vniuersitatem ritè excitat, quæ omnium prima nostrorum administrationi & potestati subfuit. Ita in nobilissima Europæ Regna distributa quædam Societatis inchoatæ laus. In Galliis primi Socij collecti: erecta Romæ prima Professorum domus: Collegiis in Lusitaniâ principium datum: Academias habere cœpimus in Hispaniis; felici omine, quoniam hinc potissimum prodituri erant, qui ingenij & eruditionis excellentiâ propagatis sacrarum scientiarum terminis, nostræ ætati ornamento essent, posteris administrationi. Vnde factum, vt nobilissimæ, quibus hoc abundat Regnum, Vniuersitates in sui nos communionem corporis adsciscerent, & ad docendi societatem vocarent. Nec minor virtutis vel opinio, vel in publicum utilitas. Quamobrem Episcopi curarum suarum partem in nos deriuare, ad lustrandas Diœceses sibi socios addere, præpositus fidei rebus Magistratus in honore habere: Rex Philippus cum emendatos alicubi mores, suisque similes vellet, non ab aliis præsentiorum opem sperare. Sic Hispanias facillè peruasimus.

*Gandia
Vniuersitas
prima
Societatis
cura
commissa.*

Non idem in Galliis cursus. sed & aditus difficilior. Vti flumina in mare, vnde ortum habent, non sine ambagibus reuoluuntur, ita inchoata in hoc Regno Societas, non nisi post interuallum, & per varios anfractus, recepta est. Quos sub initium Parisios Ignatius misit, diu pro studiosis magis quam Religiosis habiti sunt. Et, si virtutem excipias, erant illis, quam his similiores. nec habitu, nec contubernio, nec studiorum Magistris differebant. Sola morum innocentia eximios reddebat: conspicua illa quidem, sed vel ideò calumniis exposita. Laborantibus præstò fuit Guilielmus à Prato Claromontanus Antistes: neque causam modò libenter, sed & ipsos in ædes suas liberaliter suscepit. Ibi Collegium formari cœptum, pari & Sociorum & Præfulis gratulatione: huius, quòd domicilium suum in Dei domum conuerti cerneret; illorum, quòd talem & hospitem & fundatorem haberent, cuius non tam recto quam patrocinio protegerentur. Sed vt certa loci possessio esset, desiderabatur vt Societas in Galliæ corpus cooptata ius naturalis ortus obtineret. Hoc, simulque vt ædificare integrum esset, Cardinalis Lotharingus, alterum Religionis in Galliâ columen, ex Rege impetrauit. Sed Senatus auctor factus non est: Sorbona etiam graui nos censurâ perstrinxit. Ita non de habitatione modò, sed & de famâ laboratum. Sed nihil præponderat veritati. euoluit ipsa sese, & in iniquis iudiciis, vti fax in tenebris, ventilata clariùs elucescit. Ne tamen tantorum Doctorum negligi auctoritas videretur; Martinus Olaius respondit, refutauitque scripto, quæ moribus Socij refellebant. Reliqua difficultas in conuentu Poissiacensi per Lainium est sublata. Ibi dum non modò cum hæreticis vehementer, sed etiam cum Catholicis non timide, cumque ipsâ liberius agit Reginâ; per quæ offensionem incursumus timebatur, per ea & sibi conciliauit gratiam, & quæ ad firmandas Ordinis sui res opus erant, impetrauit: seu quòd ita libertatem prudentiâ temperaret, seu quòd nunquam nocuerit suæ, qui Dei causam fideliter promouit. Videbatur tot inter iactationes firmas agere radices Societas debuisset. euulsa tamen est: vt, quid ad communem rem eius opera conferret, Gallia

*Societatis
in Galliam
ingressus
difficilis*

*ab Episcopo
Claromontano
fouetur.*

*eius innocentia
defenditur.*

*in conuentu
Poissiacensi
admittitur.*

*excedere
cogitur.*

*reducitur
ab Henrico
IV.*

*eius in
Societatem
benivolentia.*

*Patres in
Germaniam
missi.*

*heresi ibi
varius locis
oppugnati.*

*In Societatem
fanor
Austriacorum
&
Bavarorum.*

non minus carento disceret, quam fruendo. Restituta suis sedibus ab Henrico IV. post duram hiemem vberius germinare cepit, & velut in fecundiori post otium & cessationem nouali latiores fegetes proferre. Fouit reductam Rex eâ benignitate, quâ reuocauerat. cuius quidem beneficij memoria non nisi cum Societate occidet. Sed parum illi fuit, si sua apud nos memoria exstaret. suum illud magnanimum, & quale fuit in Alexandri pectore, maius mundo cor, in Flexiani Collegij templo tumulari iussit; vt, quantum Societatem cordi haberet, etiam post mortem testaretur.

Germania quò grauius laborauit, hoc studiosius adiuta est. Ignatio nulla regio commendatior. Ex decem, quos in condendâ Societate adiutores habuit, quinque illi impendit, Fabrum, Iaium, Bobadillam, Salmeronem, Lainem; cum non totidem alij (Codurio iam cælis recepto) vniuerso terrarum orbi restarent. Ipse cum Romæ teneretur, quò per se adesset, Germanicum difficillimis temporibus Seminarium molitus est, & sustinuit vel vltra vites. Ita cominus atque eminenti supplicij lata. Qui propius aderant, alterum contra vitæ licentiam, alterum contra hæresim gerebant bellum: vel potius singula oppugnando, vtrumque impetebant. Sunt enim sic inuicem connexa, alterum vt alterius sit radix. Quemadmodum aqua in glaciem durefcit, glacies in aquam soluitur; ita ex vitis oritur hæresis, & in vitia desinit. Cum hac Wormatiæ, Spiræ, Ratisbonæ, Norimbergæ plenâ velut acie, publicis in conuentibus, dimicatum: certâ quidem victoriâ, sed cuius fructum aduersariorum contumacia elisit. Nos tamen non exiguum operæ pretium tulimus, acerrimum in nos illorum odium. Venit mox in partes Petrus Canisius, nouus terror. Quot ille coronas meruit, seu seruatorum ciuium, seu hostium deuictorum? Non alteri per Germaniam Societas, & si hæreticis credas, Religio plus debet. Sic hanc defendit, vt per eum, & quos ab eo Canisianos vocabant, stare dicerent, quò minus inclinatum præcipitansque Regnum Papisticum omnino collabasceret: sic illam illustravit propagauitque, vt imperiti rerum, Iesuitarum auctorem Canisium ferrent. Stare tamen non poterat, & inter grauissimas Religionis clades incolumem se seruare pusilla Familia, nisi & Antistitum, quorum est isthic cum magnâ potentia coniuncta dignitas, & Catholicorum Principum fauore fulciretur. Sed vti fidelem atque vtilem nauare operam conata est, ita benignos constantesque naeta est fautores. Austriacorum & Bavarorum eò excreuit beneuolentia, vt, nisi magnitudinis pietatisque suæ rationem habuissent, modum excessisse videri possit. quamquam illa, quibus sibi nos obstrinxere, arbitrati sunt optimi Principes, gratulationis potius quam inuidentiæ materiam præbitura. In eam opinionem venerant, vt, cum nobis benefacerent, crederent se de Republicâ bene mereri. Collata nobis auxilia, suis putabant populis impensa. Academiâs tribuebant, vt alibi iacentes, alibi corruptæ hæreticâ prauitate litterarum pristinum statum integritatemque reciperent. Ædificabant magnis sumptibus templa, vt, reddita rebus sacris maiestate, cultum iis debitum pietatemque renouarent. Collegia pro urbium præfidiis habebant.

bebant. neque tutiorem armis, quàm nostrâ vigilantia Religio- nem existimabant. Difficile fuit, vel operum exhibitione tale iudicium, vel beneficentiam gratitudine adæquare. Sperat tamen præstitisse se Societas, vt id magis non potuisse, quàm parum conata esse videatur: gaudetque, quorum armis & fortitudini tot victorias Deus attribuit, eorum se benefactis & munificentia superari.

Haecenus pro arbitrio Prouincias adiuius: in Belgium nos tempestas detulit. Ardente inter Carolum Quintum & Franciscum Valesium bello, cedere iubebantur è Gallis quotquot erant de Cæsaris ditione. Octo de nostris, quippe Hispani, in Belgium migrare. quò aliquando, eodem ex Regno, egestate pressus excurrerat Ignatius, subfidia, quibus ad opem mundo ferendam se pararet, petiturus. Nec iam nullum Sociorum in his Prouinciis erat nomen: præclara Fabri per Germaniam facinora rumor eò detulerat; & vnum celebrans, totum, vt fit, Ordinem commendarat. Præcipua tamen pauperibus, & nisi quòd in regionem omnibus hospitalem venirent, exulibus, in Deo collocanda spes erat. Illo freti, Louanium ad habitandum selegere: tum vt incepta Parisiis studia persequerentur, tum quòd ex præstantibus, quorum erat isthic copia, iuuenibus sperarent fore, non modò vt plures Deo, sed etiam sibi adiungerent nonnullos. Euenit res ex sententia, postquam Colonia Faber adueniens ad sanctitatem quâ omnes, ad eloquentiam quâ Strada eminebat, sapientiam & auctoritatem adiunxit. Sed non vt hominibus aucta est, ita statim domiciliis amplificare se Societas potuit. Obstabat, quòd neque illam Philippus Rex, item vt in alias ditiones suas, in hanc admitteret, neque per patriæ leges reditus permanentes ad stabilienda Collegia necessarios admittere liceret. Has atque alias super alias incidentes difficultates tandem elucata, per magnos labores, ad maiores in Belgico colendo solo tolerandos sibi viam aperuit. Nunc & per Prouincias quæ Regi parent, & per eas quæ sese à reliquis abstraxerunt, diffusa, dat operam, vt his non inuisa, illis accepta, vtrisque sit quàm vtilissima.

In Polonia quoque peregrinata prius est, quàm certis sedibus admissa. Primus eam cum Pontificio Nuntio Li pomanno Salmeron adiit. Sed celeri tantum excursu ostendit sese. Post quadriennium Canisius, cum Camillo Mentuato Satriani Episcopo, cui easdem partes Pontifex delegarat, eò missus, & mansit diutius, & industriæ specimen multifariam dedit. Tandem Cardinalis Hosius, vt labefactam rem Catholicam, quam propè solus sustinebat, etiam aliunde fulciret, Collegium Bransbergæ instituit. Fuit hoc Polonica & Lithuanica Prouinciarum semen: quarum ad progressum Antonius Posseuinus, rebus è Regni & Religionis re præclare gestis, magnum deinde momentum attulit. Sed præcipuum à Regum favore incrementum. Post Sigismundi Augusti tempora, nec nobis nec Ecclesiæ satis æqua, incidimus in Stephanum Bathorem, & Sigismundum III. Fidei Catholica studiosissimos. Hoc illis satis, vt nos amarent. Nec Regiæ beneuolentiæ pœnitere subiectos debuit. Quàm propè aberat vt in exitium rueret nobilissimum hoc Regnum, & contra Scythas ac Turcas inuictum, hæreticis vltro iugulum

Quâ occasione Societas Belgium adierit. De his infra latius Lib. 6.

Poloniam primus adiit Salmeron, dein Canisius.

Reges Polonæ Societati fauunt.

Flo. Remon.
de Hæref.
ortu lib. 4.
cap. 13.

Ioannes
Argenta de
Statu Societ.
in Poloniâ
cap. 14.
Hunga-
riam So-
cietas in-
greditur.

variis
locis multa
patiuntur.

Ioan. Arg.
cap. 13.
de Transil-
vaniâ eij-
citur.

eodem ve-
dit.

Anglicana
missionis
initium.

daret? Est qui asserat, contra hæc pestem non aliunde maius quam à Societate præsidium allatum: eius potissimum operâ errorum causam, hoc est ignorantiam, sublatam, redditumque Catholicis ritibus splendor. Quod uti sibi non arrogat, ita impensi studij conscientiam lata, de rerum conuersione immortales diuinæ Misericordiæ grates agit.

Erat & miserrimus Hungariæ status, dum eam ingressi sumus. Creuerunt vsque adeo calamitates, ut propè mitem Turcarum tyrannidem fecerit rabies hæreticorum. Cæsarei exercitus proditi, iugulati fortissimi milites, Hungari ab Hungaris (nefas!) in mancipia barbaris venditi sunt. Quæ quamuis deplorare magis, quam prohibere licuit, quas tamen partes fatalis ille turbo non inuoluit, in iis & se Societas, & pro virili Religionem seruauit. Zagabriæ ut persisteret, Croatarum ardor effecit. Cum Hungarici Status pelli iuberent, malle se extrema pati dixerunt, quam hoc præsidio spoliari. in ciuilibus patriæ rebus cum Hungaris se facere, in iis quæ Religionem spectant, dissentire. Non tantum alibi vel ausa est, vel potuit Catholicorum constantia. Homonnæ, Cassouiæ, aliisque locis agitati, pulsi, spoliati fuimus. Damna nunc reparat Ferdinandus III. Romanorum Imperator; qui uti reliquas à maioribus virtutes, ita hereditarium in nos amorem hausit. Sic Augustissimus eius pater, quas in Bohemiâ subieramus clades, cum fenore pensauit; vel ob hoc nostri amantior, quod communes secum hostes haberemus: statuentibus rebellibus ibi Austriaci nominis esse tutelam, vbi Societas domicilium haberet.

Utinam par in Transilvaniâ spes affulgeat? non minora perpeffi sumus. Per nostrum exitium Moyses Zankius & Stephanus Bockaius, teterrimæ furia, sibi viam ad dominatum muniuere. Ab hoc Claudiopolitanum Collegium in defectionis præmium ciuibus prædæ datum. Sigismundus Rackofius, qui deinde intrusus est, nec æquitate causæ, nec Archiducis Mathiæ rogatu, nec suorum, quotquot Deo fideles erant, Procerum precibus induci potuit, ut concitata odia non foueret. Sic fructus intercidit, quem per nostros sperauerant Christophorus, Stephanus, Sigismundus, Bathoreus sanguis. post illos, uti heres Transilvaniæ familia, ita pænè omnis reducendæ Religionis via deficit. In spe tamen contra spem Societas nisa rediit, quæ potuit; & turbulentorum ciuium, perinde ut insanientium ægorum, iniurias ferens, curationem non intermisit. Videbatur ad eam rem Albæ Iuliæ velut diuinitus relicta in Collegio nostro cathedra sacræ ædis, sola inter ruderæ & cineres salua: quam postliminio conscendens noster Ecclesiastes fecit, ut in ruinis suis Religio triumpharet. Sed breuis ea respiratio, & citò obnubilanda serenitas fuit. Cedere oportuit non modo furori hæreticorum; sed etiam, inter bella & cædes, Catholicorum timori. Paucorum, quibus nunc commorari illic licet, quam utilis Religioni sit opera, argumento fuit nuper Transilvaniæ Princeps, Bethlemi Gaboris coniux, Marchionis Brandenburgici foror, ad Catholicas partes per eos traducta.

Non tamen nusquam inter hostes durauimus. Ex Angliâ ne Elisabethæ quidem crudelitas nos exclusit. Eam Societati missionem obtulit magis

magis quàm imposuit Gregorius XIII. discriminum quidem & laborum, sed & gloriæ atque vtilitatis plenam. Successum spondebant, cum Pontificis nomen inde à Gregorio Magno Anglis fortunatissimum, tum multorum eam ambientium alacritas. Exarsit in primis Claudius Aquaviua, qui prouinciam animi sui magnitudini parem cernens, non modo vt sine tergiuersatione susciperetur, vehementer institit, sed etiam, vt sibi demandaretur, supplex depoposcit. Valuit hoc, vt deinde vniuerso Ordini cum potestate præfectus, ad eam promouendam curas intendere, tantò efficacius, quantò in expeditionibus plus confert prudentia & imperium Ducis, quàm promptitudo militis. Delecti sunt P. Robertus Personius, & Edmundus Campianus, ambo à virtute, doctrinâ, prudentiâ instructissimi, & præter communem in proximos amorem, singulari patriæ charitate flagrantes. Quantum in ipso statim ingressu terriculamentorum obiectum! quantum deinde casuum & difficultatum! sed quæ metum incutere poterant, animos dabant. Mors extremum periculi summa votorum erat. Nec frustratus spe Campianus: postquam genti suæ vtilissimus fuisset, ipse quoque optatissimum Martyrij fructum tulit. Personius, dum euasit, infelicior fuit. Aliis deinde ad effundendum pro Christo & patriâ sanguinem non minus animi. Plures idem decus obtinere. Societas suorum sanguine fecundior, per spinas & vepres extulit sese, & inter succidentium manus accreuit. Fuit cum omnino latere oporteret; sed etiam sub niuibus vigent herbæ, & ne frigore adurantur, ipsum frigus obsistit. Maior modo tranquillitas sub Carolo Rege, qui nulli probo aduersus, benignitatis, quâ Angliam beat, nec illos relinquit expertes, qui in tuendâ Religione maiorum, quæ Diuinæ placere norunt, Regiæ Maiestati sperant non displicere.

Difficiliorem Scotiam facit hæreseos contumacia, nuper & in Dominum suum ausæ insurgere. Sed ægrè charitati obsistitur. Degunt & illic, qui vel cum libertatis vitæque dispendio laborant indigenis prodesse. Plures ad se attrahit auitæ Fidei tenax Hibernia: vtque paulatim siluescens amplam laborum materiam, ita Religiosorum non infecunda parens, ipsa sibi colonos sufficit. In vtroque Regno priusquam assidui degeremus, variæ per intervalla missiones institutæ sunt. Præter eos, qui Superiorum iussu iuere; in Hiberniam iam tum à Societatis exordio, Alfonsus Salmeron & Paschasius Broëtus pro Legatis à Paulo III. missi, tamdiu curandæ tutandæque Catholicæ rei nauarunt operam, quamdiu non suum (quod minimè timebant) sed eorum, à quibus reciperentur audirenturque, vitare damnum potuerunt. Pius IV. Nicolaum Goudanum, eadem potestate præditum, in Scotiam, Britanico correptam incendio, proficisci iussit: vt Mariæ Regina, suorum fraudibus ac vi oppressæ, summas inter angustias, & consilium præberet & solatium. Cum postea omnino pessum iret hoc Regnum, fouendis eorum qui in Fide constabant, reliquiis, nouam manum Gregorius XIII. destinauit. Quibus in legationibus per media Socij videntes pericula (nusquam enim non ad necem quæsiti sunt) gaudebant iis locis suam se Apostolicæ Sedi fidem ac deuotionem probare posse, vbi in viciniâ Rex schismaticus, & digna tali parente filia supremam auctorita-

Vite Pat.
Campiani
cap. 13.

In Angliâ
mittuntur
Personius
& Campianus.

Martyres
Societatis
in Angliâ.

Societas
IESV in
Scotiâ &
Hiberniâ.

Et legatus
à variis
Pontificibus.

toritatem conuellere, & honorem Petri successoribus debitum, sibi per summum nefas non essent veriti arrogare.

A Christianorum terris ad Turcarum Imperium transeamus. Non minimam Europæ partem, prò dolor! hi possident. Græci & Ægæi maris insulis iugum imposuere. Ex Hungariâ & Slauoniâ (olim Illyrico) plus illis quàm Catholicis paret. Plurimi passim Christiani nominis. Vtinam ad restituendam illis libertatem sic alij arma conuertant, vt Societas operam contulit ad seruandam pietatem! non ita in Scruatoris opprobrium repleatur Tartarus; non ita cælo insultetur. Nunc cessantibus Catholicis, ab ipsis (quis credat?) Turcis aduocati sumus. Res sic habet. Quinque-ecclesienses in Hungariâ præsidarij viderant nostros, quos apud se Dynasta Bamffius Absolindux habebat, per aquæ lustralis agniqûe cerei vsum, plurimis morbis facere medicinam. Rogarant ex sacris his amuletis sibi quædam donari. Nec Mahometana impietas obstitit, quin & ipsis essent salutaria. Vt latius vulgaretur beneficium, Patres accersunt, comitatum addunt; aduonientibus summum honorem habent. Iacebat celebris inter illos Tribunus morbo incognito iam annum æger. Dæmon hominem infederat: sed nec is sacrorum pignorum vim & exorcismos tulit. Sede suâ pulsus est, & quanta sit Catholicis Sacerdotibus potestas, Turcis fateri coactus. Inde illi impensius nos colere, deprædicare, mirari, agendi quæ muneris nostri sunt copiam facere. Nec deerat vbi studium suum & industriam charitas expromeret. Degebant Quinque-ecclesiis, qui se Catholicos dicerent, quæ ciuium, quæ rusticorum, instar centum millium. Vnus omnes curabat Mysta: qui cum vitâ à pessimis non differret, partes suas tantum aberat vt expleret, vt ne nosset quidem. Non minor hæreticorum colluuius, Lutherani, Calvinistæ, Ariani, nulla non pestis se intruserat. Quantus in hac excolendâ siluâ labor! sed & periculum! Sollicitatæ ad prodicionem plebis hæretici rabulæ nos accusarunt, vt rei Catholicæ progressum, quem suis declamationibus retardare non poterant, falsis criminationibus impedirent. Cum pellendi essemus (nam causâ parum probatâ vitam Magistratus donauerat) Bethlem Gabor proscriptioni intercessit. Adeò, quem Deus protegit, nusquam destituitur, & vel inter hostes patronum inuenit. Sedato motu continuata vrbis cultura: eo fructu, vt, cum nostros sui Præsides reuocarent, ciues apud Bassam (sic Proregem vocant) institerint, vt nonnisi reditu promisso commeatum daret. Hæc Quinque-ecclesiensis commorationis origo. Altera Belgradi Hungariæ metropoli est instituta, non minori Christianorum vel desiderio, vel emolumento. Ceteræ per Orientis Imperium sedes locis magis distractæ, nec omnes intra Europam sunt: quia tamen sub Turcis, scriptione coniungam.

Turca quâ occasione Socios accersunt. Ann. Societ. an. 1614.

Societas Quinque-ecclesiis stabilitur.

Residentia Belgradi,

in Chio.

Ann. Societ. an. 1612.

In insulam Chium, reuerentiæ erga Romanam Sedem etiamnum retinentem, Clemens VIII. nostros miserat. Excepere appulso Chij summo studio, nec minori hæcenus retinere. Sed Christiani sunt. Quid Turcæ? Vbi Patrum mores habuere perspectos, videruntque nullâ suâ vtilitate quæstuque, sed vnâ dumtaxat animarum salute duci; primò incognitam apud suos suspexere charitatem; tum, vt rapax hu-
mani

mani animi est virtus, admiratione in benevolentiam versâ, pænè cum indigenis humanitate certarunt. Cùm periculum à Ianizaris impenderet, tutati sunt: publicè cultum, priuatim obsequia detulerunt. Fuit qui coactis ad se de viâ diuertere, cum plurium millium sibi rem familiarem esse dixisset; Hæc, inquit, Patres, vbi volueritis, vsibus vestris summa deseruiet. Quantâ vitæ integritate, quantâque prudentiâ opus fuit, vt immitia illa pectora conciliarentur! Sed huius rei non obscurius testimonium à Græcis schismaticis datum. Patriarcha Constantinopolites factus in Patrum moribus Catholicæ Religionis sanctitatem splendere, publico laudatos edicto ita suis commendauit Episcopis, vt non modò faceffi negotium vètare; sed etiam, vbi res ferret, auxilium cuperet præstari. Hinc & in vicinas traiciendi insulas oblata opportunitas: Naxenses simul ac tales vsu suo Socios reperere, quales fama descripserat, quasi iis retinendis vincula vellent iniicere, Episcopatum obtulere: ignari Societatem dignitatibus terri magis quàm allici, nostrumque esse, quæ laboriosa sunt, non quæ speciosa, sectari. In Cypro, priusquam Christianis eriperetur, Iulius III. extruendi Collegij facultatem fecerat: non nisi Missionem instituere licuit. Smyrnæ in Ioniâ etiamnum sedem habemus. Sed quis incolumi Turcâ ad Constantinopoleos portas commoruros speraret? per Galliarum Regis Legatos id effectum, vt Peræ, quam urbem sinus non latissimus à Byzantio diuidit, tuti degamus: totum forsitan Orientis Imperium peruasuri, si non magis nescio qui è Catholicis, quàm qui Religione dissident, obstitissent. Certè inter Græcos Patriarcham Constantinopolitanum non fauentem modò, sed & familiarem habuimus: Ierosolymitanus nepotem suum nobis erudiendum tradidit. Apud ceteros sic fuimus in gratiâ, vt, cùm quosdam è nostris lues abstulisset, visis multi funeribus illacrymauerint. Quis scit, si non aliquando hæc animorum coniunctio ad Religionis vnitatem tenderet?

*in Naxo,
Ann. Soc.
an. 1612.*

Cypro,

Smyrnæ,

& Constantinopoli.

CAPVT QVINTVM.

Societatis per Europam Missiones.

Percurrimus regiones, in quibus stabilia Societas domicilia, volentibus atque adnitentibus populis, constituit. Restant aliæ, in quas velut in hostile solum excursiones fecit, animarum prædas actura. Quò habitationem non potuit, charitatem extendit. sic solem sentiunt extremæ terræ, nec orbitæ, quam ambit, subiectæ.

Quâ Orientem Europa spectat, extra Prouincias Regi Poloniæ subditas nulla nobis sedes; sed non animosius armati milites, quod illic frequentissimum, quàm Socij vicinâ inuasere. Celeberrima in Moscouiam expeditio fuit Antonio Posseniino duce. Hunc Legati nomine Gregorius XIII. Pontifex Maximus misit, vt magnum Ducem (sic sicut Mosci vocant) cum Rege Poloniæ & Sueciæ sancire fœdus cupientem, conaretur simul ad Ecclesiæ pacem atque amicitiam perducere. Inita cum Rege concordia: mansit cum Ecclesiâ

In Moscouiam Posseniinus legatur à Gregorio XIII. Posseniinus in sua Moscouiâ,

Ec

dissen-

diffensio. adeo ditiorum potior quam salutis cura est. Par tamen in dissimili successu Possuini laus. Eo schismaticum adduxit, ut Romanæ Sedis potestatem cum admittere non vellent, negare tamen non possent. Hoc illum in rabiem egit: nec multum absuit, quin Maiestatis infigne crudelitatis instrumentum faceret. Sceptro, quod nuper filij cæde resperferat, Legato necem intentabat. Ille constantiâ, quâ putabat excipere, ictum auertit. Consternatus est barbarus; auditisque patientiis quæ afferebat, furorem in benevolentiam vertit, & pro vulnere amplexum dedit. Resedit, non extinctum est nocendi studium: nisi quod postea calliditate tectum. Rogat, ut pro Legati Apostolici munere sua secum lustret templa. Quod primum ingressuri erant, in eo, qui se gerebat pro Archiepiscopo, diuina gentis more peragebat. Aduertit Pater id eò factum, ut, si interesset, crederetur mutasse sententiam, & à Moscorum sacris non abhorreere. Venturum se negat. asserentibus Proceribus id pro contumeliâ habiturum Ducem, persistit in sententiâ; quasi parum de vitâ laboraret, si fidem & commissam sibi dignitatem in tuto posuisset. Doluit irritas cecidisse insidias; animi tamen sensum compressit Dux, & ira intra reuerentiam stetit. Reuocatus in palatium Possuinus, simul exaudiri potuit, Deo cum suis eucharisticum carmen cepit concinere. Quid ageret interrogatus, Habeo, inquit, Numini gratias, quod muneri meo iniuriam non fecerim, Fidemque, cuius vos abiecitæ serò penitebit, integram ego atque inuiolatam seruari. Ita ferè finita Legatio. Possuinus cum fructum mallet, famam reulit. Reditum à nostris in eam regionem cum Demetrio Principe. Is vbi

*Possuini
constantia
& intrepidus
animus.*

*In Moscouiam Socij
comitantur Demetrii
Principem.
Moscouia
Elzeuiriana
art. 8.*

*Ann. Soc.
an. 1607.*

*Ann. Soc.
an. 1585.*

*In Dalmatiâ Societas
& in Istriâ.*

in Poloniâ fidem fecisset, se eum esse Demetrium Moscouiæ heredem, qui à Borisio tyranno cæsus credebatur, impetratis auxiliis, post variam belli fortunam, ex exule Princeps est factus. Dignitatem adeptus, cepit, ut promiserat, in id totis viribus incumbere, ut cum Ecclesiâ Romanâ Moscouiticam coniungeret. Nihil pulchrius egerat, si non feruentius quam prudentius rem visisset. Allaborarunt tamen nostri, cum dissuadere non possent: donec eo (ô rerum vicissitudinem!) per nouam seditionem trucidato, intercise spes, & iacta reconciliationis femina cædibus & sanguine sunt oppressa. Non ita Russi operam eludere. Fuit vbi puerorum institutio tam bellè processit; ut horum agmen, cum in grandiores barbaro more tripudiantes incidisset, turbauerit insanas choreas, & ad sua sequendum vexilla sacris notis insignita tumultuantem turbam adduxerit. Varadino & Zeplaco, Pannoniæ, quâ Turcis finitima est, ciuitatibus auxilium præstitum est tum, cum pestilentia & fame exhaustæ eo quidem egebant maximè, sed minimè se fruituras sperabant. Quis enim, vbi incolarum alij solum verterent, alij vitandæ luis causâ summis in arboribus, auium more, nidos construerent; crederet aduenturos aduenas, qui pereuntibus per media funera opem ferrent? Sed, ut alienis succurrant, sua spernunt pericula quos CHRISTI amor vrget: nihilque felicius putant, quam mortalitatis damna in æternitatis lucrum vertere. In Illyricum quoties & quot è partibus excursum? Primus illic Bobadilla Societatis illustrauit nomen. Expetitum iam inde Epidauri in Dalmatiâ Collegium, tandem ingenti religiofissimæ

finæ Reipublicæ gaudio institutum est. Aliud ad Istriæ fines in vrbe Flumine exstruxit Austriaca pietas, cui ad beneficiendum nobis nec ille latissimarum ditionum suarum satis amplus est terminus. Extremo Septentrioni non minus impensum est operæ. In Sueciâ Patris Stânislai Marfouitij, aliorumque, quos ei pro Catharinæ Reginæ voto Moderatores nostri socios addidere, per multos annos se labor exercuit. Tandem & Antonius Possseuinus ad firmandam solandamque Reginam, cum suis tum suorum malis ingemiscens, mandato Pontificis accessit. His Sigismundus III. Poloniæ Rex prima pietatis suæ rudimenta, Societas deuinctum sibi iam inde Sigismundum debet. Sed non intra aulam se continuit Patrum industria: per Regnum, quamuis iam omnem ferè medicinam respueret, diffusa est. Vt fructum secundarent, Cælestes conciliati: Diuæ Birgittæ, Sueciæ olim ciui, nunc tutelari, dicatum Cænobium, frementibus hæreticis, reparatum: sacra eius ossa argenteæ arcæ inclusa coli denuò cœpta. Quis de restaurandâ Religione desperaret, cum Religiosas domos suis è cineribus videret resurgere? Sed tantas spes moriens Regina secum abstulit. Hac sublatâ, defecimus locum, non deposuimus curam. Quibus in suâ patriâ non poteramus, in alienâ per scholas, & exstructum instituendæ iuuentuti Seminarium, prodesse conati sumus. In hunc etiam modum Danis Norwegisque consultum: cum suos, ne vsquam locorum in nostram disciplinam se darent, prohiberet Daniæ pseudo-episcopus. Quid edictis opus? inquit Rex, curate ne Iesuitarum scholis nostra iuuentus indigeat. Sed & ipsi in terras illas, per quidquid minarum atque insidiarum obiectum est, se Socij intulere. Nec minus in Norwegiâ frigidibus, quàm in torridis Indiæ locis studiosa animarum charitas exarsit. In Daniâ etiam carcerem tulimus. Quid multa? ex omnibus, in quas homine Europam diuidunt, regionibus vix vna; ex celebratioribus infulis pauca sunt; vbi vel sedem Societas non fixerit, vel in quam expeditionem non suscepit. In Italiâ, Hispaniâ, Galliâ, vtriusque Germaniâ, Poloniæ Regnis & Prouinciis, in Hungariâ, Græciâ, Istriâ, Dalmatiâ, habitamus. In alios Illyrici tractus, in Pannoniam, Sueciam, Norwegiam, Daniam excurrimus. Accepere nos insulæ, in Oceano Anglia cum Scotiâ atque Hiberniâ: in mari Mediterraneo Sicilia, Sardinia, Corsica, Melita, Creta: in Ægæo Chius. Cyprum, Naxum, ceterasque lustrauimus. Vtinam non & adeò latè hæresis atque impietas grassarentur! Sed cum facile sit vulgari luem, non item præstò esse medicos; ita nostri dispersi sunt, vt nullos pestis inuaserit, quin iis curandis vel impenderint operam, vel obtulerint.

CAPVT SEXTVM.

Societatis propagatio per Asiam.

A Siam variè veteres, in quinque partes nostri Cosmographi diuidunt. Vnam Moscouiæ Dux, alteram Tartari tenent: sub Turcis est tertia, quarta sub Persis: postrema Indias, & quidquid terrarum

E e 2

ad

Missio Societatis in Sueciam,

Ann. Soc. an. 1585.

Ann. Soc. an. 1601.

Norwegiam,

& Daniam.

Regiones Europe vbi Societas sedem habet, aut quò Missiones instituit.

Diuisio Asia.

*Societas
in Indiam
penetrat
magno a-
nimarum
fructu.*

ad Orientem est patefactum, complectitur. In has omnes aliquando Societas, in eam quæ remotissima est, statim à sui principio penetravit. Aditus per Iacobum Goueam apertus. Is Ioanni Lusitanæ Regi, Indiæ cultores vineæ conquirenti, Ignatij Socios exhibuit. Illos Ecclesiæ difficillimis temporibus à CHRISTO submissos, nihil magis quàm labores ambire: ex periculis Dei gloriam & animarum salutem accersere: nec Regis voluntate recusaturos ire, quò ferrentur iam suâ. O profundas diuini consilij rationes! Hic ille est Gouea, qui Parisiis Collegij sanctæ Barbaræ Moderator, de cædendo virgis Ignatio sententiam tulerat. Vt conuersa conditio est! Noui Orbis curam committi illi postulat, in quem, quòd à recto mortales abduceret, animaduertendum putarat. Diceres, Indorum salutem hoc supplicio, nostræ familiæ gloriam hoc dedecore emptam atque asertam. Certè nusquam illustrius quàm in Indiis comparauit nomen. Quot alibi homines, tot hîc agmina CHRISTO asseruit. alibi Religionem fouit, hîc plantauit. Ignota Apostolis tranauit maria, & Ecclesiæ nauim ad portus appulit, quos illi non viderunt. Ex specubus & cauernis eduxit gentes ad aspiciendam Euangelij lucem, & quæ sol non adit, Fide illustrauit. Non sola quidem, nec prima laborauit. Præiuit diui Dominici, præiuit diui Francisci generosa stirps; sed vt multum terrarum colere cœperint, non minorem nostris laboribus campum reliquere. Vnus Xauerius, quàm multis salutaris fuit! Ante illum Parauæ, Iaij, Malaï, Azeni, Mindanai, Moluci, nec si CHRISTVS esset, audiuerant. Maurica, Temate, Trauancoris, Manaris, Cambaia, Zeilanum, Iafanapatania, Coromandelum, ora Piscaria, quàm parum instructæ erant! quantæ Meliapor, Cochini, Goæ, Amboini, quantæ apud omnes Malabares & Malacenses tenebræ! diem attulit illud sidus: & tot vrbes, insulas, regiones, præter Iaponiam, in quam primus Fidem intulit, & vicina Sinis loca, præter Mozambicum, Melindam, Zocotoram, & Africæ littora, nouus Gentium Apostolus peragrauit. Quid hîc primùm mirere? locorum distantiam? quantum totius terræ ambitus continet spatij, tantum plus semel non proficiscendo, sed docendo percurrit. Labores? Paulum plus omnibus laborantem agnoscas. Fructum? Euangelium latiùs, quàm vllus hominum circumtulit: plurimos Christianos, quos barbaras inter gentes ipsa corruperant & efferauerant loca, ad dignam tali nomine ac professione vitam conuertit: Ethnicorum supra decies centena millia ad CHRISTVM adduxit. Hunc vnum si Societas Indiis dedisset, poterat ad illarum salutem excitata videri. Quantum per eius socios ac posteros, Barzæum, Criminalem, Silueriam, quantum per tot Heroas accessit, qui vel sanguinis sui semitâ iter ad cælum barbaris aperuerit! Per hos tota, quæ intra atque extra Gangem est, India; per hos Pegusiæ & Camboiæ potentissima Regna, Somatra, Ceiran, Celebes, Philippinæ maximæ atque opulentissimæ insulæ, meliores quàm nostro orbi suppeditent, recepere diuitias, & absconditum Fidei thesaurum reperere. Per hos denique plura, quàm sibi Lusitani Hispanique subiecerint, in CHRISTI ditionem redacta sunt loca. Vbi arces condere non potuere fortissimi Duces, hi Deo templa, Ordini suo domicilia erexere. Sic India,

*Flor. Rem.
in Antichri-
sto, cap. 8.*

*Xauerij
laus.*

Indiæ, quas vel adire difficile est, quæ habitantur, exultæ sunt; quæ desertæ iacent, persuasæ. Inde in Iaponiam traiectum.

Est Iaponum non, vt Indorum, inculta gens; sed ingenua & discipli- *Iaponum*
nis expolita, appetens laudis & gloriæ: inde in bella præcepta. Deos tum *ingenium.*
pro arbitrio colebat. ceterum res diuinas cognoscendi auida, & in aduenas humana. Quæ simul Xauerius comperit, arsit desiderio tam docilis colendæ gentis; puduitque, prius alios quàm CHRIS T I nuntios ad eam penetrasse. Reseruarat hanc illi prouinciam Deus, vt Iaponum Ecclesia vel in ortu suo magna esset; & quæ primæuam illam æmulationem erat, supparem Apostolis haberet auctorem. O quis ille dies fuit, quo Cangoximam nauis appulit, quæ tantum bonorum aduehebat: crediderim applausisse Cælites, & gratulatos insulis, vbi sua renouatum iri certamina, suos repræsentandos triumphos præuidebant. Te certè decuit exultare, Iaponia, nec ampliùs vel de sterilitate tuâ, vel de cæli queri asperitate. Acuta te hiemes vigent; sed iam tum cœpisti pietate feruere. Niues, quibus tegetis, Martyrum cruor tepefecit. Maligna multis locis tibi terra; sed eodem fecundata sanguine aspreta tua, in paradisi delicias conuersa sunt. Auspiciam dedit Xauerius, dum, vt tibi seruiret, famulus equiti factus cruentatis illa pedibus percurrit. Quales eo solo fructus prouenire: specimen Europa vidit tum, cum Rex Bungi Franciscus, & Rex Ariminensis Protasius, Omuræque Princeps Bartholomæus, ad Euangelij lucem vocati, Mantium & Michaëlem, spectatissimæ virtutis adolescentes, sibi que sanguine coniunctos, ad exhibendam suo nomine Pontifici Maximo obedientiam Romanam legauere. Oblatrent hinc ringanturque Fidei hostes, & adoratum à populis è termino terrarum venientibus Antichristum ganniant: ego cum iis, quibus quem debuit illa legatio sensum attulit, regios hos iuuenes, tamquam alteros Magos in Vicario suo CHRIS TV M venerantes agnosco: nec quidquam aut Societati, quæ in his dirigendis deducendis que vice fidei functa est, illustrius ad gloriam, aut tibi, Roma, incundius ad voluptatem accidisse. Quid simile in Africanis atque Asiaticis triumphis conspexisti? Ibi de trucidatis & mancipatis, hinc de conseruatis & liberatis, gentibus triumphatum. ibi fusi hostium exercitus, hinc demonum vires fractæ. tum Imperij, modò Religionis limites propagati. tum deletæ vrbes, vastatæ pulcherrimæ regiones; modò nullum nisi impietatis excidium. tum, qui in potestatem venerant, lurido & squallido vultu, onerati catenis, dolore atque ignominia pleni, post victoris currum trahebantur; modò, qui se CHRIS T O sponte subdiderant, lætitiæ quam aliis adferebant participes, ingenti vniuersorum studio & plausu, incredibili multitudinis, Principum, Antistitum, Summi Sacerdotis gratulatione excepti, omni que honorum & officiorum genere fuere decorati. Quotum omnium causam cum homines in Societatem referrent, eam que Iaponicæ Ecclesiæ, cuius tam præclaros videbant fetus, parentem ac nutricem dicerent; erat quòd laborum suorum fructum maximum non modò exhibere se, sed & percipere existimaret. Legati, vbi in patriam reuersi sunt, quasi non certiores ad cælum duces nancisci possent, quàm quibuscum tantum terrarum emensi erant, aggregati

*Legatio
Regum Iaponie ad
Pontificem.*

*Flor. Rem.
in Antichrist.
cap. 40.*

gari nostris voluerunt. Alij nec genere nec virtute impares secuti sunt. Etiamnum Regum in eâ gente non minimorum nepotes, auitis titulis Religiosam præferentes humilitatem, supremo Regi in Societate seruiunt. Adeo inter grauiissimas, quibus illic conflictata est, ærumnas non modo stationem non deseruit, sed & præclarissimis copiis aucta est. Quibus instructa, etiam vltra Iaponiam in Yezo, nouum laborum campum, nouas sibi palmas quæsitum iuit. Multos gladius abstulit, sed maior à ferro fecunditas: multos ignis consumpsit; sed à flammâ claritas accessit. Tormenta, carceres, equulei, quid fuere nisi experimenta virtutis? quibus non oppressa est, sed erecta; non absterrita, sed inuitata. Et ad hæc quidem decora Xauerius, vt dixi, viam muniuit. Sed non hîc vel eius quiescere magnanimitas, vel expleri charitas potuit. Dum mundi terminum attigisset, credebat se in operum suorum primordio stare. Paruæ videbantur Indiæ, parua Iaponia, dum Sina restaret.

*Missa
Societatis
in Tezo.*

*Sinensium
mores, ri-
tus.*

*Xauerius
in ingressu
Sinae mori-
tur.*

*Aditus in
Sinam
quomodo
Sociis pa-
refactus.*

Sina quâ terræ amplitudine, quâ populi frequentia, Regnum est totius orbis maximum. Incolæ ingenio excellent, pace magis quàm bello clari. leges vniuersim non absonas, religiones ridiculas habent. Exteros ita vel contemnunt, vel metuunt; vt, propositâ capitis pœnâ, à finibus suis arceant. Hoc ipsum erat quod Xauerium, non minus profundendi sanguinis quàm propagandæ Religionis cupidum, prouocabat. Sed dum pugnas cogitat, ad palmam euocatus est: priusque ad præteritorum laborum præmium, quàm ad novos labores peruenit. Nec tamén omnino frustratus est voto: mortem, quam in Sinâ sperabat, in eius ingressu reperit. Vbi si quid ad finem propositum, nihil ad gloriam defuit. Nusquam honestius miles, quàm sub hostili vallo cadit. Sublato Xauerio, transit ad posteros expeditionis cura: qui æmulati eius animos, CHRISTI signa, quæ ad Sinensium portas moriens designerat, perfractis tandem claustris intulere. Aditus, vt in locis quæ vi expugnari non possunt, per munera est apertus. Horarias è rotis machinas, specula crystallina, vitra diuersissimos aspectui colores obijcencia, Sinenses nondum viderant. Ea, & cetera eiusmodi, quibus pretium nouitas faceret, dum cupidè Magistratus acciperent, vt fit in donis, capti sunt: & admittis quæ offerebantur, intromisère qui dederant. Ita Michael Ruggerius & Matthæus Riccius penetrarunt. Qui mox altiùs insinuare se in gratiam, populum officiis & comitate demulcere, præter virtutis documenta, eruditionis specimen dare. Nec maius aliunde præsidium. Idem quippe Sinenses, quod olim Græci, de exteris sentiebant, barbaros & ignaros esse, se solos scientiâ præstare. Vbi patuit error, cœperuntque de situ orbis, & astrorum cursu, de accessu, recessu, defectione solis & lunæ, quæ ipsi non repererant, à nostris discere; simul opiniones, simul voluntates mutarunt; & vel admiratione doctrinæ, vel discendi cupiditate, non ingrediendi solum, sed & commorandi copiam fecere. Mox & templa condere licuit. Primum Sciauquini (est ea Cantoniæ prouinciæ metropolis) extructum, pietate magis frequentantium, quàm ornatu suo spectabile. Cùm id ciues, prout amicroi aut alieniori erant animo, variè ferrent; Præfectus vrbis, vt auctoritate suâ, quàm & famâ sapientiæ & Republicâ bene gestâ ingentem col-

lege-

legerat, loci religionem tueretur atque auget; hunc foribus titulum apposuit, *Diuorum floris ades*. Flos ille potuit intelligi, qui de radice Iesle ascendit. Nostros porro quanti fieri vellet, altera, quam in interiore aula miscendis destinata colloquiis figendam curauit, inscriptio testabatur: *Gens ab Occasu sacrosancta*. Supra modestiam erat titulus; admissus tamen, quia Religionis intererat eius præceptores honorari. Varias subinde vicissitudines subiunimus. Modò non multitudini folum & Magistratibus vulgò sumus accepti, sed & Rege tam beneuolò utimur; vt, nisi hoc Religiosis institutis repugnare didicisset, præcipuas in nos dignitates conferret. Agrum, qui victui cultuique corporis necessaria abundè suppeditet, nuper attribuit. Vir est recti iustique tenax, & quibus alij, ne ad fidem transeant, maximè impediuntur, libidini- bus non obnoxius. Vtinam, quemadmodum falsos Deos non ampliùs colit, ita verum, vt par est, aliquando veneretur! quanta Sinen- sis populi, qui Regum supra Persas venerans totus ab illorum nutibus pender, ad Ecclesiam accessio fieret? Iam nunc operarij messi desunt. Fidem multa millia, Societatem nonnulli sunt amplexi.

Par in vicinis Regnis progressus. In Cocinchinà pluribus locis sedes erigi cepta. In Tunquino singuli pro Collegio sunt. Supra viginti animarum millia vnus curat. Tibet, quod & Cathayæ Regnum, non minorem fructum spondet. Nisi inconstantia timeretur, primis pænè congressibus poterat ad Fidem Rex adduci. Ita difficillimos aditus facili progressu Deus pensauit. Sanè nihil simile miles Hannibalis in Alpibus passus. leuissimum fuit, quod per asperissimas rupes confectum est iter. traiecta loca, vbi non rarò viatores pestilens aër, sicut Auernus volucres, necat. Calcata totis mensibus nix & glacies: vbi sentiendi vis & oculorum vsus defecerant, defossis in niue specubus hiematum. Nusquam talia frigidis prodigia. Gangem, cuius hîc fons repertus, non modò glacies strin- git, sed etiam sine gelu nix tegit: vbi enim montium cacumina (quæ non nisi nix sunt) ventus deturbat; tantas moles absumere impotens, excavat sibi viam, & sub niueis fornicibus ingens amnis deuoluitur. qui transeunt, dum stare in collibus putant, in ponte sunt. Ad hæc frigora ex Indiæ caloribus Patres deueniunt, perituri, nisi charitate fla- grassent.

In Arnam & Esiam latissimas regiones, cum indigenæ, qui & ipsi à Regno Dei non procul absunt, tum Iapones ob fidem exules nos attraxere. Etenim hoc cum primis Christianis habent illi no- ui commune, quòd infortunijs suis alios beent; & dum suas desere- re coguntur, nouas Religioni sedes acquirant. In Corream proximi- mis annis missio adornabatur. Patebit inde in Tartariam ingressus. Est hæc altera Asiæ pars, Scythia veteribus dicta. à Chinà prodigio- sò illo quadringentarum & quinquaginta leucarum muro diuiditur. Ex Europà, nisi quòd gentis feritas aditum difficilem faciat, aperta est. Inde vt adiretur, consilium castus præuertit. Aderat militi Polono P. Zgoda, dum Valachiam Tartarus inuasit. Cæsis Polonis venit in hostium manus. Nulli gratior libertas, quàm illi vincula fuere. Fla- ggrat diu studio aduendæ Tartariæ, iamque Constantinopolim, vnde libe-

*Singularis
homo à
Scianguin-
nensi Pra-
fecto Socijs
exhibitus.*

*Regia in
Socijs be-
nignitas.
Ex litteris
Macao datis
an. 1637.*

*Socij in
Cocinchi-
nâ,
Tunquin,
Tiber.*

*Ex litteris
Macao. 1637.*

*P. Ant. An-
drada in lit.
1624.*

*Arnâ &
Esiam.*

*Correâ,
Ex lit. Mac.
an. 1637.*

Tartariâ.

*Ann. Soc.
an. 1612.*

liberior in Tauricam Cherfonefum transitus, propediem cogitabat. Hac curâ per felix infortunium solutus, quò volebat, ductus est compendio. Mox operâ viri Principis, quem Cameneci Legatum nouerat, redemptus, multis eius gentis, à quâ comprehensus fuerat, vinculorum suorum pretium Christianam reddidit libertatem.

Perside.

Sed relegamus per Indias iter, & ad Persici nominis Regna veniamus. Horum vnum Armusia est, Persici sinus insula, quàm commerciis diues, tam ceteris naturæ dotibus destituta. Nullus in eâ frutex, nulla dulcis aquæ scaturigo. Salsum & sulphureum solum. Ipsa flumina æstate in salem, vt nostra in glaciem hieme, coeunt. Accedit ardor intolerabilis, quem capite tenus fluctibus merfi, vix incolæ ferunt. Vincit tamen hunc æstum cupiditas, & ex omni parte mercatores adducit. Iudæi, Saraceni, Gentiles, Hæretici, Christiani, inuicem miscentur. Diuersi singulis ritus, libido atque auaritia communis. cum mercibus vitia inuehantur: nec minor flagitiorum est, quàm nationum colluuius. Fuit

Barzei in Armusia- nis excolendis industria & labor. Nic. Trigault in Vita Gas. Barzei.

& hîc sua nostris negotiatio. Gaspar Barzæus ea luca fecit, quibus maiora nec Xauerius speraret. Suos ille labores quidem Armusiæ deuouerat; sed cùm in Iaponiam & Sinam rapi se sentiret, sui simillimum Barzæum misit. Qui simul insulam attigit, simul horrendo motu concussa est. Diceret ad eius aduentum diabolum expauescere; & ne loci possessione deturbaretur, timere. Gaspar cælestem iram interpretatus est; cuius cum

terribili denuntiatione in scelera inuehi cœpit, quæ iam terra non ferret. Nec paucis exitij metus salutis initium fuit. Mox additâ ad vehementiam industriâ, vbi penitus morbos explorauit, curationem ordinatè & per partes aggressus est. Spatia temporis sic dispensauit, vt diuersos diuersis nationibus dies, diei horas aliis atque aliis ministeriis impenderet. Ita multorum partes vnus explebat, labore quidem incredibili, sed emolumento parî. Nulla gens fuit, nullus ordo, ex quo non plurimos vel à

Rex Armusia cur non conuersus.

vitiis ad honestatem, vel ab impiis superstitionibus ad nostra sacra traduceret. Rex ipse ne accederet, maternæ lacrymæ potens machina effecere. Baptisina cum duobus Saracenorum millibus petentem importuna anus peruertit: & quæ mortalem vitam dederat, ad immortalem iter obstruxit. Doluit enim verò talem sibi prædam eripi vir animarum sitientissimus, sed reliquo se fructu solabatur. Iogues quidam, qui incredibili duritiâ atque asperitate vitæ eam sanctimonix famam sibi compararat, vt quâ pedes aquâ lauisset, eam Armusiæ Rex religionis causâ potaret, ad CHRISTI fidem veramque sanctitatem est conuersus. Eius alij auctoritatem secuti, specum, quam Anachoretarum ritu incolabant, in Deiparæ Virginis delubrum commutarunt. Persici Legati vxor, vt CHRISTO adhereret, maritum deseruit. par in filiâ constantia. Bellum, quo repetendæ erant, simul impetendum Gasparis caput, diuinitus discussum. Quanquam ille vtrò se Persidi intulisset, nisi Xauerius, veritus ne se nimium exundans ardor diffunderet, Armusiâ vetuisset pedem efferre. Sed fama concludi non potuit. Ex vltimis Arabiæ finibus, ex ipsâ Constantinopoli venere qui ad se studiosissimè

Barzei in- signis obedientia.

inuitarent. Quàm difficile fuit, tanto se aperiente campo, vel ardori animi, vel miserorum votis non obtemperare! constrinxit tamen chari-
tatem

tatem obedientia, iam tum præcipua Societatis virtus. Qui secuti sunt, cum simili præcepto non tenerentur, latius operam protulere. P. Arias Brandanus, & P. Alexius Dias, in Baharem eiusdem sinus insulam Lusitanam classem comitati sunt. Alij in continentem Persidem, duarum non amplius leucarum freto dissidentem, sub Monaianæ arcis tutelâ excurrere. Felicius tamen alienâ in patriâ cum Persis actum, quam in suâ. Lahore, quæ Mogoris Regia est, magni nominis Legatus eo adductus, ut filios suos baptismate lustrandos offerret: illis scilicet, quam sibi benevolentior. Aliis eodem mercium causâ commeatibus non parum profuit liber, quem de Fidei rebus Persicâ linguâ in Mogoris gratiam Patres conscripserant. Est is omnium, qui in Indiâ regnant, longè potentissimus. Reges plures non subditos modò, sed & domesticos habet. Ab his minimum auri millionem quothebdomadis dono accipit. Quis tributa & ceteras diuitias numeret? In bellum quinquagena elephantorum millia potest educere: septena nuper dum numeraret, cum trecentis equitum, nongentis peditum millibus, putabatur non multum instructus esse, & vulgarem potius belli tempore comitatum, quam magnum exercitum habere. Sed numerosior gens est quam bellicosior. magis astutiâ valet; hebes tamen ad diuina. Religionem & linguam ferè habet cum Persis communem; habitu aliquantum discrepat. Primus ad eam missus Rudolphus Aquaiuia, qui deinde martyrij decus in Adriæ Ducum familiam importauit. Venientem excepit Rex eo honore, quo de Mulassis, hoc est Mahometi sacerdotibus, neminem. Quanto magis è Rudolphi voto, si cuius ipse Sacerdos erat, cæli terræque Dominum sacrilego impostori prætulisset? Sed ultra humanitatis officia, & fidei nostræ laudes, non processit. Cunctatio Regis cum populum per se non promptum magis retardaret, Rudolphus Goam reuocatus est, maiori virtutum relicto documento, quam fructu collecto. Abituro ingens auri vis oblata. Sed qui reliquerat suas, alienas opes facile contempnit. Nec nouum erat abstinentiæ exemplum. Toto, quod illic egit, triennio, cum plurima Rex offerret, ne tantum quidem admittit quo naturæ desideria expleret, sat habens ea insipido pane & frigidâ compescuisse. Ne nihil tamen ex potentissimi Regis aulâ efferret, Moscum hominem, Christianè viuere cupientem, cum vxore & liberis donari sibi petiit; ratus non inutilem operam se potuisse, si vel paucos de regiis mancipiis CHRISTI seruos fecisset. Patuit deinde eadem Societati Prouincia non minore quidem Regum beneuolentiâ, sed & pari ad amplectendam Religionem segnitie. Qui postremis annis regnabat, cum rationum momenta, quibus illa nititur, satis perspexisset, cupiebat nocturno viso confirmari. Demens, qui plus somniis, quam iudicio suo tribueret, & vbi nulla est, ibi Christianam fidem vellet reperire.

Post Persidem & vicina Regna restat Turcarum Imperium, quâ per Asiam diffunditur. De Societatis in eo sedibus supra per occasionem relatum est. Reliquæ sunt profectioes, quibus vbi se non potuit, Religionem stabiluit. Prima ad Maronitas instituta est. Sunt Maronitæ montis Libani incolæ, gens bona & facilis, sed prauis Græcorum disciplinis admodum corrupta. Spiritum à solo Patre originem habere

Ff

cre-

Filij Legati Persarum baptizantur. lat. Tom. 3. c. 11. & 12. Liber Persicâ linguâ conscriptus. Rex Mogor. lat. Tom. 2. c. 8. & 14.

Rudolphum Aquaiuiam hominẽ sacrilegẽ excipit.

munera offert.

Ex lit. ann. 1624.

Missio ad Maronitas.

credunt. humanos animos, vbi è corporibus cefferint, nescio quibus in sedibus vsque ad iudicij tempus ferari. coniugij vinculum pro viri arbitrio posse dissolui. infantes ante quadragesimum diem bap-
Victores in Greg. XIII.
 tismate lustrari nefas esse; tum CHRISTI etiam corpore pascendos. His atque aliis sensim imbuti doctrinis, errore magis quàm voluntate ab Ecclesiâ dissident; ceterùm in Romani Pontificis veneratione atque amicitia constantes. Mouit ea fidelitas Gregorium XIII. vt tamquam suis subueniret; hoc amplius quòd auxiliij non egentiores essent, quàm cupidiores. Iam Oratores miserant, qui simul obedientiam Summo Sacerdoti totius gentis nomine exhiberent; simul ostenderent posse, nisi cultores deessent, in monte quondam amœnissimo Religionem restitescere. Missus est, volente Pontifice, Thomas Radius cum Ioanne Baptistâ Eliano, & quadriennio post eum eodem P. Ioannes Brunus; omnes linguarum, quarum illic vsus, periti. Erat profectio laboris & periculi plenissima; regione, præterquam quòd Turcarum sit, civilibus bellis ardente. Vel ideo tamen placuit, quòd ad illa iretur loca, ad quæ primorum Patrum vota aspirassent. est enim Libanus non procul à Palæstinâ, cui suas dicauerat curas sancta illa Decemviorum turba. Vbi appulere, quasi de celo venirent, excepti sunt. Vt CHRISTVS, inquebant, Patri terras, vos CHRISTO eiusque Vicario gentem nostram conciliabitis. Facile fuit, tam promptos, quò oportebat, impellere, & reducere in viam non sponte deuiantes. Primum Episcopi, qui præter Archiepiscopum quindecim erant, indictâ Synodo, Catholicè se sentire professi sunt. Pari populus alacritate praua dogmata eiuravit. Ita toti cum Pastoribus greges ad Ouile redierunt. Ne noua contagio glisceret, errorum pabulum, hoc est, exitiales libri subtracti sunt. Salutares inde ab vrbe Româ Pontifex submisit; maximis quidem impensis, sed quæ animarum pretium essent. Addidit largam pecuniæ summam pauperibus erogandam: templorum insuper ornamenta, vasa, & sacras pro Episcopis vestes, vt de suo iam munere edocti etiam dignitatem seruarent. Nec hîc stetit benignissimi Patris vel liberalitas vel cura: vt in posterum Maronitis consuleret, Seminarium Romæ instituit, vbi educati atque instituti, qui inde mitterentur, iuuenes castam deinde Religionem inter suos conseruarent. Procuracionem Societati commisit. Sic Libani incolis etiam absentes adsumus. Reliquam Syriam, Mesopotamiam, Armeniam Pater Antonius Maricius & P. Petrus Metoscita Pauli V. voluntate peragrarunt. In Arabiâ P. Pæzius Æthiopiæ prælusit. Ad Georgianos, qui Colchidem, & quidquid inter Pontum Euxinum & mare Caspium interiacet, latè possident, Pater Ludouicus Grangerius profectus est. Non quidem licuit per illam terrarum vastitatem Euangelio vulgando pro voto insistere; sed & operæ pretium est explorasse loca, quæ inuadere desideras. Erit forsan cum post debilitatas alibi hæreses, alibi deletum idolorum cultum, liceat in Mahometum plenas copias conuercere.

*Armenos,
 Babylonios,
 Arabes &
 Colchos.*

CAPVT SEPTIMVM.

Propagatio Societatis per Africam.

FVit olim Africa non religione minùs quàm bellis incluta. Nunc pænè Fides exulat. Obiectas Europæ partes, & interiora Saraceni, maris Atlantici & Æthiopici littora Ethnici tenent. in Abassiâ atque Ægypto qui CHRISTVM agnoscunt, ab Ecclesiæ communionem seiuncti sunt. Ad has gentes adire, fuit bellum inferre. Nusquam amici, nisi quos faceres. A multis humanitatis non plus expectandum, quàm ipse instillasset. Sed lustranda venatoribus ferarum sunt latibula, & prædæ gratiâ inter silvas degendum. Quàm feris similes Guineæ populi? Ipso nomine feritatem præ se ferunt, qui Leænæ montes incolunt. His Societas facta est mansuetudinis magistra. Ne cultores deficiant, in vicinis Hesperidum insulis sedem collocavit. In alia Guineæ Regna priùs è remotissimis terris Euangelium intulit, quàm vicini Saraceni impuram Alcorani superstitionem importarint. Fuit, cum vno tempore duo magni Reges baptisma susciperent, quatuor flagitarent. Beniensis regio non satis quidem expectationi respondit, sed ipsa sibi charitas fructus est; & nusquam vberior, quàm in sterili solo, meritorum seges. In Congo atque Angolâ pro Regum ingenio dubiæ sæpè res: nunc utrobique Collegia sunt, frugum, quas Æthiopicus ager cælesti fundit agricolæ, quædam velut horrea. Magna ex Monomotapâ messis accederet, si culturam admisisset. Nunc quàm incolis suis parum benigna, tam cælo infrugifera est, nec vllâ ferè re præterquam Apostoli sui cæde nobilis. Fuit is Consaluus Silueria, cui natalium splendor inter primos Lusitanæ Proceres, virtus inter præcipuos Martyres locum dedit. Post nauatam Indis operam ad Cafres venerat, gentem stolidam & rudem, & quæ humanam naturam formâ magis quàm ingenio prodat. Poterat tamen, nisi parricidium interuenisset, docilitatis defectum tantus magister supplere. Iam Regem & trecentos cum eo Nobiles (si qua est in illâ barbarie nobilitas) sic instituerat, vt baptismo admoendos putaret. Sed, vt leuitate Cafres sunt & perfidiâ singulari, Rex insuper propter auaritiâ & improvidam ætatem fraudibus obnoxius, facilè à Mahometanis veteratoribus inductus est, vt eius se cæde pollueret, à quo salutis vndâ fuerat expiatus. Ergo vecordis adolescentuli iussu, ingens ille spiritus, à quo Monomotapæ incolumitas pendeat, laqueo suffocatus est. Corpus, ne veneno suo (ita scelesti persuaserant) auras inficeret, in profluentem proiectum. Utinam tandem Cafres per eius sanguinem diuinam erga se misericordiam flectant, per quem iram meruerunt! Hactenus velut in pœnam à Deo deserti, & salute, quam reiecerunt, indigni visi sunt. Quantò beatiore, quæ ultra Bonæ spei promontorium ad sinum vsque Arabicum porriguntur terræ! Passim in littoribus crucis vexilla rutilant, & in torridis arenis Fidei germen excrescit. Prima femina multis locis Societas iecit. Nunc Mosambici non domicilium modò, sed & scholas habet: vbi, qui humanos induere mo-

*Africa populi à Fide alieni.**Societas in Guineâ,**Iar. Tom. 3. c. 46. & seq.**Benino,**Congo, Angolâ,**Monomotapâ,**Mosambici,*

in Madagascarc.

res non posse videbantur, etiam disciplinis excoli sunt cœpti. Poterat Madagascarc (sancti Laurentij insulam Europæi vocant) venire in partem felicitatis, si Rex quàm facilis in admittendis, tam constans in retinendis Dei nuntiis fuisset. Sed ut reliquas contra barbarorum vitia virtutes, ita contra mobilitatem necesse est perseverantiam opponere. Ea si defuisset, nec nuper in Abassiam (quæ olim Æthiopia ultra Ægyptum dicta est) post longum exsilium reducta Religio veteres possessiones adiiisset. Quantos in eam rem inde à primis annis Societas labores suscepit? nec labores modò, quos ambit, sed etiam, quos aliqui ut sui perniciem fugit, insularum honores: crucibus quidem illos & molestiis refertos, nec quidquam, nisi nomen, speciosi habentes; sed tamen nisi animarum necessitas urgeret, vel hoc ipso ingratos. Igitur Ioannes Nunnus in Patriarcham, Andreas Ouiedus, & Melchior Carnerus in Episcopos lecti consecratiq;e sunt: ut Claudium Abassinorum Imperatorem cum suis ad Ecclesiam, à quâ amplius mille annos dissident, redire cupientem, ad illam cum potestate & maiestate reducerent. Sed is breuè vel mutavit sententiam, vel potiùs (quoniam non nisi in Lusitanorum gratiam reconciliationis præ se voluntatem tulerat) ubi postulata impetrasset auxilia, nihil amplius requisivit. Quod ubi Goæ renuntiatum est, postquam eò cum Episcopis Patriarcha appulisset, ne impiorum ludibrio suam omnes dignitatem obijcerent, visum est vnum cum aliquot Sociis Ouiedum præmittere, qui & rem exploraret certius, & Patriarchæ ingressum, quâ posset, præmuniret. Vbi aduenit, reperit Imperatorem, quamvis initio (ut erat cautus nec dissimulandi imperitus) animi sensum humanitatis officiis obtegeret; tamen reipsâ in Dioscori hæresi, & propriis Abassinorum erroribus mentem obfirmasse. nihil de Romanæ Ecclesiæ auctoritate, nihil de verâ Fide, nisi refellendi gratiâ, audire. Patriarchæ aduentum non modò superuacaneum fore, sed & suum ingratum esse. Doluit enim uerò ita Ignatium (nam de se minus laborabat) ita Lusitaniam Regem, ita Pontificem Maximum, quorum omnium non minori voluntate quàm spe suscepta erat expeditio, expectatione frustratos. Sed inde solatium capiebat, quòd, ubi agendi quæ optarat facultas deesset, abundè (quod alterum votum erat) suppeteret patiendi. Præter contumelias & opprobria, præter tædia & durissimum inter asperrimas rupes exsilium, eam paupertatem pertulit, ut, cum aliorum misericordiam publica contraxisset fames, ipse arare, ipse sementem facere, ipse metere coactus sit, vnde vitam, quò ferendis diutiùs ærumnis sufficeret, sustentaret. Tum demum cœpit dignitatem suam, quam inuitissimo susceperat, æquo animo ferre; & quæ antea intolerabilis videbatur, inter grauissimos labores leuis est facta. Tum non penituit Pontificio pedo manus admouisse, dum iisdem bouum stimulos & stiuam tractaret. Quis miretur Evangelicum semen eo deinde solo feliciter prouenisse, quod ita subactum est? Nondum tamen se multum extulerat, cum eò venit P. Pæzius: quem etiam non minus rerum toleratarum, quàm gestarum gloria decorauit. In itinere à Turcis captus, sexennio in vinculis fuit. Solutus carcere, incidit in morbum cum per se grauem, tum loco rerumque inopiâ,

Nunnus Patriarcha in Abassiam legatur.

Ouiedus Episcopus præmittitur.

eius labores.

Ian. Tom. 2. c. 32. & seq.

P. Pæzius in Abassiam venit.

inopiâ (quippe inter Arabas inhumanissimam gentem) molestissimum. Recuperatâ valetudine, P. Montferratium, viarum atque ærumnarum socium & leuamen, amisit. Cetera, quæ vel ad humanarum necessitatum subsidium, vel ad rei sacræ vsûm comportabat, latrones eripuere. Nihil in illum mitius fecit. Intactum atque innoxium emicans è siluis leo pertransiit. Ita alternis diuinæ misericordiæ sese modò subducentis, modò exferentis, interuallis exercitus recreatusque, ad Regiam peruenit. In quâ, primis statim congressibus, & sua illum, & Religionis, quam docebat, sanctitas adeò venerabilem fecit, vt pannosus licet atque mendicus, supra omnes Proceres Dynastasque in pretio esset. Rogatus vt de diuinis mysteriis verba haberet, cum id stans in pedes, nihilque inter auditores eminens, agere cœpisset, non ferens Imperator tam altas cælestesque res tam humili tractari loco, quòd alia sedes deesset, in suum iussit folium conscendere, & vnde populis imperia dabantur, inde vitæ præcepta proferre. Dubites magisne Concionatorem delatus honor, an sua Imperatorem demissio decuerit. Numquam folio dignior fuit, quàm dum sic illo cessit. Adeò pulchrum est & regium, in suis Deum famulis agnoscere & venerari. Aliàs inter colloquendum, cum eius se famulum clientemque Paëzium diceret, Quid, inquit, istis obsequij atque obseruantia vocibus vteris? non dominus ego tuus aut patronus, sed discipulus filiusque sum: tuâ equidem institutione, quàm Abassinorum imperio felicior. Verum dixerat, si salutaria documenta quàm auidè audiebat, tam altè in animum demississet. Sed id in incerto est. Spem facit, quòd & ipse ante pugnam, quam sibi fatalem præfagebat, adesse Paëzium optauerit, vt apud illum Catholico ritu noxas confitendo deponeret; & perduelles non aliam ob causam vitâ illum Regnoque spoliarent, nisi vt ne Religionem, quam amplexus credebatur, suos quoque suscipere, & acceptam à maioribus Fidem, cum eâ, quam Sacerdos aduena ementitâ potiùs (vt aiebant) sanctitate quàm rationum momentis persuadebat, cogeret commutare. Vt vt est, non irriti Paëzij fuere conatus. Multos qui ab Ecclesiâ seiuncti, velut membra à corpore abscissa, cælestis Spiritus vegetatione vitæque destituebantur, cum eâ conciliauit. Multos ab inanium simulacrorum cultu, ad veri Numinis notitiam atque amorem attraxit. Sed vt in cupidis negotiatoribus lucrandi desiderium ex lucris crescit; ita horum perceptio fructuum, maiorum cupiditatem accendit. Donec tandem nostrâ ætate, renouatis primis conatibus, misso iterum è Societate Patriarchâ, tota se ad salutem Abassia conuertit: damnatisque, qui seiunctionis tempore inualuerant, ritibus, & in primis eiurata Dioscori hæresi, nonnumquam CHRISTO, & Romanæ Sedi ceterarum Magistræ, sacramentum dixit.

Eandem non semel spem de se, deque Coptis qui Ægyptum incolunt, Alexandrini fecere Patriarchæ. Sed cœptis constantia defuit. Eorum vnus, quamquam per Legatum geminasque litteras CHRISTI Vicario submiserat sese; tamen, inturbante rem eo ipso qui Legatus fuerat, missos ad se Christophorum Rodericium & Ioannem Baptistam Ælianum ita delusit, vt præter eum, qui ex patientiâ frustratisque

honoratus
à Rege.

Ann. 1626.
Abassia
Pontificis
obedientia
se subdit.

Labores
Sociorum
in Ægypto
irriti, &
quare,
Hist. Societ.
Tom. 2. l. 5.

Ann. Societ.
anno 1584.

proditiōnis
accusari
capiuntur.

non minùs quàm exactiùs è sententiâ laboribus in celo expectandus est, nullum fructum retulerint. Alter, dum nimum comperendinat, priusquam rem suæ suorumque saluti necessariam conficeret, morte præuentus est. Tum tamen ceteri Episcopi reducti in Italiam Patribus dedere litteras, quibus & Pontifici gratias agebant, quòd homines, à quibus Catholicam veritatem docerentur, ad se misisset: & ubi post annum successor Patriarchæ substitutus esset (aiunt enim tam diu suam decere Ecclesiam Sponsi interitum lugere) toto se studio in concordiam inclinatos testabantur. Nec erat exigua felicissimi successus spes, confirmatâ iam & communiter agnitâ Romani Pontificis in vniuersum CHRISTI gregem potestate, reiectisque, quibus maximè retardabantur, Eutychetis erroribus. Sed dum nostri ea Romam noua delaturi, & quid in rem esset, coràm edocturi discessum parant; ecce tibi in ipsorum ædibus Turcarum turba ferro ac telis instructa. Ducebat agmen personatus dux, qui quid agendum, cuiue iniicienda essent vincula, designaret. Fama fuit, fuisse quemdam inuidiâ atque ambitione ardentem: qui, vt Gallicæ nationis Consulem (habent enim hîc Galli Veneti que suos Magistratus) in huius promotione negotij nec operæ nec sumptibus parcentem de gradu deijceret, detulit ad Proregem, Cophros ab eo contra Turcarum Imperatorem sollicitatos, habereque à Philippo Hispaniarum Rege mandata alliciendi in eius partes, quotquot posset, Christianos. ad eam rem præstò esse Memphi Presbyteros, qui suam Regi operam Consuli que nauarent. Ita Patres ab agendâ Religionis causâ ad defendendam propriam in iudicium tracti, quamquam suam satis probabant innocentiam; tamen quòd in litteris, quæ apud eos deprehensæ sunt, optare se Cophti dicerent, vt vnum ouile fieret & vnus Pastor, quasi iis verbis apertum proditiōnis contineretur indicium, in tetrum carcerem coniecti sunt. Nec erat qui extremo mulctandos supplicio dubitaret. Sola in Turcarum auaritiâ spes erat reliqua: credebantque Christiani posse, si Patres assentirentur, pecuniæ magnitudine periculum redimi. Patres, quamquam in tali causâ emendam potius mortem, quàm redimendam vitam scirent, quoniam tamen suam perniciem cum magnâ videbant Cophtorum calamitate coniunctam, metuebantque, ne, si quid eis mali suâ causâ accideret, id eos ab omni cum Catholicis commercio deterreret; passi sunt sibi pulcherrimam palmam eripi. Persoluto non exiguo pretio, cum nihilo seghius inchoatam coniunctionem vrgent, nouus in prouinciam Prorex venit. Qui factus præteritorum certior, ait se iterum velle causam cognoscere; esse enim proximi Proregis cupiditate corruptum labefactatumque iudicium. Tum tandem, ne, quibus se laqueis exuissent, in eos magno cum Christianorum periculo reciderent, maturandus reuditus visus est; neque committendum, vt hominibus optimè de se meritis sua pietas & beneuolentia fraudi esset. Atque is Ægyptiacarum expeditionum exitus fuit.

redimuntur.

Ægypto
excedunt.

Varia in
Mauritaniam
excursionem.

Laborum non minus in aliis Africæ partibus, quæ propius Europam sunt, multoties exhaustum. In Mauritaniam, quæ Herculeo freto ab Hispaniis diuiditur, Ioannes Nunnius, Ludouicus Consaluius, Ignatius

tius Bogatus; quã Sicilia obiacet, ipse Iacobus Lainius & Martinus à Carnosa traicere. Hi, vt Ioannis Vegæ Siciliæ Proregis exercitui Africam urbem oppugnato; illi, vt tractis in feruitutem Christianis opem & solatium ferrent. Pari charitate Ioannes Fernandus & Gabriel de Portu in easdem delati oras, multorum è vinculis exemere corpora, multorum à satanæ dominatu animos defendere. Nec nihil in Iudæos & Mauros emolumenti redundauit. Tituani (ciuitas est ditionis superstitionisq; Saracenæ) præcipuum Nunnus Rabbinum eò adduxit, vt non cunctaretur confiteri, IESVM, quem Christiani colerent, Dei esse Filium, eumq; tot expetitum votis, tot promissum oraculis Saluatorem ac Messiam. Lainius, urbe Africã per vim expugnatã, defensorum non paucos, quorum in potestatem venerant, eorum ad Sacra perduxit. Vnum etiam mox à suscepto baptismo decedentem ad cælos transmisit, periturum, nisi periisset. Atque ea ferè ratio est traiciendi in hanc Africæ partem, vt vel ab amicis castris præsidisq; ne discedas, vel redimendis captiuis pretium feras. Alioqui nouum ferè Saracenis est, Christianorum quemquam nisi in vinculis videre.

Quando erit, vt vilissimæ genti non amplius lucro sua crudelitas, nostra dignitas ludibrio sit? quando erit, vt, compositis Europæ rebus, & cessantibus iis præliis, in quibus ne vincere quidem piis sine dolore licet, eò transferantur Catholicorum vires, vbi non iustum modò, sed & misericors bellum sit; vbi hostibus ipsis profiti vinci; vbi non ira, non æmulatio, non auaritia, non regnandi libido, effundendi Christiani sanguinis causa sit, sed dignus tali pretio Dei honor?

CAPVT OCTAVVM.

Propagatio Societatis per Americam.

Americam amplissimam mundi partem, tribus reliquis magnitudine terrarum ferè parem, diuitiis etiam superiorem, plerique, vt rem facerent; Religiosi homines, vt Euangelium disseminarent, errantesq; mortalium greges ad ouile CHRISTI reducerent, præteritis annis adiuere. Ea vastissimis circumfusa æquoribus, à Septentrione in Austrum immani tractu porrigitur, duarum, quas tenuis discer-
nit isthmus, peninsularum formã. Harum altera, quæ Septentrioni proximior est, Regnum Mexicanum, Nouam Hispaniam, Floridam, Terram Nouam complectitur. Quæ Meridiem spectat, Brasiliam, Paraquariam, Chilensè Regnum, Peruuiam comprehendit. Brasilia prima Societati addita est. Laboriosa sanè prouincia, & multis diffi-
cultatibus implicata. Incolæ nullã Numinis non modò reuerentiã, sed ne vel notitiã præditi, ferinum in morem vitam agitant. Adeo stolidi atque hebetes, vt nec litteras nec vllam numerorum rationem norint. Perperam aut rectè factis nihil post mortem præmij suppliciiq; superesse arbitrantur. Animas num à corporibus fecernant, incertum: certè, prout quisque terrã conditur, manco vel integro corpore, ita credunt ad inferos descendere. Quamobrem iis quos tumultant, retia
(nam

*Diuisio
Americæ.*

*In Brasiliam Socij
veniunt.*

(nam ad vitanda noxia animalia in retibus à terrâ suspensis Brasili cubant) & aliquot dierum cibaria veluti profecturis apponunt. Beneficiorum, si quæ accipiunt (nam præstare non norunt) nullam memoriam habent. Odiâ atque inimicitias perpetuas gerunt. Inimicitiarum causâ, iræ meræ: quibus adeò sunt obnoxij, vt pugnâ leuissimam ob causâ subortâ, inuicem dentibus dilanient: in pungentes etiam bestiolas, perinde vt in homines, excandescant, & vlciscendi gratiâ in ventrem auferant. In crapulam & omnem impuritatem nullo freno ruunt. Coniugiorum, quæ plura celebrant, tempus libidine metiuntur. Quod auaritiâ careant, non virtus est, sed incuria hominum in diem viuentium, nihilque in futurum prospicientium: & hoc vno, quod tamen cum bestiis commune habent, sua ipsos stoliditas beat. Cetera cicurandi priùs & ad humanum ritum traducendi sunt, quàm Religione & cælestium rerum scientiâ imbui possint. Adeò tamen etiam tum leues atque inconstantes, vt sæpè, quos magno labore collectos per longum tempus erudieris, subito dispareant ex oculis, atque ad siluas velut vento relati, in vitia & inueteratam barbariem reuoluantur. Nec eâ solùm molestiâ primis eius Prouinciæ cultoribus deuorandæ fuere. Durissimâ insuper paupertate, nondum vllis in eorum sustentationem ab Rege attributis censibus, conflictati sunt: adeò vt ædiculam in quâ diuina facerent, & alteram quam inhabitarent, suis ipsi manibus exstruere, ipsi materiam proximis è montibus subuehere, ipsi aquari lignarique cogerentur. Victus vix alius suppetebat, nisi quem ab iis, quibus haud multò copiosior erat res, emendicando colligebant: cumque extrema nonnumquam cibariorum premeret inopia, maior tamen metus erat, ne ipsi barbaris alimentum fierent. Nullum enim Brasilorum palato gratius, quàm humanæ carnis edulium. Hinc inter ipsos non modò summa caput vilitas, sed & hominum quasi ferarum venatio. Prædam non statim, sed aliquamdiu saginatam coactamque pinguescere, in amicorum conuentu læti macant: tantâ pascendi se, atque ingluuiem diris his dapibus exsatiandi libidine, vt vel è terrâ extrahere cadauera, atque è tumulis ad suas transferre mensas non horreant. His, inquam, ne in cibum cederent illi ipsi, qui pro funestis istis ac feralibus epulis cælestem afferebant alimoniam, formidandum erat. Nihil tamen segniùs instare, magno ac fidenti animo multitudini se immiscere, procul à Lusitanorum coloniis in siluas se dare, sparfos palantesque in certas sedes vicofque cogere, paulatim à nefariis atque impuris moribus auertere: & vbi in grandioribus longâ iam consuetudine efferatis desperata videbatur res, pueros saltem, velut exemptos è spelæis ferarum catulos, omni arte mansuefacere. Nec pœnitendus fuit fructus, tum in iis, qui posteaquam tincti fuissent, ante vsum rationis suum obibant diem; tum in aliis, in quibus Christiana doctrina, velut insitus in teneram plantam peregrinus ramus, adoleuit. Maiori tamen cum operæ pretio postremis annis in Paraquariâ, quæ à mari recedit magis, & per interiora diffunditur, laborari cœptum. In eâ, quoniam non tanta, quanta vel in Brasiliâ ob sacchari aliarumque mercium copiam; vel in Peruuiâ ob auri atque argenti feracissimos montes,

eorum labores & inopia,

montes, lucri spes affulget, minor est Europæorum multitudo, sed barbarorum gregatim degentium, & Nomadum more, de loco in locum pabuli causâ migrantium incredibilis frequentia. Nullos & ipsi colunt Deos; ominibus tantum atque auguriis ad insaniam dediti. Virtutum ne nomina quidem norunt: eisdem ferè quibus Brasili moribus viuunt, nisi quod paulò mitiori magisque tractabili sint ingenio. Ante Societatis homines, Religiosorum neminem, Sacerdotum vix quemquam viderant: nunc eorumdem operâ (qui vt primi, ita hæcenus ferè soli in iis subigendis atque interlucandis dumetis defudant) multa quotannis millia non modò à vagâ illâ atque inordinatâ ad ciuilem certisque legibus ordinatam, sed etiam ad dignam Christiano homine vitam traducuntur. Chilenfes (qui versus Austrum postremi, Fretoque Magellanico proximi sunt) quoniam grauioribus vrgentur vitiis, quibus, quidquid est bonæ mentis, obtundunt, tardiùs honestatis Fideiq; lumen admittunt: sed hoc gnauius in illorum auxilium incumbitur. Quis enim vlli hominum generi suam detractet operam consecrare, cui sanguinem Dei Filius impendit? Animas dignè non æstimat, cui non omnes caræ sunt. nescit illarum pretium, qui vel paucularum salutem non amplam credit laborum maximorum mercedem. Quid refert, si miseris corporibus, & in omnem nequitiam proiectis inclusa sint, dummodò vel inter sordes dignitatem suam seruent? Non ideò vilis est aurum, quia in infimi elementi visceribus conditur; neque ideò non pretiosæ sunt gemmæ, quia intra concharum sæces delitescunt. Ergo vel hoc ipso ardentibus Sociorum votis ex-

*Primi in
Paraguam
venerunt:*

Chilensibus se impendant.

Regum Hispania in Fide promouenda studium.

Varia Societatis in Peruuia Collegia.

Cades Sociorum in Florida.

pòst anno nihilo mitiùs excepti, & præter crudelitatem etiam proditi-
 onem experti sunt. Dum enim Carichæ cuidam (sic Principem virum
 in Floridâ appellant) recens ad Fidem traducto se committunt, & sine
 militum Hispanorum præsidio viam capeffunt, ab eo, seu quòd à Re-
 ligione transfuga descuiisset, seu quòd à suis ad parricidium incitaretur,
 in insidias ducti, & per summam, sed ipsis saluberrimam, immanitatem
 necati sunt. Qui casus tantum abest, vt reliquos in Europâ Socios abs-
 terruerit, vt incitarit magis, dum pro CHRISTO mortem oppetere
 & ipsi pari studio exoptarent. Ergo alacres & hanc deinde insulam, fra-
 trum suorum sanguine consecratam, & Mexicanam Prouinciam, alias-
 que, in quas commigrantes Hispani Regnorum suorum transtulere nomi-
 na, cum Regiis classibus adiuerunt. In Mexicum cum appulissent, infre-
 mens dæmon, atque horrendis implens vlulatus montem, vbi pro Deo
 colebatur, quàm sibi dolori atque horrore esset nouorum Sacerdotum
 aduentus, non dubitauit cuidam, quem sibi deuotione obstrictum ha-
 bebat, lamentabundus aperire. Fuit similiter quòd in querelas erumpe-
 ret, cum in Canadam (quam & Franci de patriæ suæ nomine Nouam
 Franciam dixerunt) Henrici IV. voluntate venerunt è Galliâ Patres, qui
 populos Francis vel subditos, vel amicitia & societate iunctos, Euangelij
 sanctiore fœdere, CHRISTO Regum Regi deuincirent. Cœpit enim
 & hinc per varia diffundi loca Religio, spesque affulget fore, vt (quod
 alibi compertum est) aquæ in morem per tenues admissa aditus dilater
 sibi viam, nec vllis limitibus coërceatur. Virginia quamuis Catholicis
 non paret, nostræ tamen operæ non est experta. In eam Patres Angli,
 quasi non satis laborum ferax esset illorum patria, nuperis annis Mis-
 sionem instituere. Nec vlla præterea nominatio terræ pars vel Catholi-
 corum armis est subiugata, vel explorata nauigationibus, quam non iu-
 uandorum hominum causâ nostri homines lustrauerunt. Quin, vt diuinæ
 charitatis quàm humanæ cupiditatis longè maior est vis, multis locis
 suus illos ardor longè prouexit vltèrius, quàm mortalium quemquam
 vel auaritia traxerit, vel error deduxerit.

*Ingressus
 in Mexi-
 cum,*

*Annal. Soc.
 an. 1596.*

*in Nouam
 Franciam,*

*Virgi-
 niam.*

CAPVT NONVM.

Propagatio Societatis per illustres aut illustrium virorum ad eandem vocationes.

TOT in terras dispersa Societas, & vbique non infrequens, facile
 intelligere est quantum hominum complexa sit; eius haud dubiè
 prouidentia & benignitate, qui, sicut addictam sibi deuotamque Fami-
 liam protulit in lucem, suoque insigniuit nomine, ita hæctenus non mo-
 dò locorum amplificauit spatia, sed & continuè Sociorum auxit incre-
 mentis. Verùm non hoc ago, vt manifestum faciam quòd obscurum
 esse non potest. Libet tantum pauca de multis exempla adferre, in qui-
 bus singularis eluceat ratio, quâ summa bonitas quorundam ad hoc In-
 stitutum vocatorum vel pietati indulfit, vel impulit tarditatem. Primus
 occurrit Adalbertus Bausfech, cui in Collegij Pragenfis templo preces ad
 Deum

*Vocatio
 Adalberti
 Bausfech
 ad Societ.*

Deum fundenti, pueri venustissimi specie, in sacrosanctâ hostiâ IESVS apparuit, rogantiq̄ue quid ab se vellet; Volo, puer respondit, vt ibi sis vbi es. Quæ Adalbertus de ingrediendâ Societate intelligens, vitam in eâ tali principio consentaneam egit.

Hist. Soc.
lib. 16.

Didaco Sanchez, ad quem potissimum Ordinem animum adiiceret fluctuanti, Gregorius XIII. eligendæ Societatis auctor fuerat. Dum certius diuinæ vocationis indicium desiderat, ad D. Petri se confert; sternit se ad aram; Deum in Sacramento præsentem rogat; pellat tandem molestissimas tenebras, suæque voluntatis exequendæ cupidum, non amplius sinat de eâ incertum hærerè. Res mira. Allapsa è tabernaculo vox: Ingredere, ait, Societatem IESV. Quam latus excipiens, non amplius aut suadentem CHRISTI Vicarium, aut CHRISTVM vocantem cunctatus est sequi.

Didaci
Sanchez
Lud. de Ponte
l. p. Ducis
Spin. t. 1. c. 11.

Non in templo erat, sed æger decumbebat in lecto Augustinus Mendiolensis, cum suo illum Saluator alloquio dignatus est. Morbi caussa, nimia in vocationis negotio segnities. Plures annos acribus ad ineundam Societatem stimulis impulsus, ne parèret, nescio quorum necessitates causatus fuerat, quibus ex charitatis præcepto iuberetur subuenire. Interim, quasi in eam rem media conquireret, ambitioni suæ & cupiditati indulserat; tandem graui morbo correptus, cum non acrius eius vi, quam conscientia moribus vigeretur, oculis in CHRISTI de cruce pendentis effigiem conuersis, & veniam rogabat culpæ, & morbo leuamen. Non in vanum fusæ preces. Audiit clementissimus Dominus, claræque voce postquam tergiuersationem ac negligentiam increpauisset, si tandem obtemperare vellet, præstò fore auxilium spondet. Quis tam contumaci atque indurato animo esset, quem tanta benignitas non emolliret? Augustinum minimè malum ingenti etiam voluptate perfudit. Nec mora Societatis Præsibus, vt admittatur, supplicat, & quoniam à Deo se agi certis prodebat indiciis, fit voti compos. Quo nuntio simul animus ingenti exultauit lætitiâ, simul exhausto corpori tantum rediit virium, vt ad Collegium ferre se possit. Sed vt sciret quamobrem tantisper conualuisset, eodem die ingrauescens morbus lecto eum affixit; nec multò post secuta mors, stadium Religiosæ vitæ vix ingressum ad metam perduxit. Nimirum Deus bonorum nostrorum non indigens, quorundam non tam obsequia, quam obsequendi voluntatem requirit.

Augustini
Mendiolen-
sensis,
Vita P. Balt.
Aluarez.

Sic & Gulielmus Brunslæus non dissimili ad Societatem prodigio ad ductus, quamuis virtutis studio, & contentione currendi longæ vitæ cursum æquauit; tamen non totum Tirocinij tempus expleuit. Is natione Anglus, cum in hortis quibusdam inambulans de vitæ, quam instituere deberet, genere cogitaret, manifestam Saluatoris speciem vidit, cuius & aspectu & tacito hortatu ad humana linquenda impulsus, facile induxit in animum, vt illi potissimum cœtui se aggregaret, qui illius quem viderat, & vitam sectaretur, & nomen gereret. Viso cum certa eius asseueratio, tum maximè mores fidem fecere.

Gulielmi
Brunslæi
Ann. Soc.
1585.

Et hos quidem blandâ vi à rebus caducis abstractos Societati suæ IESVS adiunxit. Non minus admirabilitatis habet quorundam, quos sanctissima eius Parens submisit, accessio.

*Ioannis
Nunnii,
Phil. d' Oul-
treman in
Ioan. Nun-
nio.*

Ioannes Nunnii, non is quem Æthiopiæ Patriarcham fuisse diximus (quamquam & hunc Virgini Societas debet) sed alter è Gufmanorum nobilissimâ inter Hispanos familiâ, cum de vitæ statu dubius cæli Reginam, quæ fluctuantibus Cynofura est, suppliciter implorat; illa se exhibendam præbens, Visne, inquit, Filio meo seruire ad defatigationem? Cum se velle respondisset, subiunxit Virgo: Hos ergo (Fabrum & Stradam, quos habebat in comitatu, designabat) nihil hæsitans sequere. Nec multo post homines per visum oblatos obuios habuit. Dum hæret, amborumque vultus cum præteritis simulacris confert; attonitum præoccupans Faber, eisdem verbis, num CHRISTO ad defatigationem seruire velit, interrogat. Ex quâ ille voce plus quàm quæreretur intelligens, non dubitavit se eis ad perpetuam vitæ laborumque, quibus fatigari recreari est, societatem adiungere.

*cuiusdam
Parisiensis,
Ioan. Boni-
facius Hist.
Virginalis
l. 4. c. 14.*

Sed & Cælitum singularis in hoc genere erga quosdam memoratur fauor. Fuit Parisiis adolescens, qui pertæsus vitæ liberioris cum meliorem instituisset, nocte quadam, quæ diem Dominicum sequebatur, percepit vocem ad perseuerantiam (in quâ uti omnis felicitas, ita maxima difficultas sita est) se adhortantis. Post octiduum similiter monitus, quis esset qui loqueretur, interrogat. Sum, inquit ille, tui cognominis Ioannes Euangelista: & vicissim, Capuccinusne (forè de in eundâ Religione cogitabat) an Carthusianus fieri velit, interrogat. Ut Deo visum, respondit adolescens. Nec id temporis plura. Tertio Dominico die, nocturno item tempore redit Apostolus, datâque in manus schedulâ, En, inquit, tres tibi offeruntur Ordines: quem voles, elige; ego amplius non reuertar. Duorum nomina argenteæ litteræ, nostrum (is erat tertius) aureæ exhibebant. Quod augustissimo IESV nomini datum, adolescens sic interpretatus est, ut qui aureis designaretur litteris, eum sibi optimum, suisque accommodatissimum rationibus crederet.

*Ioannis
Carrera,
Hist. Soc.
parte 2.*

Non tam placidum Ioannes Carrera monitorem habuit. Postquam vocanti Deo diu repugnasset, dæmonem horrendâ specie in eius cubiculum immisisse se ferunt; quem quamuis luctando abigeret, tanto tamen horrore correptus est, ut eum non dissimulans ad Societatis gremium confugerit.

*Ioannis
Magirij,
Annal. So-
ciet.*

Aliud spectrum Ioannem Magirium perpulit. Fratrem vitâ functum per quietem vidit: qui leuitatem morum (viuebat enim solutiùs) ei exprobrans, exceptumque de CHRISTI latere sanguinem in faciem coniectans, Vide, inquit, ne hic cruor in cassum pro te effusus sit. Quo ille monito ictus, non tantum ne sibi, sed & ne multis aliis tantum pretium periret, in Societate curauit.

*Francisci
Caietani,
Maurolycus
in Oceano
Relig.*

Hunc hominis defuncti manes, Franciscum Caietanum (ut de Francisco Borgia nihil dicam) cadaver mouit. Ex eius intuitu cum sui quoque corporis conditionem perpendisset, nec illi, quo minus putresceret, vel nobilitatem sanguinis, vel delicias quibus affluebat, quidquam profuturas; omnes ad immortalis animæ cultum curas conuertit: fuitque rebus quas in Societate gessit, quàm quas in mundo reliquit, multo clarior. Cedunt enim omnia virtuti; nec quidquam, quod illa non illustrat, verum splendorem habet. Luxus, diuitiæ, claritudo generis, perfringunt cæcutientes oculos; sapientum animis magis ad contemnendum, quàm

quàm ad ambiendum proposita sunt. Illud tamen ex iis resultat com-
modi; quòd, sicut quò quisque nobilior atque opulentior, hoc ferè no-
rior, ita si ad virtutem animum applicat, exemplo sit vtilior. Experta hoc *Exemplo-*
est Societas & sub initium, cum Franciscus Borgia Gandiæ Dux, Anto- *rum vis.*
nius Corduba, Ioannes Mendoza, hic Marchionis à Valle, ille Comitis
Feriæ & Marchionis de Plego filius, aliiq̃ multi; & deinde cum longè
plures illustrissimo genere orti, maximisque perfuncti honoribus, om-
nibus ex prouinciis in eam adscripti sunt. Quàm multos enim fuisse cre-
dimus, qui, cum viderent homines quos habebant in admiratione, ea
contemnere quæ plurimis sunt summa votorum, cœperint & ipsi aliter
de rerum vanitate sentire, atque ad illa sponte deponenda animum in-
ducere, quæ aliquando vel inuitis mors esset ereptura? quàm multos, qui-
bus minùs vel cognitus vel acceptus hic Ordo, postquam viris, qui om-
nium in se oculos conuertebant, auctus est, penitiùs inspicere atque adamari
cœpit? Planè vt, tamen si Religioni non nobilitas, sed probitas suorum
laudi vertatur, tamen non inter postrema diuini fauoris indicia ponend-
um sit, multos ab eo submissos, qui vel accepta à maioribus vel par-
ticipata propriis meritis decora abiciendo, huic Familiæ decus adferrent. *Legebam, Epist. 109.*
Non multos nobiles, non multos sapientes, non
multos potentes elegit Deus. At nunc, præter regulam, mirâ Dei potentiâ talium
conuertitur multitudo. Ego certè centenos aliquot Ducum, Principum,
Marchionum, Comitum, Baronum filios adferre possem, quibus nostræ
Societatis humilitas domesticis honoribus potior fuit. in vno Belgio et-
iamnum facilè sex & viginti superant. Sed id indicasse satis sit, ne, quæ
illi abiecerunt, ego plus æquo videar æstimare; & ex illis Religioni velle
laudem accersere, quæ eius alumnis non habuisse, sed reliquisse glorio-
sum est.

CAPVT DECIMVM.

*Catalogus Prouinciarum Societatis IESV, Domorum, Colle-
giorum ac Seminariorum, Sociorumq̃, qui in vnaquaque
Prouinciâ erant anno Christi M. DC. XXVI.*

Quod ij faciunt, qui ad breuis tabulæ angustias vniuersam naturæ
machinam contrahunt, id nos in exhibendâ Societatis amplitudi-
ne secuti sumus. Exiguam rei maximæ imaginem dedimus. Ne tamen
scire plenius cupienti, quàm latè modò per orbem diffusa, quibus li-
mitibus circumscripta sit, quas regiones omnino peruaserit, quas tan-
tùm attigerit, vbi inter barbaros idolorum cultores, vbi inter Mahu-
metanos, vbi inter eos qui se ab Ecclesiæ vnitatem abstraxerunt, vbi in-
ter hæreticos degat; ne, inquam, ista desideranti ad manum non sit,
vbi quæ velit vno contempletur intuitu, visum est Prouinciarum Do-
miciliorumq̃ catalogum subtexere. Sunt ergo

IN ITALIA

Provinciæ quatuor.

PROVINCIA ROMANA

Continet in Italiâ Latium, Umbriam, Picenum, Etruriam, Sedis Apostolica Ducisq̃e Florentini ditones; in Illyrico Remp. Ragusinanam.

Roma	} Roma	Domus Professa.	
		Collegium Romanum.	
		Domus Probationis.	
		Collegium Pœnitentiariæ.	
		Collegium Germanicum.	
		Collegium Anglicanum.	
		Seminarium Romanum.	
		Collegium Græcorum.	
		Collegium Maronitarum.	
		Collegium Scotorum.	
Residentia Tusculana.		<i>Frascati.</i>	
Collegium	}	Tiburatinum.	<i>Tivoli.</i>
		Lauretanum.	<i>Loreto.</i>
		Illyricorum.	
		Perusinum.	
		Florentinum.	<i>Perugia.</i>
		Senense.	<i>Fiorenza.</i>
		Maceratense.	<i>Sienna.</i>
		Recinetense.	<i>Macerata.</i>
		Setinum.	<i>Recanati.</i>
		Anconitanum.	<i>Sezza.</i>
		Montis sancti.	<i>Ancona.</i>
		Montis Politiani.	<i>Monte santo.</i>
		Firmanum.	<i>Monte Pulciano.</i>
		Tifernatense.	<i>Fermo.</i>
		Afculanum.	<i>Città di Castello.</i>
		Soranum.	<i>Ascoli.</i>
		Spoletinum.	<i>Sora.</i>
		Viterbienſe.	<i>Spoleto.</i>
Interamnenſe.	<i>Viterbo.</i>		
Camerinenſe.	<i>Terni.</i>		
Vrbeutana.	<i>Camerino.</i>		
Residentia Ragulina.	<i>Orvieto.</i>		
Residentia Fiaſtræ & Panicalis.	<i>Ragusa.</i>		
Socij 810.			

Domus Probationis Nouellaria.	<i>Nonellara.</i>
Collegium Imolenſe.	<i>Imola.</i>
Collegium Mirandulanum.	<i>Mirandola.</i>
Collegium Regienſe.	<i>Reggio.</i>
Collegium Faentinum.	<i>Faenza.</i>
Collegium Caſtilionenſe.	<i>Caſtiglione.</i>
Collegium Rauennatenſe.	<i>Ravenna.</i>
Residentia Cretenſis. *	<i>Candia.</i>
Residentia Vicentina. *	<i>Vicenza.</i>
Domus Probationis Buxetana.	<i>Buſſeto.</i>
Residentia Carpenſis.	<i>Carpi.</i>
Socij 405.	

PROVINCIA MEDIOLANENSIS

Continet Gallie Cisalpina ſuperiorem regionem, quâ ex Alpibus Padus variis ſumibus accreſcit; Ducatum Mediolanenſem Regis Catholici, Pedemontium Ducis Sabaudie, Liguriam & Corſicam Reipub. Genueſis, ac Vallem-Tellinam.

Mediolani	} Milano	Domus Professa.	
		Collegium Bieranum.	
		Domus Professa.	
Genue	} Genova	Collegium Genuenſe.	
		Domus Probationis.	
		Taurinenſe.	<i>Turino.</i>
Collegium	}	Comenſe.	<i>Como.</i>
		Vercellenſe.	<i>Vercelli.</i>
		Montis regalſis.	<i>Monaleſi.</i>
		Cremonenſe.	<i>Cremona.</i>
		Domus Prob. Aronenſis.	<i>Arona.</i>
		Baſtienſe.	<i>Baſtia.</i>
		Nicienſe.	<i>Nizza.</i>
		Alexandrinum.	<i>Aleſſandria.</i>
		Caſtri noui.	<i>Caſtelnouo.</i>
		Nouarienſe.	<i>Nouara.</i>
		Adiacenſe.	<i>Aiaccio.</i>
		Saonenſe.	<i>Saona.</i>
		Residentia Papienſis.	<i>Pavia.</i>
		Residentia Pinaroli.	<i>Pinarola.</i>
		Residentia S. Romuli.	<i>S. Remo.</i>
Residentia Ponti, in Valle Tellinâ.	<i>Ponte.</i>		
Socij 431.			

PROVINCIA VENETA.

Præter Venetorum in Italiâ & Cretâ ditones, continet Gallie Cisalpina inferiorem regionem, quâ Padus in mare Superum illabitur: partem hic tractus partim Apoſtolica Sedi, partim Principibus Parmenſi, Mutinenſi, Mantuano, Mirandulano.

Domus Professa Veneta. *	<i>Ventia.</i>
Collegium Patauinum. *	<i>Padona.</i>
Collegium Ferrarienſe.	<i>Ferrara.</i>
Collegium Bononienſe.	<i>Bologna.</i>
Collegium Brixienſe. *	<i>Breſcia.</i>
Collegium Foroliuſenſe.	<i>Forli.</i>
Collegium Mutinenſe.	<i>Modena.</i>
Parma } Collegium Parmenſe. }	<i>Parma.</i>
Collegium Nobilium. }	
Collegium Placentinum.	<i>Piacenza.</i>
Collegium Yeronenſe. *	<i>Verona.</i>
Collegium Mantuanum,	<i>Mantona.</i>

PROVINCIA NEAPOLITANA

Continet Campaniam, Lucaniam, utramque Apuliam, & Calabriam, Samnium & Salernitimum Sedes; vulgò Regnum Neapolitanum, Regi Catholico ſubditum, cum urbe Beneuentanâ ditioſis Pontificia.

Neapoli	} Napoli	Domus Professa.	
		Colleg. Neapolitanum.	
		Domus Probationis.	
		Collegium S. Ignatij.	
		Coll. S. Franciſci Xauerij.	
Collegium	}	Collegium S. Iosephi.	
		Catacenſe.	<i>Catanzaro.</i>
		Nolanum.	<i>Nola.</i>
		Rheginum.	<i>Reggio.</i>
		Aletinum.	<i>Lecca.</i>
		Barienſe.	<i>Bari.</i>
		Salernitanum.	<i>Salerno.</i>
		Cofentinum.	<i>Cofenza.</i>
		Collegium	

LIBER SECVNDVS. SOCIETAS CRESCENS. 239

Collegium Barolitanum. *Barletta.*
 Collegium Teatinum. *Chieti.*
 Collegium Aquilanum. *Aquila.*
 Collegium Beneuentanum. *Benevento.*
 Domus Probationis Adriensis. *Arri.*
 Bouinense. *Bouino.*
 Tropicense. *Tropea.*
 Massense. *Massa.*
 Stabienfe. *Castel al mar.*
 Capuanum. *Capua.*
 Molfettanum. *Molfetta.*
 Amanteanum. *Amantea.*
 Vibonense. *Montelcone.*
 Tarentinum. *Taranto.*
 Residencia Paula. *Paola.*
 Socij 610.

IN SICILIA,

*Que Regi Catholico tota paret, Prouincia
 dua: his annexa sunt Missiones & Resi-
 dentia Asiatica sub Turca.*

PROVINCIA SICVLA
 OCCIDENTALIS.

Pa- Domus Professa. }
 nor- Collegium Panormitanum. } *Palermo.*
 mi Domus Probationis. }
 Montis Regalis. *Monreale.*
 Biuonense. *Biuona.*
 Drepanitanum. *Trapani.*
 Marsalense. *Marsala.*
 Collegium Caltanissetense. *Caltanisseta.*
 Saccense. *Siacca.*
 Narense. *Naro.*
 Ennense. *Castrogionanni.*
 Termitanum. *Termini.*
 Socij 365.

PROVINCIA SICVLA
 ORIENTALIS.

Messa- Domus Professa. }
 na Collegium Messanense. } *Messina.*
 Domus Probationis. }
 Syracusanum. *Syracusa.*
 Catanense. *Catania.*
 Collegium Caltajerontense. *Calatayrone.*
 Mineense. *Mineo.*
 Melitense. *Malta.*
 Placitense. *Piazza.*
 Netinum. *Noio.*
 Socij 296.

IN SARDINIA

Prouincia vna: Regi Catholico subdita.

Sassari Domus Professa. }
 Collegium Sassaritanum. } *Sasser.*
 Seminarium S. Antonij. }
 Domus Professa. }
 Calari Collegium Calaritanum. }
 Domus Probationis. } *Calleri.*
 Semin. Calaritanum. }

Collegium Ecclesienfe. *Iglesias.*
 Collegium Alguerense. *Alguer.*
 Socij 210.

IN HISPANIIS

Prouincia quinque sub Rege Catholico.

PROVINCIA LVSITANIÆ

*Continet Regna Portugallia & Algarbia, In-
 sula: Azores seu Flandricas, Fortunatas,
 Hesperidum, Africam Oceano Atlantico
 obiectam; à Mauritanid vsque ad Pro-
 montorium Bone spei.*

Oliifi- Domus Professa. }
 pone Collegium S. Antonij. } *Lisboa.*
 Domus Probationis. }
 Seminarium Hibernorum. }
 Conimbricense. *Coimbra.*
 Eborenfe. *Ebora.*
 Collegium Purificationis B. V. da Purificacã. }
 Portuense. *Porto.*
 Bracarenfe. *Braga.*
 Brigantianum. *Bragança.*
 Pharenfe. *Pharo.*
 Domus Probationis Villauicosa. *Villauicosa.*
 Collegium Scalabitanum. *Santarém.*
 Collegium Funchalense. *Madeira.*
 Collegium Angrenfe. *Angra.*
 Collegium S. Michaëlis. *San Miguel.*
 Collegium Portalegrenfe. *Portalegre.*
 Residencia S. Felicis. *Sam Fins.*
 Residencia Canalenfis. *Canal.*
 Collegium in Regno Angola. *Angola.*
 Residencia Massanganensis. *Massangano.*
 Collegium in Regno Congi. *Congo.*
 Resid. Insularum Hesperidum. *Cabo verde.*
 Socij 660.

PROVINCIA TOLETANA

*Continet Castellam Nouam, Regnum Toletã-
 num & Murcianum.*

Toleti Domus Professa. }
 Collegium Toletanum. } *Toledo.*
 Domus Professa. }
 Colleg. Madritanum. } *Madrid.*
 Domus Probationis. }
 Colleg. Anglicanum. }
 Complutenfe. *Alcala.*
 Ocaniense. *Ocana.*
 Placentinum. *Placencia.*
 Conchense. *Cuenca.*
 Belmontense. *Belmonte.*
 Murcianum. *Murcia.*
 Carauacense. *Carauaca.*
 Seguritanum. *Segura.*
 Huetenfe. *Huete.*
 Talabricense. *Talauera.*
 Oropesanum. *Oropesa.*
 Almagrenfe. *Almagro.*
 S. Clementis. *S. Clemente.*
 Almonozilense. *Almonozil.*
 Domus Probationis Villaregiensis. *Villarejo.*
 Residen-

Residentia Naualcarnerensis. *Naualcarnero.*
 Residentia Iesv Montani. *Iesus del Montic.*
 Socij 663.

PROVINCIA CASTELLANA

Continet Castellam Veterem, Regna Legionense, Gallacia, Navarra, & Cantabriam.

Vallisoleti	{ Collegium S. Ignatij. Colleg. S. Ambrosij. Colleg. Anglicanum. }	Valladolid.
Salman-tica	{ Coll. Salmanticensis. Colleg. Hibernorum. }	Salamanca.
Collegium Burgense.		Burgos.
Collegium Metinense.		Medina.
Collegium Segobien-se.		Segovia.
Collegium Abulense.		Auila.
Collegium Palentinum.		Palencia.
Compo-stellæ	{ Colleg. Compostellanum. Collegium Hibernorum. }	San-tiago.
	Pampilonense.	Pampelona.
	Legionense.	Leon.
	Lucronense.	Logroño.
	Queten-se.	Quiedo.
	Numantinum.	Soria.
	Santanderense.	Santander.
	Montis regalis.	Monterey.
	Monfortense.	Monforte.
	Arcualense.	Arcualo.
	Vergaren-se.	Vergara.
	Tudelanum.	Tudela.
	Bilbaense.	Bilbao.
	Bellimaren-se.	Bellimar.
	Villæ-franchæ Gall.	Villa-franca.
	S. Sebastiani.	S. Sebastian.
	Orense.	Orense.
	Taurense.	Toro.
Domus Probat. Villagarcien-sis.		Villa-garcia.
Residentia Azcoitana.		Azcoitia.
Socij 562.		

PROVINCIA ARAGONENSIS

Continet Regna Aragonie, Valentia, Catalaunia & Maiorice.

Valen-tia	{ Domus Professa. Collegium Valentinum. }	Valen-cia.
	Barcinonense.	Barcelona.
	Casaraugustanum.	Zaragoza.
	Maioricense.	Maiorca.
	Gerundense.	Girona.
	Gandense.	Gandia.
	Bilbilitanum.	Calatayud.
	Turiasonense.	Taragona.
	Vrgellense.	Orgel.
	Oscanum.	Huesca.
	Ilerdense.	Lerida.
	Perpinianense.	Perpignan.
	Manresanum.	Manresa.
	Vicense.	Vique.
Domus Probationis Tarraco-nensis.		Tarragona.
Socij 444.		

PROVINCIA BAETICA

Continet Regna Andalusiam, Cordubam & Granadam.

Hispali	{ Domus Professa. Collegium Hispalense. Domus Probationis. Collegium S. Mariæ. Seminarium Anglicanum. Seminarium Hibernorum. }	Seuilla.
	Triguirense.	Trigueros.
	Gaditanum.	Cadiz.
	Marchense.	Marchena.
	Cordubense.	Cordona.
	Granatense.	Granada.
Bæza	{ Collegium Bæzanum. Domus Probationis. }	Bæza.
	Malacense.	Malaga.
	Xerense.	Xerez.
	Cazorlanum.	Caçorla.
	Vbedanum.	Vbeda.
	Astigitanum.	Ezija.
	Guadixense.	Guadix.
	Frexenalense.	Frejenal.
	Montellanum.	Montilla.
	Carmonense.	Carmona.
	Antiqueranum.	Antequera.
	Ossunense.	Ossuna.
	Anduxarense.	Anduxar.
	Vtteren-se.	Vtvera.
	Moronense.	Moron.
Residentia Giennensis.		Iaen.
Residentia Lucenensis.		Lucena.
Socij 633.		

IN GALLIA

Provincia quinque: quarum tres priores soli subsunt Regi Christianissimo.

PROVINCIA FRANCIÆ

Continet Insulam Francia, Picardiam, Bel-siam, Normanniam, Britanniam, & re-giones ad fluvium Ligerim. Item Missiones ad Residentias in Nouâ Francia, & in Gra-cia sub Turcâ.

Parisijs	{ Dom. Prof. S. Ludouici. Collegium Claromont. Domus Probationis. Colleg. Conuictorum. Resid. Pontifaren-sis. }	Paris.
Biturica	{ Colleg. Bituricense. Colleg. Conuictorum. }	Bourges.
Flexia	{ Collegium Flexien-se. Colleg. Conuictorum. }	La Fleche.
Rothomagi	{ Coll. Rothomagen-se. Domus Probationis. Seminar. Ioyeufaum. }	Rouen.
	Collegium Niuernense.	Neuers.
	Collegium Augense.	Eu.
	Collegium Rhedonense.	Rhens.
	Collegium Ambianense.	Amiens.
	Collegium Molinense.	Montins.
		Collc.

LIBER SECVNDVS. SOCIETAS CRESCENS. 241

Collegium Aurelianense.	Orleans.	Collegium	Camberienſe.	Chambery.	
Collegium Cadomenſe.	Caen.		Bifuntinum.	Beſançon.	
Collegium Coriſopitenſe.	Quimpercorentin.		Viennenſe.	Vienna.	
Collegium Bleſenſe.	Blois.		Ebredunenſe.	Ambrun.	
Refidentia	Alençonienſis.		Alençon.	Carpentoraſtenſe.	Carpentras.
	Deppenſis.		Dieppe.	Roannenſe.	Roane.
	Canadenſis.		Canada.	Vefulanum.	Vefoul.
Socij 590.			Aquenenſe.	Aix.	
			Refidentia Maſſilienſis.	Marſeille.	
			Refidentia Gratianopolitana.	Grenoble.	
		Socij 476.			

PROVINCIA AQVITANIÆ

Continet à Ligori ad Pyrenæos viciniorum Oceano Aquanico tractum cum Bearnâ in ipſis montis faucibus.

Burdigala	Dom. Profeſſa S. Xauerij.	Bordeaux.
	Collegium Burdigalenſe.	
	Domus Probationis.	
Collegium	Refidentia S. Macarij.	
	Aginnenſe.	Agen.
	Petrocoricenſe.	Periguenx.
	Lemouicenſe.	Limoges.
	Pictanenſe.	Poitiers.
	Xantonenſe.	Xaintes.
	Tutellenſe.	Tulles.
	Palenſe.	Par.
Engoliſmenſe.	Engoulefme.	
Socij 320.		

PROVINCIA TOLOSANA

Continet utramque Languedociam, præcipuam Gallie Narbonenſis partem, à Garumnâ ad Rhodanum.

Toloſa	Domus Profeſſa S. Ignatij.	Toulouſe.
	Collegium Toloſanum.	
	Domus Probationis.	
	Collegium Conuictorium.	
Collegium	Turnonenſe.	Tournon.
	Billomenſe.	Billom.
	Mauriacenſe.	Mauriac.
	Ruthenenſe.	Rodes.
	Auſcitanum.	Auchs.
	Anicienſe.	le Puy.
	Biterrenſe.	Beziers.
	Cadurenſe.	Caors.
	Auriliacenſe.	Aurillac.
	Albenacenſe.	Aubenas.
Carcaffenſe.	Carcassone.	
Albienſe.	Alby.	
Socij 400.		

PROVINCIA LVGDVNENSIS

Continet agrum Lugdunenſem, Delphinatum, & Provinciam ſub Rege Chriſtiſſimo, Ditionem Aucmonenſem Sedis Apoſtolice, Comitatum Burgundia ſub Rege Catholico, & Sabaudiam proprio Duci ſubiectam.

Lugduni	Collegium Lugdunenſe.	Lyon.
	Domus Probationis.	
	Collegium Conuictorium.	
Aucnio	Colleg. Aucnionenſe.	Auignon.
	Domus Probationis.	
Dole	Collegium Dolanum.	Dole.
	Collegium Conuictorium.	

PROVINCIA CAMPANIÆ

Continet Campaniam & Ducatum Burgundia ſub Rege Chriſtiſſimo, & Lotharingiam proprio Duci ſubiectam.

Muſſi- ponti	Collegium Muſſipontan.	Pont à Muſſon.
	Coll. Conuictorium cum Seminario Metenſi.	
Rhemis	Colleg. Rhemenſe.	Rheims.
	Colleg. Conuictorium.	
Virduni	Collegium Virdunenſe.	Verdun.
	Colleg. Conuictorium.	
Nancæi	Collegium Diuionenſe.	Dijon.
	Colleg. Nancæianum.	Nancy.
Collegium	Domus Probationis.	
	Caropolitanum.	Charle-ville.
	Auguſtodunenſe.	Aulun.
	Catalaunenſe.	Chaalons.
	Barrenſe.	Barleduc.
	Caluomontanum.	Chaumont.
	Antiſiodoreſe.	Auxerre.
	Metenſe.	Mets.
	Senonenſe.	Sens.
	Refidentia Lingonenſis.	Langres.
Socij 370.		

IN BELGIO

Provincie duæ.

PROVINCIA FLANDRO-BELGICA,

Quâ mari vicinior, idiomaſe Teutibnico ſeu Flandrico loquitur; continet Brabantiam, Flandriam, partem Gelris ſub Rege Catholico, & Miſſones, ac Refidentias Hollandicæ in VIII. Provincijs Ordinum Conſederatorum.

Antuer- pia	Domus Profeſſa.	Antwerpen.
	Colleg. Antuerpienſe.	
Collegium	Aldenardenſe.	Oudenaerde.
	Aloſtanum.	Aelſt.
	Belliolanum.	Belle.
	Brugenenſe.	Brügge.
	Bruxellenſe.	Bruxel.
	Caſtellenſe.	Caffel.
	Corratenenſe.	Corrÿck.
	Gandenſe.	Ghendt.
	Iprenſe.	Ipren.
	Louanenſe.	Louen.
	& Domus Probationis Mechl-	
	nienſis.	Meebelen.
	Ruramondanum.	Ruremonde.
	H h	Col-

Collegium Siluæ-Ducenſe. *Herrogenboſch.*
 Collegium Traiectenſe. *Maeſtricht.*
 Collegium Winocibergenſe. *S. VVinoxbergh.*
 Reſidentia Dunkerana. *Dunkerke.*
 Reſidentia Hallenſis. *Halle.*
 Reſidentia Bredana. *Breda.*
 Reſidentia Lyrana. *Lyer.*
 Reſidentia Hollandica. *Hollandt.*
 Miſſiones } Caſttenſis.
 } Naulis.
 Socij 801.

Sunt huius nationis præterea
 IN ITALIA
 Collegium Anglicanum Romæ. *Roma.*
 IN HISPANIA
 Collegium Anglicanum Madriti. *Madrid.*
 Collegium Anglic. Vallifoletii. *Valladolid.*
 Seminarium Anglicanum Hiſpali. *Sevilla.*

IN HIBERNIA
 Reſidentia aliquor.
Sunt huius nationis in HISPANIA
 Colleg. Hibernorum Salmantica. *Salamanca.*
 Collegium Hibern. Compoſtella. *Sanctiago.*
 Seminarium Hibernorum Hiſpali. *Sevilla.*
 Seminarium Hibernorum Oliſſipone. *Liſboa.*

PROVINCIA GALLO-BELGICA,

Quæ Francia contigua, Gallico idiomate utitur; continet Artesiam, Hannoniã, Gallo-Flandriam, Luxemburgum, Namurcum, &c. ſub Rege Catholico, & Diaceſim Leodiſem ſub proprio Principe.

Duaci } Collegium Duacenſe. } *Douay.*
 } Seminarium Scotorum. }
 Collegium Audomarenſe. *Saint Omer.*
 Tornaci } Colleg. Tornacenſe. } *Tournay.*
 } Dom. Probationis. }
 Collegium Leodiſenſe. *Liege.*
 } *Lille.*
 Montibus } Collegium Montenſe. } *Mons.*
 } Seminarium B. Mariæ. }
 } Valencenſe. *Valenciennes.*
 } Atrebatenſe. *Arras.*
 } Cameracenſe. *Cambray.*
 Collegium } Luxemburgenſe. *Luxembourg.*
 } Namurcenſe. *Namur.*
 } Dionantenſe. *Dinant.*
 } Heſdinienſe. *Heſdin.*
 } Arienenſe. *Aire.*
 Domus tertiæ Probationis Huenſis. *Huy.*
 Collegium Malbodiſenſe. *Maubenge.*
 Collegium Bethuniſenſe. *Bethune.*
 Collegium Niuelſenſe. *Niuelles.*
 Reſidentia Athenſis. *Ath.*
 Reſidentia Armenſeriana. *Armeniers.*
 Socij 773.

IN SCOTIA
 Reſidentia aliquor.
Sunt huius nationis in ITALIA & BELGIO
 Collegium Scotorum Romæ. *Roma.*
 Seminarium Scotorum Duaci. *Douay.*

IN GERMANIA
Provincia quinque: harum tres in Imperio continent liberæ ciuitates, aliæſq; ſub ſequentibus Principibus.

PROVINCIA RHENI INFERIORIS
Belgio contigua, diſtenditur à Moſellâ fluuio ad Oceanum Germanicum: continet Diaceſes ſub Electoribus Coloniens & Treuironſi, aliſq; Eccleſiaſticiſ Principibus: item Cliniam, VVeteraniam, & Monenſem Ducatum, ſub Principibus Brandenburgico, Neoburgico, Naſſouio.

PROVINCIA ANGLICANA

Continet Collegia in Belgio Regis Catholici & Diaceſis Leodiſenſis, & per omnes Angliæ Prouincias.
 Collegium Leodiſenſe. } *Liege.*
 } Seminarium.
 Domus Probationis S. Ignatij.
 Collegium S. Xauerij.
 Reſidentia S. Mariæ.
 Reſidentia S. Michaëlis.
 Seminarium Audomarenſe. *S. Omer.*
 Reſidentia S. Dominici.
 Collegium B. Aloyſij.
 Domus Probationis Watenenſis. *Watenes.*
 Reſidentia S. Annæ.
 Reſidentia S. Georgij.
 Domus tertiæ Probar. Gandaucenſis. *Gend.*
 Reſidentia B. Staniflai.
 Reſidentia B. Franciſci Borgiæ,
 Socij 267.

Collegium Coloniſenſe. *Coln.*
 Treuiris } Collegium Treuirenſe. } *Trier.*
 } Domus Probationis. }
 } Confluentinum. *Coblentz.*
 } Paderbornenſe. *Paderborn.*
 } Monafterienſe. *Munſter.*
 Collegium } Hildeshemiſenſe. *Hildenheim.*
 } Embricenſe. *Emmerich.*
 } Aquigranenſe. *Aachen.*
 } Duſſeldorpenſe. *Duſſeldorp.*
 } Ofnaburgenſe. *Oſenbrugg.*
 Reſidentia Sigenenſis. *Sigen.*
 Reſidentia Bonnenſis. *Bon.*
 Reſidentia Nouefiana. *Nuyſ.*
 Reſidentia Lipſtadiana. *Lipſtadt.*
 Reſidentia Sanctenſis. *Sancten.*
 Socij 406.

PROVINCIA RHENI SUPERIORIS
Continet Diaceſim Electoris Moguntini ad Rhenum in Thuringiã & Eysfeldiã; Franconiam & Buchoniam, ſub ſuis Eccleſiaſticiſ.

eis Principibus, Palatinatum Inferiorem sub Rege Catholico & Electore Bavaro, Alsatiam Inferiorem sub Austriacis, Episcopo Argentinenfi, Marchionatum Badensem, &c.

Collegium Moguntinum, }
Seminarium. } Meinz.
Collegium Spirense. } Speir.
Collegium Herbipolense, }
Seminarium. } Wirzburg.
Collegium Fuldense. }
Seminarium. } Fuld.
Colleg. Heiligenstadiense. } Heiligenstad.
Collegium Molsheimense. } Molsheim.
Seminarium. }
Collegium Bambergense. } Bamberg.
Seminarium. }
Collegium Wormatiense. } Worms.
Collegium Hagenoense. } Hagenov.
Collegium Erfordianum. } Erfurt.
Collegium Sletstadianum. } Sletstadi.
Colleg. Afchaffenburgense. } Afchaffenburg.
Residentia Badensis. } Baden.
Residentia Rubeacensis. } Ruffach.
Residentia Fridlariensis. } Fridlar.
Residentia Heidelbergensis. } Heidelberg.
Residentia Creutzenacensis. } Creutzenach.
Residentia Neustadiana. } Neustad.
Residentia Bruchsalensis. } Bruchsaal.
Socij 434.

PROVINCIA GERMANIÆ
SUPERIORIS

Continet Palatinatum & Ducatum Bavariam sub suo Electore, Tirolim, Alsatiam Superiorem, Brisgiam sub Austriacis, Respublicas Helveticam & Valesiam, & varias Dioceses sub suis Episcopis.

Collegium Ingolstadtense. } Ingolstadt.
Seminarium S. Ignatii. }
Collegium Dilinganum. } Dilingen.
Seminarium S. Hieronymi. }
Collegium Monachienfe. } Munchen.
Collegium Augustanum. } Augspurg.
Collegium Oenipontanum. } Insprug.
Collegium Halense. } Hall.
Collegium Lucernense. } Lucern.
Colleg. Friburgense } Friburg in Schwytzerland.
Helvetiorum. }
Ratisponense. } Regenspurg.
Bruntrutanum. } Bruntrut.
Constantiense. } Costenz.
Eystadiense. } Eystad.
Collegium Enlishemianum. } Enlishheim.
Neoburgense. } Neuburg.
Mindelheimense. } Mindelheim.
Friburgense } Friburg in
Brisgoia. } Brisgavv.
Domus Probat. Landspergenfe. } Landspurg.
Domus Oetingana. } Oetingen.
Residentia Eberpbergenfe. } Eberpberg.
Residentia Biburgensis. } Biburg.
Residentia Sedunensis. } Suren.

(Brigenfis. }
Donawertana. }
Fuessensis. }
Ambergensis. }
Residentia Chamensis. }
Nouofoti. }
Tridentina. }
S. Morandi. }
Elwacensis. }
Socij 706.

PROVINCIA AVSTRIÆ

Continet Regna Hungarie, Slaonia, Croatia; Archiducatum Austria; utramque Styriam, Carinthiam, Carniolam, Goriam, Istriam sub Caesaribus Austriacis; item Missiones ad Residentias Transilvaniae, & diuionem Regno Hungarico a Turcis creptam.

Domus Professa. }
Collegium Viennense. }
Seminarium Viennense. }
Semin. Hungaricum. }
Vienna. }
Collegium Gracense. } Gratz.
Seminarium. }
Collegium Labacense. } Labach.
Collegium Clagenfurtense. } Clagenfurt.
Collegium Zagrabienfe. } Agram.
Collegium Lincense. } Lintz.
Collegium Passauiense. } Passavv.
Collegium Hommonense. } Hommonay.
Collegium Tyrnauienfe. } Tyrnavv.
Seminarium. }
Collegium Cremsbense. } Crems.
Collegium Goritiense. } Gorts.
Collegium Iudenburgense. } Iudenburg.
Collegium Tergestinum. } Triest.
Domus Probationis Leobienfis. } Leoben.
Residentia S. Bernardi. } SiBernhart.
Residentia Millestadiensis. } Miltad.
Residentia Eberndorfensis. } Eberndorff.
Residentia Plettrienfis. } Plettria.
Residentia Traunkirchenfis. } Traunkirch.
Residentia Pofonienfis. } Presburg.
Residentia Iauariensis. } Rab.
In Tran- } Colleg. Claudiopol. } *Colofwar.
siluaniã. } Coll. Alba Iulienfe. } *Fairwar.
Socij 450.

PROVINCIA BOHEMIÆ

Continet Regnum Bohemicum, eique unitas Silesiam & Morauiam sub Caesaribus Austriacis.

Domus Professa. }
Collegium Pragense. }
Seminarium. }
Praga. }
Collegium Olomuense. } Olmutz.
Seminarium. }
Collegium Crumlouienfe. } Cromlauv.
Collegium Commorouienfe. } Commotavv.
Collegium Nouodomense. } Neuvhaus.
Collegium Glacense. } Glatz.
Collegium Nissenfe. } Nisse.
Colle-

Collegium Gicziniense.	Gitschin.	Collegium Derpatense.	Derpt.
Collegium Znoymente.	Znoim.	Collegium Orizense.	Orsza.
Collegium Iglauense.	Igla.	Collegium Krozenfc.	Kroza.
Domus Probationis Brunensis.	Brun.	Collegium Smolencense.	Smolensk.
Residentia Holeshouensis.	Holischovv.	Collegium Plocense.	Plocke.
Residentia Kutenbergenfis.	Kutenberg.	Residentia Grodnensis.	Grodno.
Residentia Glogouienfis.	Glogavv.	Residentia Vormienfis.	VVorma.
Socij 287.		Socij 468.	

IN POLONIA

Prouincia duæ sub proprio Rege.
PROVINCIA POLONICA

Distenditur à mari Baltico ad Pontum Euxinum: continet utramque Poloniam, Ruffiam Rubram, utramque Volhiniam, Podoliam & Pomerelliam.

Cracouia	{ Domus Professa. Coll. Cracouienfe. Domus Probationis. }	Crakowv.
	Polnanteufe.	Poznan.
	Califfienfe.	Kalifz.
	Leopolienfe.	Lvvovv.
	Sendomirienfe.	Sendomirz.
	Lublinenfe.	Lublin.
	Iaroslauenfe.	Iaroslavv.
Collegium	{ Luceorienfe. Torunenfe. Cameneccenfe. Gedanenfe. Rauenfe. Oftrogienfe. Fauftouienfe. Breftenfe. Choinicenfis. Præmilienfis. Mariæburgenfis. Crofnenfis. }	{ Lucko. Torun. Kamieniez. Gdansk. Ravva. Oftrog. Fauftovvo. Brzeje. Choymica. Przemysl. Malburg. Crofno. }
Residentia	{ Grandentinenfis. Vinnicenfis. Valcenfis. Bydgostienfis. Barenfis. }	{ Grandzisz. VVinnica. VValex. Bydgofcz. Bar. }
	Socij 532.	

PROVINCIA LITHVANIAE,

Quæ Suecia; Mosconia & Tartaria contigua est, continet Lithuaniam, Massaoniam, Pruffiam, Liouoniam, & partem maioris Ruffia.

Domus Professa Varfauienfis.	VVarsavva.
{ Domus Professa. Collegium Vilnenfe. Domus Probationis. Seminarium. }	VVilno.
Colleg. Bransbergenfe.	Bransberg.
Seminarium.	Pultovvfe.
Collegium Pultouienfe.	Niefvriez.
Collegium Niefuienfis.	Lomza.
Collegium Lomzenfe.	Polock.
Collegium Polocense.	VVenda.
Collegium Vendense.	Riga.
Collegium Rigenfe.	

IN IMPERIO ORIENTALI TVRCICO

Sub varijs Prouincijs.

Residentia Chienfis.	Scio.
Refid. Constantinopolitana.	Constantinopoli.
Residentia Smyrnenfis.	Smyrna.
Residentia Belgradenfis.	Belgrado.
Quinqueecclefiensis.	Cinque chiefe.
Item	
Collegium Græcorum.	Romæ: Roma.
Collegium Maronitarum.	

IN INDIA ORIENTALI

Prouincia duæ sub Regibus Catholico, alijsq; illi confederatis.

PROVINCIA GOANA

Continet loca maritima Africa & Asia, à Capite Bonæ fpei ad ipsam vsque Goanam diffinem: item Imperium Magni Abassinii Africæ, & Regnum Mogoris in India interiore.

Goæ	{ Domus Professa. Collegium vetus S. Pauli. Nofocomium SS. Regum. Collegiū nouum S. Pauli. Domus Probationis. Seminarium sanctæ Fidei. }	Goæ
Collegium Salfetanum cum 19. Refid.	Salfete.	
Collegium Chauenfe.	Chau.	
Collegium Tananenfe cum 3. Resident.	Tana.	
Colleg. Bazainenfe cum 4. Resident.	Bazaim.	
Collegium Damanenfe.	Daman.	
Colleg. Mozambiquium cum Residentijs.	Mozambique.	
Residentia Tarapontenfis.	Tarapor.	
Collegium Dienfe.	Dio.	
Miffio Ethiopica cum 4. Residentijs.	Ethiopia.	
Refid. Mogorenfis cum 3. Residentijs.	Mogor.	
Residentia Bandorenfis.	Bandora.	
Socij 320.		

PROVINCIA MALABARICA

Continet Indiam Vtteriorem, tam continentem, quàm varias insulas, quæ Goæ Malacæ & ad Molucas nauigatur, & in his Regna Bengalam, Peguanum, Calecutanum, Narsinganum, Iafanapatansum.

Colleg. Coccinenfe cum 4. Refid.	Cochim.
Domus Probationis.	Santiago.
{ S. Iacobi.	S. André.
{ S. Andree.	Calecut.
{ Calecutana.	Tanor.
{ Tanorenfis.	Colle.

Collegium Cranganorense. *Cranganor.*
 Seminarium Vaipicotanum. *Vaipicota.*
 Residentia Paliporensis. *Palipor.*
 Collegium Coulanense. *Coulam.*
 Collegium Piscaria. *Costa da Pescaria.*
 Colleg. Tutucurinenſe cũ Refid. *Tutucurim.*
 Colleg. Columbenſe cum 7. Refid. *Columbo.*
 Colleg. Nagapatanum inchoatũ. *Nagapatan.*
 Colleg. S. Thomæ cum 4. Refid. *S. Thomæ.*
 Collegium Peguanum inchoatum. *Pegu.*
 Collegium Bengalense inchoatum. *Bengala.*
 Collegium Malacense. *Malaca.*
 Domus Ternatenſis cum Reſidentis Molucenſibus. } *Ternate*
 } *e Malucco.*
 Madurenſis. *Madurè.*
 Golimenſis. *Golim.*
 Manarenſis. *Manar.*
 Residentia } *Tauanapatan.*
 } *S. Michaelis.*
 } *Infularum Mori. Ilhas de Moro.*
 } *Infula Siao. Ilha Siao.*
 In Regno Iafanapatenſi, Refid. 8. *Iafanapatan.*
 Socij 190.

Arima { Collegium Arimense.* } *Arima.*
 { Seminarium Arimense.* }
 Collegium Meacense.* *Meaco.*
 Collegium Macacense. *Macao.*
 Vracamenſis.* *Vracami.*
 Tonenſis.* *Toni.*
 Fudoyamenſis.* *Fudoyama.*
 Iſafayenſis.* *Iſafay.*
 Xiquenſis.* *Xiqui.*
 Cocura.* *Cocura.*
 Residentia } *Notcu.**
 } *Ozacenſis.**
 } *Firoximenſis.**
 } *Tacatenſis.**
 } *Ariyenſis.*
 } *Cuchinotcu.*
 } *Conzzura.*
 Domus Facatenſis. *Facata.*
 Amaguenſis. *Amagui.*
 Yanaguenſis. *Yanagana.*
 Residentia } *Bungenſis.*
 } *Xinguenſis.*
 } *Fuximenſis.*
 } *Sacayenſis.*
 } *Focococenſis.*
 Socij 140.

IN INSVLIS PHILIPPINIS

Provincia una sub Rege Catholico.

Collegium Manilanum. *Manilla.*
 Seminarium Manilanum. }
 Collegium Zebuense. *Zebu.*
 Domus Probationis S. Petri. *de S. Pedro.*
 Antipolana. *Antipol.*
 Residentia } *Taytayenſis.*
 } *Boolana.*
 } *Dulacenſis.*
 } *Carigarenſis.*
 } *Tinagonenſis.*
 Socij 128.

IN AMERICA

*Provinciae quinque sub Rege Catholico
 aliisq. barbaris nationibus.*

PROVINCIA MEXICANA

*Cominet Americam Septentrionalem, vulgo
 Hispaniam Novam, & vicinas provincias,
 qua à gradu decimoquarto infra Tropicum
 Cancræ versus Septentrionem extenditur
 America.*

Mexici { Domus Professa. }
 { Collegiũ Mexicanum. } *Mexico.*
 { Domus Probationis. }
 { Seminar. Mexicanum. }
 Collegium Guaxacanum. *Guaxaca.*
 Collegium Guadalaxarenſe. *Guadalaxara.*
 Collegium S. Ildefonſi. } *Puebla de los Ange-*
 Colleg. Spiritus sancti. } *les.*
 Seminar. Angelopolit. }
 Valliſoleranum. *Valladolid.*
 Paſquarenſe. *Paſquaro.*
 Tepozortlanum. *Tepozortlan.*
 Guatimalenſe. *Guatimala.*
 Collegium } *Zacatecanum.*
 } *Meridanum.*
 } *S. Ludou. Potoſi. S. Luis Potoſi.*
 } *Queretarenſe.*
 } *Realexanum.*
 } *Vera Crucis. Vera Cruz.*
 Residentia } *Cinaloſenſis.*
 } *Guadiana.*
 Refid. Nouæ Granatæ. *de la Nueva Granada.*
 Residentia Maienſis. *de Mayo.*
 Residentia Tepeguana. *de Tepeguana.*
 Residentia Topiana. *de Topia.*
 Residentia S. Andrea. *de S. Anares.*
 Socij 365.

IN REGNO Sinarvm

Viceprovincia sub proprio Monarcha.

Collegium Pachinenſe inchoatum. *Paquim.*
 Collegium Nanchinenſe inchoatũ. *Nanquim.*
 Residentia Xauchenſis. *Xaueco.*
 Residentia Kiatienſis. *Kiatim.*
 Residentia Hanchuenſis. *Hanchen.*
 Residentia Hamhayenſis. *Hambay.*
 Socij 30.

IN COCINCINA

Residentia } *Taiſoenſis.*
 } *Pullocambi cum Pullocambi.*
 } *aliis duabus.*

IN IAPONIA

*Provincia una, continet plurima Regna
 eidem Monarche ſubiecta, & Macaum
 in portu Chinenſi, ſub Rege Catholico.*

Nangaſachij } *Collegium.*
 } *Domus Probationis.*
 Residentia Xenodochij. *do Hoſpital.*
 Residentia Miſericordiarum. } *Casu da Miſericordia.*

PROVINCIA NOVI REGNI GRANATENSIS

Continet Terram Firmam, nouum Regnum Granatense, Nouam Andaluiziam, Popayarum, &c. circa lineam Equinoctialem, ad gradum 14. versus Septentrionem.

- In S. Fi- } Collegium S. Fidei. } Santa
- de } Semin. S. Bartholomai. } Fee.
- Domus Probationis. } Quiro.
- Collegium Quitense. } Quiro.
- Seminarium Quitense. } Quiro.
- Collegium Carthaginense. } Cartagena.
- Domus Probationis Tunigenis. } Tunja.
- Collegium Pampilonense. } Pamplona.
- Residentia Panamana. } Panama.
- Residentia Caxicana. } Caxica.
- Residentia Duytamenfis. } Duytama.
- Residentia S. Anna. } S. Anna.
- Residentia Vpdenfis. } Onda.
- Socij 200.

PROVINCIA PERUVANA

Continet Peruuam à lineâ Equinoctiali ad Tropicum Capricorni.

- Lima } Collegium Limense. } Lima.
- } Seminarium Limense. } Lima.
- } Residentia S. Iacobi. } Lima.
- Collegium Arequipense. } Arequipa.
- Collegium Cuzchense. } Cuzco.
- Seminarium Cuzchense. } Cuzco.
- Collegium Potofinum. } Potofi.
- Colleg. Platenfe seu Chuquifaquense. } de la
- Seminarium Chuquifaquense. } Plata.
- Collegium Pacense. } de la Paz.
- Collegium Guamanganum. } Guamanga.
- Residentia Iulensis. } Iuli.
- Residentia S. Crucis } S. Cruz de la Sierra.
- de la Sierra. } S. Cruz de la Sierra.
- Collegium Orruri. } Orruro.
- Collegium Pisquense. } Pisco.
- Collegium Callaense. } Callao.
- Collegium Truxillanum. } Truxillo.
- Socij 390.

VICE-PROVINCIA CHILENSIS

Infra Tropicum Capricorni, inter Peruanum Regnum & Fretum Magalanicum, ad Oceanum Pacificum.

- Collegium Chilense. } Chile.
- Collegium Conceptionis. } de la Concepcion.
- Collegium Mendozanum. } Mendoza.
- Domus Probat. Vallis de Bu- } Valle de Bu-
- caleno. } caleno.
- Socij 60.

PROVINCIA PARAQVARIÆ

Inter Fretum Magalanicum & Brasiliam, infra & circa Tropicum Capricorni, versus Oceanum Atlanticum.

- Corduba } Collegium Cordubense. } Cordo-
- } Domus Probationis. } ua.

- Collegium Assumptionis. } de la Assumpcion.
- Collegium S. Michaelis. } de S. Maguel
- Tucumanensis. } de Tucuman.
- Collegium Boni aëris. } Buenos ayres.
- Collegium S. Fidei. } de Santa Fee.
- Collegium S. Iacobi del } Santiago del Estero.
- Estero. } Santiago del Estero.
- Collegium Estequense. } Estequi
- Socij 121.

PROVINCIA BRASILIÆ

Intra lineam Equinoctialem & Tropicum Capricorni, ad mare Atlanticum.

- Collegium Bayense. } Baya.
- Residentia S. Spiritus. } Espirito Santo.
- Residentia S. Ioannis. } San Ioan.
- Residentia S. Antonij. } S. Antonio.
- Residentia S. Sebastiani. } S. Sebastiam.
- Residentia B. Virginis. } B. Virgem.
- Colleg. Portus securi inchoatum. } Porto Seguro.
- Domus Ilhaorum. } Ilheos.

- Collegium Pernambuc. } Pernambuc.
- Refid. B. V. Concept. } Pernambuc.
- Residentia S. Andrea. } Pernambuc.
- Residentia S. Michael. } Pernambuc.
- Residentia S. Ioan. Bapt. } Pernambuc.
- Residentia Maranha. } Pernambuc.
- Residentia Arrecifenfis. } Pernambuc.
- Collegium Flum. Ianuatij. } Rio do
- Residentia S. Barnabæ. } Jani-
- Domus Spiritus sancti. } ro.
- Residentia S. Ignatij. } Rio do
- Refid. B. Virg. Assumpt. } Jani-
- Residentia Sanctorum. } ro.
- Residentia S. Pauli. } S. Paulo.
- Domus Piratingæ. } Piratinga.
- Domus Sanctorum. } Dos Santos.
- Residentia Capitis frigid. } Cabo frio.
- Socij 180.

IN NOVA FRANCIA

Sub Rege Christianissimo.

- Residentia Canadensis. } Sub Prouincia Fran-
- } cie in Gallia.

CATALOGI AVGMENTIVM.

Atque has annos abhinc quatuordecim Societas per orbem adiuerat sedes: quæ deinde mutatio, quæ accessio facta sit, ab his vulgabitur, penes quos vniuersi Ordinis notitia est & cura: nobis tamen, ea quæ per occasionem variis & locis intelleximus, visum est non prætermittere.

IN ITALIA.

Ad Prouinciam ROMANAM.

- Collegium Hibernorum Romæ.
- Domus Probationis Florentiæ,
- Collegium Vrbenetanum,
- Collegium Pistoriense,
- Collegium Fabrianense,
- Collegium Burgiense.

Colle-

Collegium Ragusinum.
Residentia Cacciabellensis.
Residentia Asturnarenfis.

Ad Prouinciam VENETAM.

Domus Probationis Bononiensis.
Collegium Ariminense.
Collegium Buxetanum.
Seminarium Rauennatense.
Residentia Bagnacaballensis.
Residentia Cotignolenfis.

Ad Prouinciam MEDIOLANENSEM.

Collegium Papiense.
Collegium Cuncense.
Domus Probationis Cherienfis.
Residentia Bormiensis.
Residentia Lanciana.

Ad Prouinciam NEAPOLITANAM.

Collegium Paulense.
Seminarium Nobilium Neapoli.

IN SICILIA

*Ambe Prouincia in unam coaluerunt:
accessere,*

Collegium S. Francisci Xauerij Panormi.
Collegium S. Francisci Xauerij Messanae.
Collegium Sicitanum.
Collegium Salernitanum.

IN HISPANIIS.

Ad Prouinciam LVSITANIÆ.

Collegium Eluense.

Ad Prouinciam TOLETANAM.

Collegium Guadalaxarense.
Collegium Pacis Iuliae.
Collegium Llerenense.
Collegium Trugillense.
Collegium Cacerense.
Residen- } Aymeliensis.
tia } Alcarazensis.

Ad Prouinciam CASTELLANAM.

Residentia Oxomenfis.

Ad Prouinciam ARAGONENSEM.

Collegium Segobricense.
Residentia Dertufenfis.
Residentia Ilicitana.
Residentia Xacensis.

Ad Prouinciam BAETICAM.

Collegium S. Iacobi Baëza.
Collegium Sanlucarense.
Collegium Stepenfe.

Ad Prouinciam BRASILIÆ.

Collegium S. Ludouici.
Collegium inchoatum S. Pauli.

IN GALLIA.

Ad Prouinciam FRANCIAE.

Collegium Turonense.
Collegium Venerense.

Collegium Alençonienfe.
Residentia Siluanectensis.
Residentia Maclouiiopolitana.
Residentia Martiningana.

Ad Prouinciam AQUITANIÆ.

Collegium Rupellanum.
Residentia Marinenfis.
Residentia Fonteniana.

Ad Prouinciam TOLOSANAM.

Collegium Montepessulanum.
Collegium Montealbanum.
Collegium Apamiense.

Ad Prouinciam LVC DVNENSEM.

Collegium Lugdunense trans Ararim.
Collegium Cabillonense.
Collegium Arelatense.
Collegium Nemaufense.
Domus Professa Gratianopolitana.
Residentia Pontiffalienfis.
Residentia Graiacensis.
Residentia Salinenfis.
Residentia Matifconensis.
Residentia Burgenfis.
Residentia Forouliensis.
Residentia Vallis Augustæ.

IN BELGIO.

Ad FLANDRO-BELGICAM.

Collegium Dunkercanum.
Collegium Hallense.
Collegium Bredanum.
Domus tertiæ Probationis Lyrana.
Collegium Conuictorum Antuerpiæ.
Variæ Residentiæ Hollandicæ.

Ad GALLO-BELGICAM.

Collegium Athenfe.
Domus tertiæ Probationis Armenteriana.

IN ANGLIA.

Ad Prouinciam ANGLICANAM.

Collegium Immaculatæ Conceptionis.
Collegium Apostolorum.
Residentia Marilandæ in Virginiâ.

IN HIBERNIA

Viceprouinciâ.

Residentia Dublinensis.
Residentia Waterfordiensis.
Residentia Carcacensis.
Residentia Kilkennis.
Residentia Pontanensis.
Residentia Casseliensis.
Residentia Lembricenis.
Residentia Galuenfis.
Residentia Clonmelenfis.
Residentia Rossensis.
Eiusdem nationis Coll. Hibernicum Romæ.

IN

IN GERMANIA.

Ad Prouinciam RHENI INFERIORIS.

Collegium Monasteriense Eifflia.
 Collegium Halberstadiense.
 Collegium Collariense.
 Collegium Mindense.
 Collegium Hameliense.
 Collegium Stadense.
 Collegium Sigenense.
 Collegium Verdense.
 Collegium Cosfeldiense.
 Residentia Marcodurana.
 Residentia Sittardensis.
 Residentia Haddemariensis.
 Missio Meppensis.
 Missio Fritæ Orientalis.
 Missio Blanckenbergensis.

Ad Prouinciam SUPERIORIS RHENI.

Collegium Heidelbergense.
 Domus Germersheimana.

Ad Prouinciam GERMANIÆ SUPERIORIS.

Collegium Burchusianum.
 Collegium Straubingense.
 Collegium Landshutanum.
 Collegium Ambergense.
 Collegium Tridentinum.
 Collegium Colmariense.

Residentia { Sturgardensis }
 { Tubingana } in Wirten-
 { Bachanangensis } bergia.
 { Coppingensis }

Residentia ad S. Annam Augustæ.
 Residentia Brittaacensis.
 Residentia Lindauensis.
 Residentia Memmingensis.
 Residentia Kauffburana.

Residentia Oliuetana siue Tannensis.
 Missio Zellenfis.
 Missio Weidenfis.
 Missio Sultbachiensis.
 Missio Turschenveitenfis.

Ad Prouinciam AVSTRIÆ.

Viennæ { Domus Probationis.
 { Collegium Conuictorum.
 Collegium Iaurinense.
 Collegium Fluminis S. Viti.

Ad Prouinciam BOHEMIÆ.

Pragæ { Collegium parue Pragæ.
 { Collegium nouæ Pragæ.
 { Collegium Conuictorum.
 { Seminarium S. Wenceslai.
 { Collegium Brunense.
 Brunæ { Seminarium Brunense.
 Kuten- { Collegium Kutenbergense.
 bergæ { Seminarium Kutenbergense.
 Collegium Glogouienfe.
 Collegium Saganense.
 Collegium Egranum.
 Collegium Lithomericense.
 Collegium Cremsirienfe.
 Collegium Conuictorum Olomucij.
 Seminarium Crumlouienfe.
 Seminarium Commotouienfe.
 Seminarium Nouodomenfe.
 Seminarium Glaciense.
 Seminarium Niffense.
 Seminarium Giczinienfe.
 Seminarium Iglauienfe.

IN POLONIA.

Ad Prouinciam POLONICAM.

Collegium Kiouienfe.

Ad Prouinciam LITHVANICAM.

Residentia Neuogrodnenfis.
 Residentia Chocunenfis.

CLara quidem sunt hic omnia: si tamen plus lucis desideres, sic habeto. Quæcumque Domicilia moderationi vnus, in quem non nisi totius Ordinis Præses potestatem habet, commissæ sunt, ea Prouinciam constituunt, quamuis in diuersis regionibus sita. Viceprouinciæ imperfectæ sunt Prouinciæ. Domus Professorum dicuntur, quibus nullum nisi in alienâ misericordiâ vitæ subsidium est: Collegia, vbi cum nostris, tum externis instituendis scholas habemus: Domus Probationum partim vbi Trones per biennium rudimenta ponunt, partim vbi post litteras hauistas ac traditas refarcimus, si quid de perfectionis desiderio studiorum occupationes detraxerint; hæc Tertia Probatio dicitur: Missiones, dum aliquò mittimur vbi nulla nobis vel certa vel stabilis est sedes: Residentiæ, vbi pauciores quam pro perfecto Collegio resident: Seminaria Conuictorumq; Collegia sunt, vbi externi sub curâ nostrâ simul viuunt. His locis qui præsunt, Rectores ferè aut Superiores appellantur: Domus Professorum suos Præpositos habent. Sic & qui Prouinciæ præfectus est, Præpositus Prouincialis; qui verò toti Ordini, Præpositus Generalis dicitur. Huic quinque assistunt consilij, ergò. Primus Italiae ac Siciliae negotiis potissimum intendit; alter Lusitaniam cum Brasiliâ & Orientis Indiâ; Hispaniam & Sardiniam tertius cum Americâ Insulisq; Philippinis; quartus Galliam; quintus ceteras ad Septemtrionem Prouincias curandas habet.

EXERCITATIO ORATORIA.

ORATIO PRIMA.

Gratiarum actio pro tam late diffusâ Societate, & adhortatio ad Patres: ut illâ & Deo digna se præbeant instrumenta.

QVOD si veris aliquando rationibus fatendum est, beneficij magnitudine mortalium merita superari; profectò hoc, de quo agere instituimus, est huiusmodi, ut omnem mensuram modumque gratitudinis præteruectum, exornari possit potius admirando, quam deprædicari dicendo. Illud etenim est, quo singulari Dei Optimi Maximi fauore, Societatem principio sui minimam, maximam propagatione, usque eò productam cernimus, ut, nisi videremus factum, ne sperare quidem auderemus. Quod quia non cum vnus alius cuius vilitate coniunctum est, sed cum infinitâ propè hominum multitudine communicatum; tot beneficia complectitur, quot homines: non intra vnus prouinciæ breuissimos terminos circumscriptum, sed ad vltimas terrarum oras latissimè diffusum, non aliis quam totius orbis limitibus continetur. atque adeò quot homines peruagatur, quot vrbes, tot decorandum encomiis, tot vocibus celebrandum; vel ad publicam commendationem foris, vel ad priuatam lætitiâ domi, vel ad laudem in exedris, vel ad religionem in sacriis, vel ad gratitudinem vbi-que. Quare si contra quam expectare debetis, pro amplissimo munere diuinitus collato, minus liberaliter pleneque gratias egero; rogo quæsoque, ne id imbecillitati dumtaxat meæ, sed magis diuinæ benignitatis magnitudini, nouo, inquam, atque inuisitato beneficij generi, concedendum existimetis. Nam cum duplex retribuendi referendique ratio ab altioris subsellij Patribus relicta sit, quarum altera in remunerando quod acceptum est, altera in cognoscendo commemorandoque consistat; munificentissimi dona Numinis dignitate prima, magnitudine immensa, maiestate præcipua transcendunt vicem, mutuam respuunt, compensandi superant facultatem: sui porro diffusionem cum nullis sint coërcita metis, inde, vnde potissimum difficultas oritur loquendi, ratio nascitur non tacendi. Verumenimuerò, quoniam, quemadmodum magis animo beneficia quam mole penduntur, vel peregrino vnde aduecta sunt solo, vel quâ constant materiæ nouitate, ita remuneratio voluntate magis quam re sæpius æstimatur: arbitror, si quidem tam eximiam Dei beneficentiam, quâ par est gratâ animi significatione coluerimus, fore ut dici possit, primo nos remunerationis debito perfunctos, non quidem potuisse, at certè vel maximè cupiuisse officium ex- plere gratitudinis. Propius igitur mentes vestras animosque aduertite

Dei beneficia superant omnem gratitudinem.

Diuus Thomas 1. 2. quæst. 106.

*Societas à
parvis ini-
riis repente
largissimè
diffusa.*

*Societas
citius per
orbem dif-
fusa quam
vlla Mo-
narchia.*

ad eam, de quâ dicere cœpimus, beneficij magnitudinem; ac deinde de referendæ gratiæ æquitate dicam, an necessitate, cognoscite. Mirari nonnumquam solemus, à minimo fontis capite ingentia flumina pro- manare; è minimo semine proceras arbores enasci; ex tenuissimâ scin- tillâ vix restinguenda incendia excitari. Fons sanè exiguus ipsa sui ex- ordio Societas, ab vberè fetu scaturiens primi Parentis, profanam mi- litiam ad aram Deiparæ Virginis abdicantis, execrantis: sed mox in ri- uos ac torrentes excrefcens, quæ non cælestis sapientiæ flumina protu- lit? Exile semen Ignatij, prima sunt melioris vitæ desideria: sed virtu- tum maximarum vbertate fecundum, quos fructus genuit optatissimæ probitatis? Pertenui sanè scintillâ diuini ardoris auspiciatissimè cor- reptus est Ignatius: sed hæc scintilla quantos toto orbe Christiano at- dores animorum flammisque propagauit? Nec minùs terrarum spatij quam animi ornamentis est amplificata Societas; ita vt hac in partem cum florentissimis Regnis ac Monarchiis in contentionem venire possit. Etenim si præteritorum temporum monumenta lubet euoluere, & quâ celeritate nobilissimæ gentes Imperia sua propagauerint recordari; reperiemus profectò, quantum illæ sæculis, tantum nos propemodum lustris; quantum lustris illæ, tantum nos annis singulis perfecisse. Ni- hil de Assyriorum Imperio dico, non maximis limitibus circumscripto: taceo Persas, non vltra Æthiopiam progressos: prætermitto Macedo- nas, ab Adriatico mari, trans Gangem ad Emadios vsque montes pro- uectos. Illa, illa, inquam, Terrarum Dea gentiumque Roma, nonne propè quingentis annis cum domesticis luctata est? postque infinitas propè victorias, vel Ducum fortitudine ac felicitate partas, vel Consu- lum vigilantiam conseruatas, vel Cæsarum fortunâ auctas, diuersissi- marum nationum gentibus domitis, tandem veluti fatiscens senio viribus, nonne ad Occidentem Oceano, ad Septemtrionem Rheno Danubioque, ab Oriente Tigri, Atlante à Meridie circumscribitur? Latissimi, fateor equidem, limites, amplissima Imperij propagatio: sed quam ad Regnorum omnium stuporem, longè nostra Societas la- teque transcendat. Fuerunt enim terrarum Imperia, quamuis propaga- tione longissimè diffusa, tamen intra metas vicinorum Regum poten- tiâ coarctata: at Societas nullis est septa limitibus, nullis lineis cir- cumscripta: non sistitur fluuiis, non clauditur montibus, transcendit littora, peruadit maria; per loca omnia vel longitudine inaccessa, vel fretis diuisa, vel recessibus abdita, vel quaquauersum immensa, produ- citur, protenditur, explicatur. Sed (quod hominum ingenti fit com- pendio) diuersâ sanè à Regnis atque Imperiis ratione: hæc per fractis aliquando diuini humanique iuris repagulis, agrorum deuastatione, vrbium euerfione, gentium laceratione, regionibus ac prouinciis aucta sunt; illa Dei solius imperio ac nutu, cuius est orbis terrarum, orbem peruasit vniuersum: & quidem maiori gloriâ gentiumque comproba- tione. Nam per Regum quidem Principumque dominatum populi in seruitutem redacti; per Societatem Christianâ libertate donati. illi tributis grauant; hæc animam immunitatibus cumulat. illi imperiis, hæc amore; illi rigore legum, hæc mansuetudine beneficiisque certat

perpe-

perpetuis. Nec tamen idcirco minus arduum est quod gerit negotium; nisi forte difficilius statueritis, armorum vi ciuitates subiugare, quàm, quod prius faciendum fuit, voluntates flectere. Scio enim (quod ignorare non potestis) fortissimos sæpè Duces, expugnatibus, plus in ciuium animis conciliandis laboris atque industriæ posuisse, quàm in mœnium altitudine fossarumque profunditate superandis; magisque de voluntatum, quàm de prouinciarum victoriâ triumphasse. Societas in sui propagatione, renitentibus populis natione barbaris, amentia bellicis, impetu non ratione cuncta gerentibus, magisque ferreâ animorum obstinatione, quàm armato exercitu repugnantibus, non magis diuinæ legis, quàm propriæ salutis hostes expugnavit. Quare vbique victrix, tantò gloriosius rerum potita est, quantò laboriosius est voluntates quàm vrbes expugnare, animos quàm oppida debellare, homines quàm mœnia superare. Equidem quoties tacite mecum recolo, ad vltimas terræ plagas, ferocissimis hominibus nequidquam reluctantibus, Societatem dilatam esse; toties sentio cælestibus armis ab eâ dimicatum fuisse, cum eam præcipuè prouinciarum amplitudinem complexa sit, quam humanis nemo viribus vel obire potuisset. Ferunt Pontificem Maximum Gregorium Septimum, rudi pueritiâ litterarum adhuc expertem atque imperitum, cum fortè ad parentis pedes luderet ligna dolantis, ex resectis lignorum ramentis elementa formasse; quibus ordine congestis, occultâ quadam vi pueri manum dirigente, illud è Regij Vartis versibus ederetur, *Dominabitur à mari vsque ad mare; futura præsentia dignitatis.* Crediderim ego ad conspectam, oculo arcanorum omnium conscio, in primis incunabilis Societatem, æterni prouidentiam Numinis digitum intendentem, animum aduertentibus cælestis aulae beatissimis quibus identidem ingeminasse: Illa, illa Loiolæ familia, fecundi parentis non iam quidem sed futuris ætatibus numerosa soboles, quam me monstrante conspiciatis, angustissimis nata principiis, amplissimis finibus dilatanda, propagabitur à mari vsque ad mare, ab Ortu ad Occasum, ab Austro ad Aquilonem; ultra Riphæos montes trans Gangem ad auream Chersonesum; ad incognitas Iaponum regiones barbarie suâ magis, quàm olim Colchis tauris ignem spirantibus, custoditas; in Sian, Cambojam, Cochincinam; in intima Sinæ penetralia sanguineis legibus cautiùs, quàm fabulosi Hesperidum horti peruigili dracone, munita: supra Paranani ad infames Anthropophagorum casas, humano sanguine fœdiùs, quàm olim in Ægypto Busiridis aræ, fumantes. Hac ipsâ, quam cernitis, opitulante clarissimi Herois posteritate, quò nondum peruenit, trophæa figet Ecclesia: hoc velut triumphali inuecta carpento, in nouas vera Religio gentes dominatum extendet; exterminatisque idolorum simulacris, pulsis dæmonum portentis, eiectis turpitudinum monstris, omni denique proscripâ gentilitate, tetrâque flagitiorum omnium colluione, adducet ipsos Antipodas, Romani Pontificis maiestatem humilipedum osculo veneraturos. Et hæc quidem cum diuinitus tam splendide ad commendationem Societati contigisse gratulemur, cumque illam tam latè Dei beneficio toto orbe diffusam videamus; an non æquif-

Arduum est animos expugnare.

Baron. ann. Christi 1073.

Præsentia dignitatis.

simum censebimus, hanc omnem gloriam in Deum velut fontem refundere, totoque pectore gratiis referendis incumbere? Videmus res omnes etiam sensu carentes non scriptâ, sed natâ lege, fontes suos atque origines tacito quodam gratitudinis sensu venerari. Nónne fontes Oceano, à quo primùm manarunt, vndam affundunt vberiore? An non æther coactis in nubes vaporibus copiosâ solum, vnde excitati sunt, irrigatione fecundat? agri cultorum labores fructuum vberitate compensant? Quid, quòd selenitem gemmam aiunt à terrâ gigni, lunæ imaginem cum quâ crescat, pariterque decrescat, repræsentantem? à mari verò piscem produci modò plenæ, modò mediæ lunæ imitatione constanti instabilitate fluctuantem? Quid ira, nisi vt simbolo quodam gratitudinis astrum colant, à quo plurimùm gubernantur? Quin & apes aiunt, bouini capitis, vnde generantur, effigiem circumferre; quasi nefas foret eius non meminisse, cuius nisi illiberaliter obliuisci non possumus. Verùm enim verò cum nulla sit fecundior effectibus causa, nulla rerum origo antiquior omnium auctore Deo; à quo ceu perenni fonte vniuersa bona dimanant; rectè docet Areopagita, diuino vir ingenio, res omnes creatas in Deum, veluti in primam sui scaturiginem, reuolui debere. Quod si ita est; an non æquissimum, ob incredibile hoc tam felicitis propagationis beneficium, à Societate Deo eius auctori immortalæ memoriæ, singularem cultum, perpetuum obsequium, ac omne demum gratitudinis genus decerni? Ego verò sic statuo, Reuerendi Patres Fratresque, quoniam vna ætas gratiis pro tanto munere referendis nimis angusta est, plures etiam, si fieri possit, expetendas diuinoque obsequio consecrandas. Memoriam proditum accepimus, capularem senem, prodigiosâ pænè dixerim palingenesiâ, senio in iuuentutem commutato, restituisse: correctâque aurium surditate, oculorum detersâ caligine, capillis post canitiem deuò nigricantibus, positisque vnâ cum rugosâ cutis exuuiis, decrepitæ senectutis incommodis, repente corpus accepisse succi plenum, & quod magis mirere, nouis nuptiis nouam sobolem procreasse. Quòd si inter huius vitæ fluctus, æstuque naufragæ ætatis, quæ non tam victuris domicilium, quàm morituris continuum præbet sepulchrum, nihilque habet cur eam magnopere consecreris, fas esset eiusmodi senectutis iuuentutisque vicissitudinem expetere, existimo, eâ de causâ in primam iuuentutem redeundum fore, optandamque non Glauici alicuius fabulosam, sed veram beatarum mentium etiam in terris immortalitatem, vt pro amplissimo munere, cui vnus vitæ cursus nimis breuis est, immortales etiam gratiæ possent identidem referri. Quod cum optare possimus facilius quàm consequi; illud saltem vos oro atque obsecro, vt nihil studij ad virtutem, nihil officij ad debitam gratitudinem prætermittatis. Quin imò, ad propagandam latius cum ipsâ Societate diuinam gloriam, ite, ite ad gentes veræ Religionis ignoratione miserandas, eripite Stygij veteratoris fraudibus victimas perpetuis inferorum cruciatibus deuotas, sistite cæco impetu in interitum ruentes sempiternum, vindicate à teterimâ seruitute Dei cruore in libertatem semel assertas. Quid haretis? An regiam ignoratis viam quæ ducit ad optatissimos triumphos? Ecce patet

Solin. c. 38.
Gemma
selenites
lunæ ima-
ginem re-
fert.
Ælian. l. 15.
cap. 14.
Piscis lu-
næ similis.
Aldrouan-
dus.

De Diuinis
nominibus
cap. 1.

Senex de-
crepitus
mirâ mu-
tatione
iuuentuti
restitu-
itur.
Velaicus
Tarentinus
Torque-
mada apud
Del Rio.
Nierenber-
gius cap. 33.
de Curiosâ
Philosophiâ.

Exhorta-
tio ad Mis-
siones bar-
baras.

patet tot fortissimorum Heroum trita vestigiis: en Martyrum cruore purpurâque distinguitur: tepet, imò calet adhuc Mastriliano sanguine. Quid est quod vos terreat? fateor, nihil vulgare, eximia omnia atque singularia prouincia illa desiderat. Sed audete tantum, a derit piis conatibus propitij Numinis fauor. Vincet morum honestas barbariem, inuidiam amor: sauitiam mansuetudo, atrocitatem clementia subiugabit. At esto: nihil ab innatâ feritate deflexerint. non est nouum Christiane fortitudinis affectatoribus ludibria pro honoribus amplecti, contumeliis delectari vt encomiis, vulneribus letari vt osculis, suppliciiis foueri vt præmiis. Sanè si agonothetæ stimulus in luctâ, si Ducis ardor in pugna, ignauiam pugilis, formidinem castigat militis; quæso, oculos animumque coniciite in summum cælestis militiæ, cuius stipendiis meritis, Imperatorem CHRISTVM. præit vt Dux, pugnat vt miles, promittit victoriam, præludit triumphis. Attendite, quæso, quantam ærumnarum seriem ad propagandam cælestis Imperij amplitudinem, æternique Patris splendorem ac gloriam sit amplexatus. agitur aduersis: cruciatur ærumnis: pallet inediâ: squallet inopiâ: per Ægyptum iactatur vt exsul: ligatur vt prædo: raptatur vt præda: mactatur vt victima. Cernite sanguineum sudoris imbrem, omnibus retrò ætatibus inusitatum: spectate rubentes cruore humeros, pictas cruore genas, agglutinatas cruore cæsiarem, sparsa cruore omnia. spectate, inquam, coronatum, sed spinis ac sentibus; purpurâ indutum, sed propriij sanguinis; inmansuerissimo tandem leti genere fatiscentem. Quid ad exemplum potentius? quid violentius ad incitamentum? Quæ portò causa CHRISTVM, quæ vis impulit ad patiendum? Non alia sanè quam æterni Patris gloria, & flagrantissimum erga miseros mortales amoris incendium. Et inter has flammas tepere aliquis nostrum potest? & non totus siue amoris vicissitudine, siue imitatione conflagrare? Esset hæc profectò non fœcordia, sed stupor; non desidia, sed improbitas; non ignauia, sed flagitium. Quare pergite quò rapit exemplum Ducis, quò prouocat pietas maiorum. traditos ab his exercendæ virtutis atque industriæ campos non conseruate modò, sed augete. Et cum in propagandâ Societate tam propensum Dei fauorem, tamque effusam beneficentiam agnoscatis, nullo vmquam tempore obsequia vestra ad exiles calculos reuocate, sed tanti beneficij memoriam officiis colite sempiternis. Dixi.

CHRISTI
exemplum
nos exci-
tat.

ORATIO SECVNDA,

*Parænetica ad Missiones longinquas inter Barbaros obcundas,
& nomen IESV ad ultimos mundi fines proferendum.*

Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam & dilaceratam. Isaïæ 18.

SI Religiosos Societatis IESV, id est, generosissimæ Matris filios, quos vt Patres veneror, amplector vt Fratres, ad expeditiones arduas, quibus petantur gentes, spatio distitæ, cæcæ ignorantia, naturâ

Plutarchus
in Themistoclem,
in Alexandro,
in Iulio
Cæsare.

Magna
exemplorum
vis.

feroces ac barbaræ, non tam permouere, quam currentes incitare voluero; factis mihi, non verbis erit perorandum: quando Miltiades non oratione Themistoclem, sed trophæis; non adhortatione Achilles Alexandrum, sed famâ postumâ; non dictione Alexander Cæsarem, sed exemplo ad maxima rerum gerendarum decora, fortunamque virtute laceffendam prouocauerunt. Habent enim heroica facta, post mortem quoque auctorum, vim vocemque suam omni oratione, quæ plerumque plus inanis soni, quam rei continet, potentior. Ego verò, quem non facta tantum, sed & verba ipsa deficiunt; cuique præter unicam imitandi voluntatem parendique desiderium, nihil admodum promptum atque expeditum est; non tam alios (quibus abunde est animorum operumque) quam me ipsum stimulare contentam: neque id verbis meis, sed quò maior auctoritas insit sermoni, illius oratione, qui inter Scriptores Diuinos sagacissimus, quantum ab hisce temporibus absuit ætate, tantum præsens fuit vaticinatione.

Isaie 18.

Exhortatio
ad
Missiones
inter
barbaros.

Psal. 18.

Quod igitur benè verat; *Ite*, faustis auibus, inquit; quod vobis gloriosissimum sit, *ite Angeli*: quod orbis admiretur, *ite veloces*; quod infinitis mortalibus auxilio sit, *ite ad gentem*, imò, *gentes conuulsas & dilaceratas*; eoque salutem ipsam inuehite, quò nec fama quidem salutiferi nominis penetrarit. Scio ego quidem, augustissimi nominis istius, cui & supremus orbis mediisque & infimus genua submitunt, Maiestatem adeò esse conspicuam, vt in ipso sole velut tabernaculo suo non magis latere valeat, quam sol ipse, si crystallino vmbraculo clauderetur. Fuere tamen, suntque etiamnum, vt hominum, sic & terrarum, lata diuortia, insulæ ac regiones, veluti frustra quædam ingentia orbis diuulsi, ita à reliquâ mortalium societate distracta, vt toto quoque celo distare videantur; adeò densis ignorantie nubibus inuoluta, vt vix radii solis istius vel senserint, vel admiserint. Eò igitur, eò nomen istud inferendum: quod ipsum si vel solem dixerim, vel ipso in sole collocauerim, parandæ nimirum ei quadrigæ sunt, vt iis, quibus illuceat regionibus, inuehatur. Neque tamen hic quidquam Poëtarum more confinæro, quando id portandum coram gentibus, Deus ipse pronuntiauit, cum in id muneris Gentium Apostolus pararetur. Et, obsecro, quò mihi currus ille gloriæ Dei tam splendide Ezechielis oculis obuersatus, vt non nisi electo & igne colluceret? tam magnificè tractus, vt equorum vice cælestes ei Genij iungerentur? tam celeriter promotus, vt vento turbinis ageretur? Quò, inquam, hæc omnia? nisi vt, quod dicere modò institui, spectaculo tam illustri daretur intelligi, Deum naturâ vbique & omnibus præsentem, non perinde tamen omnibus notum, ad extrema terrarum præconum suorum voce quasi vehiculo deportari, dum ab iis vltimæ gentes barbaræque, sanctissimi ipsius nominis legisque castissimæ cognitione imbuuntur? Et dubitare modò quis poterit, quos qualisque ipse Deus cupiat legatos tantæ rei, suæque interpretis voluntatis? quales nimirum & isto schemate ipse exhibuit, & alter ille Vates designauit, veloces, igneos, verbo, Angelos, imò Cherubinos. Quibus profectò egregiè sacra illa cithara fatidici Regis concinit, ita Deo modulantis: *Qui facis Angelos tuos, spiritus & ministros*

Act. 9.

Ezech. 1.

Curvus
Ezechielis
concionatores
denotat.

Psal. 103.

stros tuos, ignem vrentem. Quid autem est Angelos esse, nisi ad obsequia promptos ac veloces? quid est spiritus esse, nisi à terræ contagione longè esse remotissimos? quid ignem esse vrentem, nisi consumendorum vitorum desiderio astuare? Valeat modò, valeat frigidus ille, imò commentitius inanium Deorum tabellarius,

— qui fas per limen vtrumque

Solus habet, geminoque facit commercia mundo,

vel facere fingitur. veros vtriusque mundi conciliatores, nuntiosque imperiorum cælestium scala commonstrat, quæ ascendentes descendentesque proponens, è cælo petendum docet, quod ad salutem incolumitatemque animorum in terras est deuehendum. Hoc istud est Vatis nostri, *Ite Angeli*. Quorum insuper vt origo cælestis est, ita & natura purissima: quibus non magis damno sordes sunt, quàm lutum soli; quod illustrati ab eo potest, nitiori autem illius afflare quidquam sui non potest. Et hoc Regij Prophætæ est, *Qui facis Angelos tuos, spiritus*: quorum scilicet ea conditio est, vt expertes corporis etsi versari inter homines valeant, nihil tamen hominum corporumve patiantur. Serpunt quidem mala contagio; & faciliùs ipsum consortium, quàm labem eius vitaueris. Ceterùm vbi salus aliena opem deposcit, tutò etiam inter sordes ambulat, cui sincera mens est, cum virtuti vitium non adhærescat. Præterquàm quòd ab iis suscipi magnum aliquid vel confici nequeat,

quibus contra naturam corpus voluptati, anima oneri est. Et quibus hoc ipsum quod in homine est subtilissimum, oneri est, veloces esse ipsi qui possint: dum & Angelos, id est, victores omnium voluptatum animos, & veloces, expeditiones istæ deposcunt: qui nimirum per diuersa gentium terrarumque volitantes, pedes, quibus eundum est, mente præcurrunt; ventos, quibus nauigandum, cogitatione præuertunt: quippe *animo cupienti nihil satis festinatur*. Hoc nempe, hoc igneum illud est, quod in ministris suis Deus, & ipse ignis requirebat. Ecquid enim igne velocius, rapacius, violentius? De populo isto rudi primùm ac pastoritio, mox domitore terrarum, ita proditum est; cum, iam totà primis quasi adolescentiæ annis Italiâ subiugatâ, cum à terrâ fretum vscue venisset, more ignis, qui obuias populatus incendio siluas, interueniente flumine abruptitur, paulisper substitisse. Sed nempe vilior ignis ille, cui ligna stipulæque pro pabulo sunt, faciliè aduersario elemento non cedit tantùm, sed etiam exanimatur: altior ille nobiliorque, qui animos depascitur, quem nec maria lato æquore diffusa procellisque elata, nec hiatu dehiscencia terrarum spatia, morantur; vt peruolat superuolatque omnia, ita sanctè omnia populatur. Numquid mittes fulgura (non hîc Iouem nescio quem, sed verum Tonantem fulminantemque compello) numquid mittes fulgura, & ibunt? Ibant profectò, imò volabant Genij illi alarum pleni, quos commemorare memini, *ibant in similitudinem fulguris coruscantis*. fulguris, inquam, quod nescias, an citiùs micceret voleretque, an potentiùs feriat, an potiùs simul semelque peragat vniuersa. Hæc obedientiæ sacræ vis est, quæ vbi pares imperiis homines nacta fuerit, Angelos efficit, fulguris instar veloces, igneosque. Verbo ipsa dixerit, imò nutu tantummodò: *Ite ad gentem conuulsam & dilaceratam,*

Concionatores quales esse debeant.

Claud. l. 1. de Rap.

Gen. 28.

Legati spirituales casti sint & expediti.

Sallust. in Catil.

Sallust. in Jugurth. Deut. 4. Sint etiam feruientes & veloces. Florus l. 2. cap. 2.

Iob 38.

Ezech. 7.

Isaie 18.

ratam,

Seneca
Epist. 102.

Dionys. Ha-
licarn. l. 1.

Societas
Dei glo-
riam spe-
ctat in suis
expeditio-
nibus:

Sen. de Reu.
vitz cap. 19.

sed Deus
illam ho-
norat.

Liuius l. 22.
in Orat. Q.
Fabij Max.
Anima-
rum lucra
Societas
consecte-
tur.

Sen. Ep. 42.

ratam, cuius diripuerunt flumina terram eius; & iam voto transierint ma-
ria, dissitaque toto elemento Regna mente peruolarint. Magna & gene-
rosa res est humanus animus, nullos sibi poni nisi communes cum Deo terminos
patitur. Romanè dictum & à Philosopho Romano; sed magnificen-
tius quam veriùs, dum de homine augustius, angustius de hominis au-
ctore decernit. Verùm si de animo ita ille Romanus; de Româ ipsâ me-
lius ab altero pronuntiatum: Roma prima & sola, ab omni cui memoriâ,
terminos sibi potentie fecit Orientem & Occidentem. Fateor, nec prima, nec
sola Societas I E s v, sed & ipsa tamen, terminos expeditionum suarum
sibi fecit Orientem & Occidentem; adde & Meridiem & Septentrio-
nes, & quidquid in terrâ Australi etiamnum latet incognitum & in-
tentatum. Eò destinat illa milites suos, qui Diuini nominis victricia
signa per quaternas orbis plagas circumferant, non alio stipendio quàm
glorioso nominis istius incremento, spe prædæ non aliâ spoliiorumque,
quàm animarum. Iam quod ad folius Numinis honorem attinet; illa
militiæ quoque huius tessera est, MAIOR DEI GLORIA, vbique sem-
per & in omnibus præcipuè spectanda. Et quò non rapit mortalium
plerosque inanis gloriæ illecebra? scilicet vt laudum, id est, ventorum
saturi (si qua tamen à mero aëre ventoque saturitas est) quò magis in-
flantur ab aliis, eò minus habeant sui. Et quàm multos, dum cursu
præpropere feruntur ad gloriam, fortuna cum sequi non potest, desti-
tuit? Quàm multos, cum in consummationem dignitatis per mille indignita-
tes erepsissent, misera subiit cogitatio, ipsos laborasse in titulum sepulchri? Ca-
duca enim uero gloria fragilisque, etsi marmorea. Vos uero, vos Reli-
giosi commilitones, qui ab istâ vos tyrannide exemistis, vt ne more am-
bitiosorum ab ore dependeatis alieno, quibusque nec laudum decora
incitamento sunt, nec fortuna casusque formidini, dum sequimini Nu-
men ipsum, vni quoque ipsius honori vos ipsos dicatis, impenditis,
consecratis. Quamquam vobis ipsis quantum detrahitis, tantum adii-
citis famæ vestræ. etsi nec hoc ipsum quidem spectandum est: nam dif-
ficultates Dei vnus causâ susceptæ, adita pericula, labores tolerati,
quid aliud sunt quàm perpetua seges materiaque gloriæ vestræ? Adeò
verum illud atque exploratum est: *Gloriam qui spreuerit, veram habebit.*
Quòd si non solus honor militem acuit, sed & opima spolia vel voto
precepta, vel aure oculove etiam delibata; quantâ auuiditate animos in-
noxie auaros in eam prædam ferri necesse est, cuius omnis æstimatio
infra pretium est? *Sapè* (dicam magni Philosophi verbis) *sapè maximum*
pretium est, pro quo nullum datur. Deus immortalis! quantum illud pre-
tium est, infra quod orbis vniuersus est! imò quo redemptus est orbis
vniuersus! Ille, ille Dei sanguis est in salutem mortalium opulentissimâ
largitione profusus: cuius profectò naturam ignorat, qui vel hinc ani-
marum præstantiam nobilitatemque non æstimat: nec æstimat is, qui
tantillum laboris, veluti pretium rei pretiosissimæ asserendæ impen-
dere detrectarit. Quare meritò remotissimi terrarum anguli, prima so-
lis incunabula, vltimumque cubile, India vtraque, per tot rerum discrimina,
mercium istarum causâ non tentanda modò, sed assiduâ etiam
nauigatione lustranda. Non ignoro equidem, parentem, si deformem
filiam

filiam nuptui collocare velit, multo eam margaritarum splendore, mundoque muliebri & amplissimâ dote solere commendare, vt, dum pulchram reddere non potest, quò procos alliciat, faciat saltem diuitem, quò maritum emat. Habent hoc pleræque nationes barbaræ proprium sibi, vt, quantum à mortalium reliquis spatio, tantum & moribus; quantum moribus, tantum ferè colore habituque corporis diffideant. De Indorum certè legatis Romæ inspectis ita Historicus: *Ipsè hominum color ab alio venire celo ferebatur.* Vt proinde rerum prouida natura parens hanc quoque filiam, Indiam dico (quin & alias eiusmodi) turpem atque incompositam, diuitiarum thesauris non absque ratione cumulasse videatur, quæ tot tamque varios, non dicam sponse, sed opum eius procos allicerent, totque etiam coriuales incitarent. Sed falluntur profectò, falluntur, qui aurum gemmasque præ corpore, quamuis deformi, multò etiam amplius, qui præ animâ ducant expetendas. Eant igitur, imò ruant per inuia, per inhospita sola terrarum, perque tempestatum prælia, & naufragiorum terrores, qui maxima itineris sui compendia arbitrantur, si aurum, id est splendidius lutum; si adamantes, id est speciosiores lapidum crustulas; si vniones, id est conchyliorum recrementa, vel (vt nobilissimè sentiam) æterno gelu constricti roris guttulas aliquot reportarint. Vos verò, quibus sublimior animus, sanctiorque cupido est, qui diuiniora lucra sectamini, non lapillos inanes; merces æternas, non cum mundo suo perituras; vos, ipsos homines, non humana, non terrena, nedum subterranea illa ambitis, quando ad eandem plagas, iisdem viis, sed studio dispari, laboribus certè periculisque maioribus contenditis. Sensit id Oriens, sensit & Occidens, senserunt Indi (& qui non senserunt?) quam diuites opum, tam inopes virtutum, sese peti, non sua; animas suas celo inferendas, non gemmas suas in orbem alium deferendas. Adeò à veris rerum æstimatoribus quæruntur mortales, vt æterni sint, non mortalia, quia spolia temporis sunt. Et quanto molimine quæruntur? quâ industriâ flectuntur? quanto labore poliuntur? Et vt hæc molesta ac graua sint, nulla tamen quærendorum, flectendorum, poliendorum est fatietas. *Auaritia quidem semper infinita & insaturabilis est, neque copiâ neque inopiâ minuitur:* verum si quid infinito maius est, vastis illis mentibus plusquam infinita lucrandorum hominum cupiditas est, quam nec minuit copia, & inopia accendit. Te hîc ego, te appello testem, imò auctorem tot heroicorum facinorum, Xaueri gloriosissime: laborat annalium fides, vt tot animarum millia, quæ cælum tibi refert accepta, vnus hominis laborem esse persuadeat: & nisi te orbis Xauerium sciret, præclaris tuis facinoribus fidem derogaret. Liceat hîc mihi proferre verba illa quibus olim Scytharum legati Alexandrum compellauere: *Si dii habitum corporis tui, auiditati animi tui parem esse voluissent, orbis te non caperet. alterâ manu Orientem, alterâ Occidentem contingeres.* Certè vt Xauerio moles corporis tanta non fuerit, quæ mundum impleret; animus profectò tam ingens fuit, quem nec mundus expleret. Alterâ manu Occidentem contigit, cum in Franciâ, Italiâ, Lusitaniâ tam præclara gessit; alterâ Orientem complexus est, cum in Indiis longè

Florus lib. 4.
c. 12.

Indi à
nobis non
propter di-
uitias, sed
propter
animas pe-
tendi.

Sallust. in
Catil.

Xauerij
labores, æ-
pud Indos.

Curtius l. 7.

præclariora perpetravit. Eò ille solem, quem principio commemorabam, inuexit; ibi nomen illud augustissimum coram Gentibus & Regibus portauit; eà sanctitate, vt Angelus; eà celeritate, vt fulgur; eo feruore ac zelo spiritus, vt ignis vrens non tam videretur, quàm esset. Ille (vt vel sic sua vaticinio constaret fides) *ad gentem conuulsam & dilaceratam* odiis mutuis, bellis intestinis, dæmonum furore, *pacis Angelus* properauit: *ad gentem, cuius diripuerunt flumina terram eius*; nec flumina tantum distinxerunt à ceteris, sed integra maria, Oceanusque vastissimus: *ad gentem expectantem*, expectantem annis mille quingentis doctrinam celestem, post natum salutis humanæ vindicem; cum earum nationum non paucis, Parauis, Malais, Iais, Acenis, Mindanais, Iaponibus primus omnium Xauerius legem Euangelicam denuntiari. An non & *ad populum terribilem* perrexit intrepidus, cum, vt Deum-hominem, ita & humanitatem docturus, ad Indos illos inhumanitate agrestes, infamesque barbarie; cum in Mauricam, non magis terræ motibus quàm incolarum furis agitatam, flammisque vomentem ac cineres; cum ad Iapones hominum pietissimorum hodieque carnifices, est profectus? Profectus est denique *ad populum post quem non est alius*, cum ad hominum vltimos Iapones & Sinas, id est, ad columnas suas Herculeas, penetravit. Quamquam nec illæ metæ erant menti amplissimæ constitutæ, nisi corpus ipsum antè animus, quàm animum agendi patiendique ardor defecisset. Interim quæ robustissimum quemque non fatigassent modò, sed penitus deiecissent, ea omnia erigebant Xauerium, ac recreabant. Is quippe Xauerius erat, cui quidem deliciarum celestium satis esset; modus ærumnarum ac laborum nullus, nec alius finis, quàm *amplius, amplius*. Deus immortalis, quid est Angelum esse, si hoc non est? Angelicam naturam labor non afficit. Et quid est spiritum esse, si istud non est? à solo spiritu, eoque caelesti, vires illæ poterant suppeditari. Exclamate hîc mecum, neque tamen verbis meis: *Homo ales, insolens Angelis & hominibus spectaculum in mundo & supra mundum!* Verum quàm insolens spectaculum, tam potens ad virtutem incitamentum: quo plures insuper, *Angeli veloces effecti*, docuere scilicet, gloriam prophetiæ istius illis quoque seruatam, qui hisce temporibus expeditiones eiusmodi suscepissent. Inter quos quid attinet pluribus celebrare decus illud Belgarum Gasparem Barzæum (vt & rerum gestarum eius scriptorem, & affectatorem Trigaultium, aliosque nationis Belgicæ missos faciam) cum ad laudem eius commendationemque satis sit, magni Xauerij vel discipulum, vel focium, addo & vicarium, existuisse: Et quanto hæc omnia lucro animarum, quanto Ecclesiæ bono, quanto diuini honoris incremento? Quod nimirum Vates ille futurorum præsciens iam tum commemorabat: *In tempore illo deferetur munus Domino exercituum à populo diuulso & dilacerato*. Ecquodnam munus illud, nisi hostia salutifera per augustissimum sacrificium iis in regionibus primum oblata? quod munus illud, nisi tot millia animarum tartaro erepta, cælo assera, Deo restituta? quod munus *ad locum nominis Domini* delatum, nisi Iaponiorum Regiæ, veluti Magorum ab Oriente, Romam missa legatio, & per iuuenes Regios, Patremque Iaponicæ Societatis Visitatorem, summo

Isaie 18.

Isaie 33.

Isaie 18.

Bulla Canonizat.

Isaie 18.

Turfell. l. 6. c. 5. Hist. Soc. l. 3.

Theodor. Stud. Ca-tech. 35.

Fructus & Missio-num.

Isaie 18.

Legatio Iaponum ad Gregor. XIII.

summo Sacrorum Antistiti Gregorio eâ appellatione decimo tertio, Anna 1585. cum singulari nostræ Fidei contestatione oblata obsequia? quando non semel ipse Maximus Pontifex lacrymas fudit, inusitata lætitiæ indices, quod legationem spectaret, qualis post orbem conditum, hominesque progenitos, nulla vel studio Religionis ad Romanum Antistitem, vel Romani Imperij admiratione ad quempiam Cæsarum, è Regnis adeò distitis, per tot Oceani pericula, totque ambages viarum fuerit instituta. Annos nouem tenuit peregrinatio: vt itinere ipso insolens ac permolesta, ita exitu Legatis ipsis beata, Societati gloriosa. Siquidem illi ipsi in patriam reduces (quaterni erant) sese acceptissimum cælo munus, sacrosanctâ votorum sponione, in Societate Deo consecrauerunt; eque Regiis Religiosi iam Legati effecti, imò Angeli, hoc est, ad suorum æternam incolumitatem procurandam destinati, sic in eo munere versati sunt, vt nuper ex eorum numero senex venerandus P. Iulianus Nacauxa annorum septuaginta ætatem eo in tumulo non composuerit, sed violenter abruptam perdiderit: qui, vt tormentorum acerbissimus est (scrobis supplicium nuncupant) ita ad immortale decus gloriosissimus, Athletam C H R I S T I magnanimum in felicissimam asseruit æternitatem. Hoc ille sine legationem suam reddidit illustriorem: ita canos sanguine, velut ebur Indicum ostro puniceo, magis venustos pretiososque effecit. Iam tot socia agmina Iaponum Martyrum inuictissimorum, quid aliud de illo, deque seipsis contestantur, nisi vaticinationem illam Hebræâ sententiâ redditam, multò expressius id quo de agimus designare? *Adducetur munus Deo Sabaoth populus contribulatus.* Ipsi quippe tot diuexationibus quasi tribulis exagitati, tot cruciatibus confecti, ipsi munus Deo longè gratissimum exstiterunt. Eminent hîc, eminent tres illi Heroës, BB. Paulus, Ioannes, Iacobus, immortalibus etiam inter mortales honoribus dignati. Diceres eos in crucem actos, vt magis toti orbi conspicui, celsitudine virtutis suæ, alienam longè lateque prouocarent. Neque frustra id quidem, cum non Iaponum tantum ea fortitudo sit, vt in patriâ, in conspectu ciuium ac parentum suorum mortem oppetant constantissimè, verum è Regnis remotissimis plurimi patrias sedes deserant, quò aliene salutis totos se, vitamque suam liberalitate plusquam humanâ impendant. Testes hîc mihi (vt ceteros prætermittam) testes Spinolæ atque Mastrilij, *flos et robur Italici sanguinis*: quando illa veri nominis ac generosi sanguinis nobilitas est, cum non è natalibus hauritur, sed ex ipsis venis tam gloriosâ morte profunditur. Ille, ille Genuensis Scæuola, hic Regulus Neapolitanus; ille non manu tantum, sed corpore toto viuus exustus; hic non in caucâ Punicâ, eâque permolestâ & acerbâ, inclusus, sed velut intemptiuo sepulchro, in terribilissimam scrobem capite immisso quadruid pendulus, aliisque suppliciis grauissimis excarnificatus, ac demum gladio percussus; quid aliud agunt, quid moliuntur igne ac sanguine, quam illo flammis subiicere desideris nostris, hoc fouere subiectas; quæ tali flumine accenduntur, non sopiuntur? Non patitur vel auita maiorum gloria, vel germana fratrum nobilitas, labem aliquam aut probrum familiaris ac generis sui. Illis ignavis licet esse, quibus parentum socordia ius inertiae tribuit: nos necesse est forti esse ac infracto animo, quibus

Hebr. lectio,
Isaia 18.

Flor. l. 4. c. 2.

Imitanda
nobis ma-
iorum ex-
empla.

degenerem indolem virtus obiiciat maiorum, si conspexerit desides. Ii quibus maiorum obscuritas pro vmbraculo est, tutò latent: nobis, quos conditionis nostræ splendor in orbis theatro locat, tenebræ pudori sint, non defensionis. Noui ego quidem indolem vestram, commilitones, scio pectoris robur, & magnis experimentis approbatam virtutem: nam si quantum omnibus est animorum, tantum & singulis licentiæ fieret à Ducibus; iam sua neminem castra præsidiaque retinerent, omnes in apertum campum non prodiretis, sed procurreretis; imò ad gentes vltimas non solum contenderetis, sed volaretis. Quidni tamen liceat etiam iis, quos memoria recordatioque agitat nobilitatis suæ, viros illos præclaros, illa sacræ militiæ decora, Principes illos expeditionum longissimarum atque difficillimarum proponere, vel oblectationi futuros ad speciem, vel incitamento ad æmulationem amplioiorem? Quòd si vniquam opportunum id fuit, iam profectò etiam necessarium est,

Æneid. 6.

are ciere viros, Martemque accendere cantu:

Isaie 18.

cantu, inquam, quo & celebrentur insignia maiorum facinora, & posterorum virtus inflammetur, cum illud quoque Vatis nostri, hac ætate, quin & hoc ipso anno, reipsa comprobatum conspexerimus: *Cum eleuatum fuerit signum in montibus, videbitis, & clangorem tube audietis. Et quosnam hic montes interpretabor, nisi quas illa vrbium domina Roma*

Æneid. 6.

septem vna sibi circumdedit arcēs?

Ios. 6.

quod signum, nisi signum militiæ, expeditionumque nostrarum, nomen IESV augustissimum? quam tubam, nisi illam iubilei sæcularis totà modò Societate personantem? Illud, illud signum, quàm illustribus nuper radiis conuscauit, cum in æde principe Societatis vniuersæ magno IESV dicatà, inter cetera ornamenta arte pretioque visenda, sumptu planè regio, tot faces funaliaque luxere, vt quamdam cæli stelliferi speciem exhibere viderentur? Tum profectò illud *signum in montibus eleuatum fuit*, cum in septenis montibus, adeoque Vrbe totà, purpurati Patres, Præsules, Legati, Principes, ceterique, festos ignes ac triumphales struxere honori nominis istius, à quo Societas honorem omnem suum est mutuata. Crederes, hoc in spectaculo, velut in Occidente, ortum nouo splendore solem; vt ex illo Religionis culmine, amplius longiusque in ceteras orbis terrarum plagas deueheretur. Ibi tuba illa primum insonuit, quæ tamdiu expectatæ solemnitis nuntia ad plausum gratulationemque excitaret vniuersos, atque ad noua bella expeditionesque illas longè gloriosissimas, pro nomine isto suscipiendas, Socios in primis inflammaret.

Audite, commilitones, audite sonum illum & clangorem musicum pariter bellicumque; audite, & (vt facitis) ostendite, si Matrem amatis centenariam, ostendite vos filios

Æneid. 2.

*quibus integer cui**Sanguis adhuc, solidaque suo stant robore vires.*

Probate vigore non tam annorum quam animorum vestrorum, Matrem eà quoque ætate iuuenem, viridem, florentem; neque mentibus accidere senium perinde atque corporibus; ac diu vixisse, non fuisse temporis sed virtutis. Ostendite non consenuisse cum annis spiritum, nec sæculum

vnum

vnium viuidi roboris succum exhaustisse. Angeli estis. Propheta sic nuncupauit. nulla Angelicæ naturæ senectus obrepit. Angeli estis : cum grauitate negotiorum , longinquitate itinerum , laborum difficultate , agendi celeritate certandum est. Velocitas illa Angelorum est : quibus vt nomen laboris tribui valeat , labor ipse certè fatigatioque conuenire non potest. Angeli estis : militandum est , ita militia cælestis exercitus , Genij bellatores sic admonent , sic expeditionum nostrarum ratio deposcit . In quibus si de honore gloriæque diuini nominis agitur , si de salute hominum propemodum infinitorum ; quas in res tot excellentium operarum sudor exhaustus , tot Martyrum fortissimorum sanguis effusus , ipsius denique Filij Dei vita fuit impensa ; quid est quod ad laboris assiduitatem nos excitet , si sudor iste non excitet ? quid est quod ruborem ingenuum in genas eliciat , si cruoris ista purpura non eliciat ? quid est quod vilem nobis vitam faciat , si mors illa non faciat ? Sed non est profectò , non est alacritatis vestræ , desiderare , virtutis , erubescere , generositatis , pericula mortemque ipsam declinare. Quamquam quid mortem dico ? Angeli estis , qui vos vitamque vestram operi istius immortalis impenditis. Itaque quam & ipsi nuncupamus mortem , abdicatio quædam corporis est , vera mors non est : uiuit animus , uiuetque , corpore muneri tam sancto gloriosoque vel immoriente , vel immorante tantisper , dum & ipsum vitæ immortalis æternæque perfruatur.

ORATIO TERTIA.

*Dissertatio Academica, sitne facilius mundum cruce & contemp-
tione, an vi & armis subingere.*

Svum cuique dicendi genus : mihi nouum quidem & inusitatum , Sattamen neque difficile , neque inuolutum , ludisque adeò sæculi utibus aptum , visum fuit suscipi à me hoc tempore oportere : quod Academiae veteri iuxta ac adolescentiori solenne fuit , certum nihil definitumque disceptare ; quidquid verosimile est tueri , modò huc modò illuc assensionem inclinare , nihil non in vtramque , imò quamcumque etiam , partem expromere ac disputare . id agam nimirum , atque hanc viam consuetudinemque è veteri Lyceo petitam sedulò insistam. Et quoniam volatica ferè , Socraticoque more parum sui in hac decertandi ratione similis esse solet dictionis forma ; vtar ego quoque caractere dissimili , vt incisa modò , aliàs numerosa , nunc contracta , mox explicata , tum diuisa etiam distractaque appareat oratio . cuius interim partes sine ordine certo consecutioneque dispositæ , sic tamen connexæ inter se copulatæque sint , vt , cum vltro ab artis præceptis ipsoque controuersia iudicio sæpe numero discedam ; occultâ tamen vi efficientiæque pugnantium inter se rationum eò pertineat , atque animis cum opinione veri illabatur , propositumque sibi finem hoc certius assequatur oratio , quò contumaciùs interdum ab eo recedere , & contrariâ viâ fortioribus in speciem argumentis niti videatur . Neque enim hîc tam animus mihi est iudicium

quæstioni meum interponere, auctoritateque quempiam velut præiudicio ad idem sentiendum inuitare, quàm quid in causâ effici quæstionemque possit, ex earum, quæ veræ vel simillimæ veri sunt, rationum oppositu ac dimicatione ostendere. Quæro igitur, vtrum altero facilius expeditiusque sit, ignominiam crucis & contemptione mundum, an vi atque armis subiugare. Quid hac causâ, si in concione quæretur, facilius; si in Regum Principumque confessu, difficilius? Quid enim, iniquient hi, absurdus fingi animo dicique potest, quàm orbem terrarum contemptu sibi subiicere? numne igitur aliqua ex hoste contempto spes victoriæ? quod non potius certæ cladis internecionisque periculum? adimere contemptio curam providentiamque solet, maximum in gerendis rebus momentum. hac sublatâ, quid nisi Ducum inertia, socordia militum, ignavia exercitus, excubiarum neglectus, annonæ inopia, armamentarij vastitas, rerum omnium penuria, consiliorum confusio, sententiarum perturbatio, imperiorum ignoratio, atque ad extremum interitus ac ruinæ? quis enim aut hostium arma tuto contempsit, aut vires impunè neglexit? quis nocendi artes sine dispendio suo despiciatui habuit? quis non certissimum temeritatis huius præmium tulit insidias, cladem, ignominiam sempiternam? Irritantur nimirum ludibrio animi, pudorque despectis in promptu semper est, quo ignaviam abiiciant, iras fuscitent, vires colligant, iniurias viciscantur. Tu verò hos probro laceffendos, stimulandos contemptu, despicientiam etiam impellendos in perniciem magis suam quàm exitium tuum rere? An igitur felicior cum armato hoste quàm cum inermi congressus? certior de vigilantibus quàm de dormientibus victoria? propior de sollicitis atque in occasionem gerendæ rei intentis, quàm de imprudentibus triumphus? ne crabronum quidem aut formicarum viles animas, nedum hominum feroces cupidosque vindictæ impetus, irritandos duxero. Tunc hostem licebit despiciere, cum ignavo militi, ne terga in acie vertat, subiiciendi animi sunt. Ceterum assiduâ vigilantiam Ducem militesque præstare necesse est; studiosè aduersa, ne se insinuent, explorare; hostiles motus omnes quasi de speculâ obseruare; inopinatos casus consilio & ratione auertere. Quorsum, nisi ad incommodorum cautionem, Seruatoris illa vox iterata toties atque repetita, *Vigilate?* Tu quæstionem interim ponis; ludibrio mundum ac despicientiam subigi oporteat? Ego verò armis, non fastidio; virtute, non arrogantiam vincendum existimo. Cæsarem & Alexandrum vide, non illi irrisione & contemptu, sed militum robore potentiaque Romanum prior, alter Græciæ Asiæque dominatum adepti sunt: inter varios belli euentus, communemque Martem, non nisi corporum suorum obiectu periculisque victoriam, multâ cæde ac sanguine triumphos promeruerunt: tu verò fieri posse existimas, vt, quæ sine certamine singulæ ac prælio fortissimorum Ducum terrarum orbis regiones subiici minimè potuerunt; eæ vno despiciatui, quaquâ iacent ac dispersæ sunt, vniuersæ, multitudine innumerabiles, viribus potentes, præfidiis firmatæ, locis munitæ, astu, consilio, sapientiam præstantes sub tuam vnus ditionem subiungantur ac redigantur? Erras, pace tuâ dixero, quisquis mundi contemptui ad obtinendam victoriam assentire:

non

*Hostes non
contem-
nendi;*

*neque irri-
tandi;*

*sed vigili
curâ obser-
uandi,*

*& vi at-
que armis
vincendi.*

non ille spretus despectusque animo, sed corporis armorumque impetu prostratus sub iugum potestatemque veniet. De cruce autem quid censes? an quo modo Constantinus tres potentissimos Imperij inuasores, hac tu ratione mundum ab eâ superari posse existimas? at non ille cruce, ut debellaret, à contemptione, sed à militum virtute ac fortitudine præsidium mutuatus est. Sub crucis signis copiosum habebat militem, probè & armatum & exercitatum; qui crucem labaro, crucem galeis, crucem scutis, & ipsis, si placet, crucem telis gestabat. Hanc quidem speciem veri primam ostentat opinio; at illa quàm inanis & fallax sit, vide: nequaquam hîc tibi, ut de ceteris hostibus, ita de mundo philosophandum velim existimes. Seruile quid & effeminatum mundus est; in pretio si habes, superbiat; si metuis, instabit; si blandire, dominabitur. vbi verò seruitutem hanc seruire cœperis, quâ non vi ac tyrannide opprimet? In feminis Dalilas & Iesabeles, in seruis Eutropios ac Ruffinos intueri; quo in viros imperio, quo in subiectos dominatu vsi sunt? iacuisent profectò despecti, contemptique in lateribus se abiecissent; aestimati supra seruum ac fortunam, aliùs sese extulere, quàm ut vinci postea nisi communi propemodum exitio possent. Quem fors aut natura seruituti destinavit, hic perpetuò tibi ut seruiat, contemni que se abs te pro arbitrato patiat, stude. Quæ stultitia maior, ne dicam insania, excogitari potest, quàm ut non modò alterius sis, cum tuus esse possis, verum etiam eorum potestati, quorum adeptus sis imperium, vtrò te volentemque subijcias? Homini libero mundus, viro ad parendum femina seruiendumque subiecta est. Quid præ libertate iugum, seruitutem præ dominatu amplectere? Indigna nimirum illa permutatio, præposteraque conuersio est. hanc ipsam tamen (quæ generis nostri labes atque ignominia est) quàm multi amplectuntur? quàm multi iugum hoc graue atque infame subeunt? vel quia necessarium putant ac fatale, vel quia falsâ æqui honestique specie decipiuntur, vel quia miseri esse cum multis malunt, quàm beati cum paucis. Quæ enim acerbitas seruientium mundo miseræ par esse potest? an non probra eius extimescunt, iras reformidant, falluntur promissis, præmiis seducuntur? an non fracti, mollis abiectique animi leges admittunt omnes, quantumuis iniquissimas? Affulget gerendi Magistratus spes, quid indignitatis non suscipitur? quæ Aulicorum non captatur aura? maturantur ex eorum sententiâ iudicia, opinionibus animi imbuuntur neque rectis neque veris: laudantur non qui digni, sed qui maiore potestate præditi sunt; quin crebrò ij, qui magnifici sibi videntur, ut placeant, munera mittunt, tribuunt officia, supplicat denique ignominiosè. Quæ, malum, seruitus, si hæc non est? Poscitur? dandum est, imò profundendum. Annuitur? aduolandum est, retardante nequidquam vxore, liberis, animo ipso curis in contraria distracto. Vertitur fortunæ flatus? excedendum est, viis licet omnibus ad migrandum præclusis. Intentantur minæ? aut cedendum tantisper tempestati, obtemperandumve sceleri: aut certè, si constiterit animus, moriendum est. Deus immortalis! quanta hæc seruitus! quàm dura, quàm misera, quàm flagitiosa! Certè liber non est cui mundus imperat, cui

quamuis
sub crucis
vexillo.

Mundus,
femina,
serui con-
temptui
habendi:

stultum est
mundo ser-
uire:

cuius mi-
sera serui-
tus est.

Tullius.
leges

leges imponit, præscribit, iubet, vetat quod videtur; qui nihil negare imperanti potest, nihil recusare audet. Quin igitur dedecore isto vos eripitis? nolite cui-

Deo ser-
uendum,
non mun-
do:

qui con-
temnendus
exemplo
Francisci
Porrezii,

B. Aloysij
Gonzagæ,

S. Ignati
Loyolæ.

quam seruire, nisi Deo; non ambitioni, non vulgi studiis, non Optimatum fauori, non gratiæ Principum, non cupiditatibus, non voluptatibus, non gloriæ. Enimvero tunc se victum à vobis mundus ipse fatebitur, cum odij amorisque eius securi, spem metumque rerum omnium, quas extollere ille solet, iuxta habebitis ac contemnetis. Tum vos Aula suspiciet, Curia admirabitur, colent Republica, viri Principes reuerentur, Reges ipsi amabunt atque etiam obseruabunt. Porrezio nostro quis vilius de mundo sensit? quis fastidiosius Aloysio iudicauit? quis despicientius Ignatio locutus est? Ex hoc autem quanta laus præstantissimis viris? quanta apud Dynastas existimatio? quam religiosa veneratio? De Porrezio Ioannem Austriacum Belgicæ nostræ Gubernatorem ferunt affirmasse, orbem breui vniuersum sub Philippi fratris ditionem se subiuncturum, si duo sibi eiusmodi, qualis ipse existeret, ad rem gerendam administri obtigissent. Ampla nimis supraque fidem commendatio, nisi vnus ipse totum iam antè mundum Porrezium contemptu sibi subdidisset. Aloysium verò supra famam magnitudinemque Alexandri, puerili illà quidem, sed festiuà atque ad rem accommodatà quæstiunculâ, victrix mundi despicientia extulit. Obtulerat infanti suo, nescio quæ, ludibunda mater expressam vtriusque in diuersis tabulis effigiem: mundi globum obterebat imposito pede Aloysius, subiectâ manu Alexander sustentabat. Hic puer cum multa pro ætatis ingenio percunctando curiosè tandem eò deuenisset, ex mare ut quæreretur, Ræne igitur, quia mundum vicisset Aloysius, esset vniuersi? respondissetque illa, non, quia vniuerso imperaret, orbem pedibus conculcare; sed, quia pro nihilo putasset, infraque se duxisset, victorem eius existimari ac dici: ad imaginem Alexandri conuersus, Istène igitur, mater, inquit, à mundo victus est, qui leges dominatumque eius subiectâ manu ferre compellitur? Bellè herculè, supraque ætatem sapienter: siquidem antè feruus animum mundo, quam manum dominus Alexander subiecerat. Ignatij autem quænam illa vox, fastidij, nausæ, stomachi, contemptio plena, *Quàm sordet mihi terra cum cælum aspicio!* qui mundum vniuersum, cunctasque eius voluptates ac honores, quos magno pridem ambitu concupiuerat, ut putidas sordes grauemque ac molestantem animo immunditiam abiecerat, quo in pretio atque æstimatione censes habuisse? quam fastidiosè contempsisse? quam generosè conculcasse? Hæc profectò præcipua laus tua tuorumque est, Ignati, contemptu mundum despicientiaque vicisse: hæc illa gloria, nomenclaturæ tui commemoratio, quam horrent inferi, stupent mortales, Superi admirantur, colit orbis, cælum probat, Deus ipse sempiternis gaudiis remuneratur. At id non agimus, inquis, gloriosumne sit, atque honestæ vitæ rationibus consentaneum, mundum vincere: de victoriæ facilitate quærimus, & vtro modo vinci citius faciliusque possit, cruce contemptuque, an exercitu & armis, disputamus. Itane verò? etiamnum dubitas, lucemque solis quæritas in meridie? dubito enimvero, & vehementer quidem. Sit enim, ut inquit ille,

fortior

*fortior qui se quàm qui fortissima vincit**Mœnia,*

& qui dominatur animo suo, expugnatore urbium; quæ tandem mœnia sine armis deiciet? quas vrbes sine milite occupabit? quas prouincias sine exercitibus expugnabit? Sit etiam, si diis placet, patiendo quàm agendo fortior; at quænam vis illa, quam inferet sustinendo? quas copias tolerando profligabit? quas gentes regionesque iniurias ferendo sub potestatem rediget? Denique, ne quid abnuere videar, & hoc concedam, vt magno, excelso inuictoque animo sit; quid tum postea? an idcirco eâ virtute ac robore præditum dicemus, vt sine armis mundum valeat expugnare? numquam id efficies profectò. Ego verò efficiam, vimque orationis tuæ, quantumuis apta tibi firmaque videatur, facile conuellam ac dissipabo: ac, tametsi sine ordine ferè consecutioneque rerum initio dicturum me proposui; hîc tamen quia argumenti ratio postulat, diuisione vtar, doceboque in primis, non id esse mundum vincere, quod vulgus existimat, terrarum scilicet possessiones adire, vi vrbes occupare, solo munitiones æquare, vastare prouincias, ferrum facesque latè circumferre. Tunc ostendam, mundi nomenclatione non terrarum hunc globum sensu animoque vacuum, sed incolas eius atque habitatores (quo ferè modo ciuitatem pro ciuibus vsurpamus) describi: denique Dei crucisque cultores minore quàm Reges Principesque conatu prouincias atque vrbes subiugasse; adeoque cruce & contemptu, non vi armisque mundum esse superandum. Cedò, quid est mundus, cum de eo in potestatem redigendo disputamus? an iners terræ moles, mutæque regiones? at quo eas modo obtinebis? an vi & armis inuades? ego verò aratris perstringendas potius, & ligonibus proscindendas existimo. An igitur coloni & rustici, aut ipsi boues, terrarum sola expugnant, quæ ingenti labore subigunt? at

vos, non vobis, fertis aratra boues.

numquid enim equos & boues pari ratione terræ dominos facias? Sed pede in terram posito possessiones adeuntur. Verùm hoc, amabo, nõne vtrumque est cruce & contemptione vincere? Et quoniam hoc dicendi genus festiuum est, risumque & facetias admittit, nõne & aratra & ligones cruce ferunt, & cruce manu adhibitâ reguntur? numquid arationes stercore insperguntur? quo quid esse potest abiectius? nõne qui se submittant, ad pedes se sternunt & abijciunt? nõne quem posito pede proteris & conculcas, eundem non aliter quàm seruum contemnis? Quæ igitur aratio & ligonibus sola domas, quos agros stercoas, quos immisso pede fundos tibi vendicas, cruce & contemptione tuos facis. quis tamen extra risum & iocum toto orbe aratrum circumducas? quantillum est quod vomere proscindimus, quod manu fodimus? quantum verò culturam non patitur? Hoc verò spatium, in quo pedem figimus, quod nullus præ altero maius occupare potest, nisi quantum corpore oberior est aut quadratior, quod nemo maius implet, quàm sit ipse; hoc cui insisto, non magis mundus est, de quo vincendo disputamus, quàm hoc terræ quod improbo labore frangimus, colimus, ferimus. Quid si autem quod tibi, idem & mihi terra præstet obsequium,

L I

qui

quæ pro-
miscuè om-
nibus fert
fructus;

qui in eâ subigendâ, utque fructuosa sit, stercorandâ, non laboro? Quid si ager mihi & transitum debeat, & stillicidio obnoxius sit, & fructus pendat quantum opus vñsue fuerit: numquid eum mihi seruire fateberis? quid si totus terræ globus eum in modum mihi subsit, numquid mundum in potestate habere concedes? Quos CHRISTVS iussit & domos relinquere, & agros possessionesque omnes, quos sine sacculo & perâ incedere, quos non congregare in horreâ, non sollicitos esse quid biberent aut manducarent, aut quo vestirentur; iis profectò cum nihil deesset, tellus omnis proferebat quantum necessitati iustæque cupiditati satis erat. vbi cumque libitum esset, figebant pedem, in quocumque pedem ponerent, tam illis quàm eorum dominis, summis potentissimisque Regibus seruebat. tantò verò facilius eum dominatum consecuti sunt, quantò expeditius est gratuitò acquirere, quàm magno licitari; quantò leuius est in aliorum labores introire, quàm gemere frangique sub onere; quantò iucundius est curarum solitudinisque expertes omnia possidere, quàm angere de proventibus, animoque discrucari, neque his quæ paraueris, frui. Rectè Lyricus,

Moratus.

— Nil cupientium, inquit, & hoc nomine beatorum,
Nudus castra peto, & transfuga diuitum
Partes linquere gestio.

An de potestate credis amittere quæ habebat in bonis? audi quid porò inferat:

Contempra dominus splendidior rei,
Quàm si, quidquid arat non piger Appulus,
imò quidquid per vniuersum orbem terra profert,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

Eleganter profectò & diuinè. contemnent mundum felicius longè & splendidius ei dominantur, rerumque potiuntur, quàm qui se terrarum dominos dicunt, reipsâ verò & pauperes sunt & seruiunt: neque magis eum possident, quàm stultus ille qui, quæ naues portum subirent, suas esse credebat, se regem, se felicem, se mortalium beatissimum prædicabat; sibi bella geri, sibi terras arari, sibi mare aurum ac merces submittere; hoc illis felicior, quòd curis non exederetur. Quare neque sola terrarum mundus sunt, neque, si sint, non facilius cruce & contemptu, quàm potestate & armis occupantur. At vrbes fortassis & prouinciæ Regnaque amplissima & Imperia dicenda sunt mundus iste, armorum vi quàm cruce despectuque expugnabilior. Profectò nec illa potiori ratione hoc nomine veniunt: quid enim sunt vrbes & regiones? an quæ mœnibus cinguntur Diuorum hominumque ædes? an terræ portiones quæ fluminibus limitibusque suis circumscribuntur? Quid eorum non Iro & Codro æquè seruit quàm Crasso Cræsove? patent templa & plateæ omnibus, pauperi etiam amplius. Reges & tyranni cum magnis stipentur cateruis, angustiores sibi vias faciunt; & cum ad eos, quasi ad feras spectandas, denso agmine concurritur, vel inuiti sæpè sistuntur. Quis verò eorum tot vniquam regiones obiuit, quot Xauerius? cui ad tot Regna & palatia tam liber fuit aditus? Enimverò quo-

non vrbes,
prouincia,
Regna,

quæ patent
& parent
omnibus:

quoniam omne robur in magnis copiis & exercitiis ponebas, dic, quæso te, vtrum fortiorem iudices è duobus, qui armatus hostem valeat superare, an qui sine armis. hunc certè dices, qui vincere inermis etiam armatum possit. Vtrum robustiorem, qui solus ipse per se absque militum sociorumque præsidio, an qui non sine plurimorum ope atque auxilio inimicos frangat? vtiq; qui vnicus ipse ac per se. Plus igitur roboris fuisse in Dauide fatendum est, quàm in Goliatho quem prostravit: plus in vnico illo & inermi, quàm in armato Philisthinorum exercitu, quem fuso gigante superauit: plus in illo adolescente adhuc & inexercitato, quàm in Saule Rege, qui tot armatorum millibus adiutus cum hoste pedem conferre reformidauit. Recentiorum exemplorum vberior est copia. In Occidentis Indiis decies centena millia precibus vnus fusa fugataque fuerunt. In Oriente Xauerius, quem sæcularibus his ludis nefas sit præterire, propterea quòd centesimo abhinc anno incognito propè adhuc mari in Orbem nouum penetrauit vniuersum; Bagadarum exercitum in acie stantem, & Comorinensium in Trauancoride Christianorum cervicibus strictis gladiis iamiam imminentem vnus ipse, quam manu gestabat, cruce non solum stetit, verum etiam voce fregit, pedemque retrò ferre atque inglorios abscedere coëgit. An non maior hęc inermis Xauerij, quàm armati in pugnam exercitus fortitudo? nõne facilius cruce vocisq; tantummodò sono innumerabiles copias repulit, quàm si incautos hostes bellico instructus apparatu oppressisset? Sed magis illud fortasse commemorabile eiusdem bellum, quod in Moluccis cum paucis omnino militibus contra Tolum Regem potentissimum suscepit, preceq; non armis confecit. quadringentos præter propter ad signa iusserat indigenas adesse Dux sanctus, Lusitanos non amplius viginti: cum his desertorem fidei Regem statuit adoriri. Tenebat is urbem, non loci tantum situ, sed præsidij robore numeroque ciuium inaccessible: præter ingentem Ethnicorum multitudinem, qui veritatis lucem numquam aspexerant, viginti millia censebat Christianorum, quos dolo circumuentos in societatem perduellionis attraxerat: viam cippi muricesque, quæ adiri arx poterat, impediuerant. Quid facturum aduersus vim istam potentiamque cum paucis rere Xauerium? quibus molibus arcem conscensurum? quibus machinis mœnia defecturum? quibus armis hostem aggressurum? quæ suos arte contra tela impetumque hostium defensurum? Re minimâ victoriam parit: prece consuetâ vititur; saxa, pumices, cinerem copiosum ex monte vicino aduocat. mox cælum obscurari, lapides volitare, inopinatus imber incumbere, tecta ab imo sepeliri, vrbis aditus cum arcis fastigio coæquari: consternari animo Rex, diffugere milites, ciues ad orantem accurrere, veniam delicti supplices postulare, polliceri emendationem, fidem instaurare, iureiurando confirmare. Quid hoc tandem, Superi, est, nisi sine pugna militum, otioso sociorum spectaculo, solâ prece, potentissimorum hostium victorem euadere? Neque terrâ fortior Xauerius quàm mari fuit. Contra Acenorum plura millia cum paucis Lusitanis nauali prælio decertauit, adeò prospere ac feliciter, vt, non toridem desideratis è suis quot hostium occubuerunt millia,

Et à Xauerio cruce melius,

inimica classis, nostrâ decuplo maior, aut demersa fuerit, aut in potestatem venerit. Aberat tum quidem à conflictu Xauerius, corpore alibi in terrâ constituto; factum nihilominus diuinâ vi, vt præsentis specie, & cohortatione ad rem fortiter gerendam excitarentur; geminoque prodigio terrâ simul ac mari conspicuus, eodem momento & hostes foris vinceret, & domi victoriam pro concione denuntiaret. Nunc certè vides, affectatores crucis mundi que contemptores quantulo terras maria que vincant. Sit ita sanè, inquis, vt disputas: hauserint à cruce suâ contemptu que nonnulli præsidium, quo aut vrbes caperent, aut classes dissiparent, aut exercitus prosternerent, aut Gentium prouincias voluntati suæ potestati que CHRISTI adiungerent: at neque singuli neque vniuersi hæctenus de mundo triumpharunt. An tu igitur existimas, vile lutum, quam que fastidiebant terram, in triumphum ducturos? altiùs profectò animos erexerant, quibus extra Deum cælo terrâ que nihil esset optabile. An verò tua illa gloriæ mancipia mundum arbitraris idcirco in potestate suâ habuisse, quia de Regnis prouincisque subactis magnâ pompâ fastu que triumpharunt? nõne solum vertere compulsus, neque Româ solum aut Italiâ, sed orbe propemodum exclusus vniuerso, vix tumultum inuenit quo conderetur, qui Magnus audire quam esse maluit? quis tamen illo maiore plausu Capitolium inuectus est? Numquid ne in Vrbe quidem, neque in ipso Senatu tutus fuit, *ad sua qui domitos*, vt quidem sibi persuadebat, *deduxit flagra Quirites*? quot ille tamen, quam insignes triumphos egerat? Rectius, arbitror, viri sancti; quorum animus supra mundum, dum gloriosa istæ fortunæ ludibria subter se habendo in ridiculis ponit, omnium plausus atque honores orbe toto promeretur. Sed vt pressius tecum agam, quid orbis hic terrarum tandem est sine hominibus? quid mundus, si eum ab habitatoribus suis re ac cogitatione secernis? res nimirum inanima, neque vim inferre valens, neque repellere, nec vinci apta nec vincere. Siquidem ad homines hoc pertinet, quos, vt mundo dominere, superari à te necesse est: hi autem naturâ liberi cum sint, suo que nutu atque arbitrio gubernentur, fraudibus circumueniri fortassis atque illecebris duci; vi certè atque armis, quò nolunt, compelli nequaquam possunt animi, votis sententiisque numquam non sui. Habet enim mens nostra diuinum quondam principatum, vt olim Theophrastus; siue diuinitatem quamdam suam, si Aristoteli credendum est; cui præcipuum ac peculiare sit, omnibus imperare, nemini parère, nedum seruire.

Maneat igitur, quod inficiari Christianorum quidem nemo potest, stultitiæ crucis ignominia que cunctos subiici non faciliùs solum (quod in quaestione erat) verum etiam libentiùs, quam Regum potentia atque Imperio. Et summo quidem iure ac ratione, siquidem amore omnes vincimur, prono que affectu expugnamur, quantumuis barbari aliàs atque inhumani. Crux autem quid nisi charitatis erga nos diuinæ perpetuum monumentum est? cuius studio complures ita flagrant, carere vt vitâ malint, quam à regia eius seruitute eximi. Nemo tot votis libertatem expetiit, quot illi crucis subiectionem. Sapienter profectò, atque exemplo CHRISTI Seruatoris etiam diuinè. Venerat ille mundum debellaturus. Non de-

erant

quam ar-
mis à belli
Ducibus,
triumpha-
ta sunt.

Iuuenalis.

Mundum
vincere, est
homines
subicere;

qui cruce
quam Re-
gibus ma-
lunt sub-
esse,

vt vin-
cant exem-
plo CHRIS-
TI:

erant opes, non quilibet agendi libera voluntas ac potestas, non sapientia, non gloria, non maiestas, non millenæ beatarum in cælo mentium legiones, quibus ad officium reluctantes compelleret Reges, Principes, Optimates, Philosophos, milites, genus omne hominum æquè varium studiis, ingenio multiplex, indole diuersum, vt ætate, sexu, ortu, conditione dispar. Quid agat vt sub vno pacis consensionisque cunctos imperio complectatur ac regat? an diuitias ostendet, auroque ac gemmis fulgeat? inanis est hic splendor, & fucò tantum ad breue tempus faciendò idoneus. cæli militiam deducat in terras? nemo viribus illius resistat. Philosophorum sapientiam, Rhetorum lenociniis delibutam, sectetur? quid non persuadebit? Regem induat? maiestas ipsa venerationem adferet, fidemque extorquebit. Erramus miseri mortales, qui humano sensu Dei consilia metimur, prouidentiamque ponderamus. Numquam terror in partem diuinæ charitatis admittitur, ne metu extorta potius quam suscepta sponte submissio videatur. Amari nempe propensis animis maluit Deus, quàm ab inuitis timeri. quod quidem tametsi permolestâ sibi, suavi tamen nobis congruentique ratione vt obtineret, cruce mundi que contemptione vsus est: sapientiam infinitam cum infantia, maiestatem regiam cum seruitute, abundantiam cum rerum omnium inopia, cælum cum terris, vitam gloriamque immortalem cum morte atque ignominiâ crucis commutauit. hæc illi arma fuere, quibus & mundum vicit, & nos voluntati suæ subiectos ad eiusdem victoriae communionem his verbis excitauit: *Confidite, ego vici mundum.* Regnum purpuramque fugâ semel iterumque delulit: gladios, ne pro se distringerentur, prohibuit: pro duodecim Angelorum legionibus totidem elegit Apostolos, opum, honorum, mundi denique contemptores: coram nefario iudice agni instar obmutuit: inter irrisiones & maledicta comminatus nemini est: hostibus in mortem se obtulit, non acerbam minùs quàm ignominiosam: tum deum, *Ite*, inquit, neque arma vos aut commeatus sollicitos habeant: siquidem inertes omniumque inopes, exemplo meo mundum superabitis despicientiâ, cruce, morte. Exin, abolito maledictionis probro, dignitas sua æstimatioque cruci stetit, cultu non modò plebis minorumque gentium, sed Regum Principumque omnium, quæ patet Christianus orbis, sempiterno. Exin non aræ tantum ac templa, non religiosi solum Deoque consecrati parietes, non abiectionum modò hominum frontes ac vestes; sed Imperatorum aulæ, sceptrâ, diademata, paludamenta, signa, vultus, crucibus insignita sunt. Exin nouo bellandi more ac modo cepta exerceri militia est, quæ ludibrio & irrisione, crucis ignominiâ, & contemptu gloriae, atque opum despicientiâ, liberâ seruitute ac subiectione, de mundo, carne, dæmone, vitis omnibus, prauisque animi affectionibus ac perturbationibus triumpharet. Hanc cum longâ plurimum sæculorum conuersione collapsam nonnihil ac labefactatam, ad pristinum disciplinæ virtutisque splendorem reuocare Dux noster IESVS statuisset; nouam cohortem conscribendam sibi, atque in aciem contra Fidei ac Religionis hostes educendam censuit; Societatem, inquam, nominis sui vocabulo insignitam: exiguam quidem, Apostolicamque multis vndequeque partibus in-

Ioan. 16.

qui Societatem idcirco instituit.

cuius Dux
Ignatius
confertur
cum Ca-
sare;

feriorem; attamen sui ipsius mundi que despectu ac crucis amore, tanquam armis non infeliciter instructam, quò facilius Dei hostes, ipsumque in primis mundum, sub legitimum infinitæ potestatis suæ dominatum subiungeret. Conferamus nunc, si placet, cum Primipilo illius Ignatio, Signiferoque Gentium Xaverio, summos mundi Imperatores Cæsarem & Alexandrum, utrorumque exercitus, res gestas, tempora, victorias comparemus; tum verò liquidò constabit, quantò proclivius sit, contemptu & cruce, quam vi armatâ victoriam reportare. Cæsar ut Consulatum adipisceretur, Crassi adiutus opibus, provinciâ direptâ atque expilatâ, incredibili ambitu maximisque largitionibus tribus corripit, suffragia emit, favorem extorsit;

Summus nempe locus nullâ non arte petitus.

Quod cum dico, & fortissimos habuisse milites, & exercitus numero infinitos duxisse (neque enim absque his præfidiis quidquam effici poterat) & clarissimo potitum imperio, summis denique opibus atque potentiâ usum ad conficienda, quæ gereret bella, fuisse contendo. Potuisset ille quidem propter res præclare fortiterque in Præturâ gestas triumphum à Senatu postulare, nisi victoriis in eâ suis triumphisque prælusisse tantum, non superbiuisse videri maluisset. Ignatium, cum se & opibus & nobilitatis insignibus exuisset, omni que cauisset industriâ, ne principis inter suos familiæ auito decore atque ornamentis nomen sibi fauoremque apud homines conciliaret; postquam eiusmodi res in Hispaniis, Galliis, Syriâ, Italiâ sanctè religioseque gessisset, quibus mundum deicisse poterat censei; quasi in umbrâ tantum dicas præmeditatum gerenda deinceps fuisse, specimenque dedisse, quemadmodum in solem esset aciemque olim proditurus. Summissionis itaque fundamentum posuit, quo deinde Societatis à se conditæ, quod inuitus admisit, imperium niteretur. Cæsar cum multa contra fas & æquum, quò dignitatem & auctoritatem suam confirmaret, Consul peccasset, defunctus munere iudicia Senatus extimescebat: igitur impetrauit, ut vocari in ius absens non posset, abesset autem, donec aut alterum Consulatum obtineret, aut Imperium inuaderet. Ignatius, ut officio se abdicare liceret, egit fortissimè, neque tamen obtinuit: iniuriis, carceribus multoties vexatus, causam cognosci suam vltro expetiit; accusatores prouocauit, Iudices, ut de re cognoscerent, imis precibus extorsit; rogauitque, ut, siquid perpetratum ab se turpiter conuinci iudicio posset, latâ sententiâ condemnaretur. Vixit Cæsar post susceptam Remp. Ignatius item post conditam Societatem, annos uterque sexdecim. Hic vitam ex eo Romæ perpetuò summâ animi tranquillitate, ille in Galliâ ferè exterisque terris inter bellicos tumultus exegit. Habemus ecce quos conferamus inter se Duces; habemus tempora, vitæque conditionem vniuersam. Hoc iam quero, an, si Cæsar tantis opibus, viribus; præliis, tanto ciuium sociorumque profuso sanguine, minus terrarum ac populorum Romano subiecit Imperio, quam Ignatius cum exiguâ suorum manu CHRISTO asseruit; an, inquam, non euidenter ostendero, sub crucis vexillo, mundi sui que despectione (quæ eius bellandi erant artes) mundum facilius promptiusque quam vi & armis superari posse? Cum igitur,

& præfer-
tur:

tur, nuntio profanæ militiæ ceterisque rebus humanis misso, iusto numero socios conscripisset; atque Ordo interim à Sede Apostolicâ confirmatus, militari vocabulo vt Societas I E S V appellaretur, à Summo Pontifice impetrasset; bellare fortiter constanterque cœpit bella Domini. Principio decem omnino, nec plures, post sexaginta fuere CHRISTI milites, numero pauci, tantisque impares successibus; nisi quisque eorum vt minimus erat, ita fuisset in mille, & paruulus in gentem fortissimam; quantoque singuli abiiciebant se magis infra nominis famaque dignitatem, tanto desplicatu contemptuque facilius vniuersi vinci à se mundum posse, quam à bellicarum copiarum fortissimis ductoribus existimassent. Cæsar autem qui prouincias exhauserat, ætatum populi Romani expilarat, auxilia sociorum maxima contraxerat, quàm difficile bellum gessit in Germaniâ, quàm periculosum in Galliâ? quàm dubiâ plerumque victoriâ? Fuso verò tot ciuium hostiumque cruore, Imperij fines non tam promouit, quàm populum & prouincias ancipiti distractas consilio sibi adiunxit. Ac ne tunc quidem, quò omnia sua studia direxerat, Domini aut Regis nomen admittere ausus est, ne liberum populi Romani Imperium suæ seruituti subiicere voluisse posset videri. adeò populo, quem metuebat, etiamnum seruus famulabatur. Quantò facilius Ignatius, quantò expeditius Socij eius, orbis terræ maximam vastissimamque partem subiugarunt, solâ mundi gloriæque ac voluptatum eius despicientiâ muniti. Nunc cum Xauerio Alexandrum expendamus, quo nemo vnquam Imperatorum fuit felicitior, nemo tantillo tempore latius Imperium propagauit, nemo Regna opulentiora in potestatem redegit, maiores nemo hostium copias fudit fugauitque, plura denique bella nemo pari celeritate confecit. Ille & iuuenis & ferox & laudis cupidus, paterni Imperij & potentiæ heres, Græciam primum nutantem in fide confirmauit; deinde in Asiam cum exercitu traiecit, interiorem totam annis non plus vndecim ad Indum vsque flumen aut vi aut deditione occupauit; tum à suis ad reditum compulsus, frustra ad Austrum tentatâ profectioe, Babylone suos, & se quoque intemperantiâ occidit. Inter hæc quoties de vitâ dimicauit periculo & gloriæ & fortunarum omnium, cum non semel grauiter de vulnere saucius dubios reliquit suos an viueret. Et qualem, quæso, in Asiaticos illo dominatum habuit, qui nec suis quidem, nec ipse sibi potuit imperare? qualis eorum subiectio, qui iugum, quoties visum esset, excussuri erant, eumque, qui imposuerat, de vitâ aut ex insidiis, aut vi deturbaturi? Xauerius contra, nullâ nixus humanâ potentiâ, quàmuis domo nobilis, & dignitate Legatus Apostolicus, inter nauticos tamen homines & mancipia versans assiduo, CHRISTO in ægris afflictisque seruiens, erudiens pueros, agros, ab omni præterquam crucis præsidio vacuus, nudis pedibus circumcursans, quantò plus ex vniuersâ Asiâ annis item vndecim, postquam in Italiâ ac Lusitaniâ nutantes in virtute ac Religione Europæos confirmasset, CHRISTO & Ecclesiæ subiecit? per quater mille leucas à Bonæ spei promontorio ad vsque Iapones, quæ quantaque Regna, quot populos ac prouincias cruci subiugauit? Non ille muros diruit, vrbes euertit, regiones diripuit, ingentia terræ spatia, vt mos est Regibus,

*Xauerius
item cum
Alexan-
dro.*

bus, vastavit: non viuentisque præliis populos debellavit, verum animos eorum voluntatemque ita vicit, CHRISTI que seruituti adiunxit, vt dirissimos cruciatus ipsamque oppetere mortem mallent, quam vel minimum ab illius imperantis obedientiam recedere, illique non viuere, aut sub illius cruce non censeari. Vndecies centena hominum milia sua ipse dexteram salutaribus vndis abluisse fertur: capitales autem reos à morte innumeros liberavit, omnesque Regni caelestis heredes esse iussit. Reges multos, regique sanguinis propinquos complures, regie crucis seruituti non ignobili sacramento adstrinxit: vbi que victoriae suae signa, vbi que trophaea reliquit, donec in Sinatum portu tor emensus terrarum spatia, spoliis Orientis onustus, ad triumphum in caelos euocatus est, post mortem etiam mortalibus salutem allaturus. Iam vero quantum interest huius inter & Alexandri victoriae? hic plerosque perdidit eorum siue qui vincebant, siue qui vincebantur: iste seruauit omnes, & hos quidem aeternum perituros, nisi victi feliciter fuissent, siquidem incruenta vbi que prælia gessit, nisi sicubi generoso Martyrum sanguine tellus vspiam pinguefacta nouam victoriae sementem admittit, vnde corroborata deinceps fide in posterum vberiores laurea succrescerent: adeo nec victi quidem victoribus infeliciores existerent. Quam vero miseri Macedones tam diuturno ac periculoso bello dicam, an exilio: è quo pauci omnino fracti mutilati que in patriam reuertere: quam afflicti prostrati que per Macedonas Asiatici, suis & facultatibus, & propinquis, & libertate, & patriam, vitamque etiam ipsam spoliati: vinci à Xaeris crucisque seruituti subiici, adeo optabant barbari, vt hanc seruitutem instar triumphum esse ducerent. ab Alexandro siqui seruarentur, vitam omni morte acerbiorum existimabant, ludibrium tyranno in triumpho spectaculisque futuri. Itaque victorem oderant hi, à quo opprimebantur: isti colebant vt parentem, vtpote cui innumera beneficia salutemque ipsam acceptam referebant. Et hactenus quidem in vtramque partem de proposito in initio quaestione disputavi: cuius iudicium ac sententiam vt libera omnibus atque integra essent, sic in vtramque partem rem totam moderatus sum, vt tamen ipsa per se satis ostendat, quoniam omnis haec inclinet oratio, minusque à vero abesse videatur, quis crucis ignominiam contemptioneque mundum facilius à mansuetis CHRISTI militibus, quam armorum vi ac multitudine præliorum à truculentis belli Ducibus subiici posse existimauerit.

ORATIO QUARTA,

Paranetica ad Patres ac Fratres ad militiam CHRISTI vocatos, respondens Meditationi S. Ignatii, qua inscribitur De duobus vexillis.

Narrant Ecclesiasticae historiae Scriptores, Reuerendi Patres, Fratresque charissimi, Imperatori Constantino, Graecae superstitionis tenebris adhuc circumfuso, dum aduersus tyrannum Maxentium moueret, paululum à meridie declinante sole (quasi iam tum orienti splendi-

splendidius Fidei locum daret)emicuisse è cælo salutare Crucis signum, totique conspicuum apparuisse exercitui, insolito lumine resplendens, & auspiciatissimâ istâ epigraphe insignitum: IN HOC VINCE. cumque animi penderet Cæsar, quid signum portenderet; proximè sequenti nocte spectandum se præbuisse ipsum humani generis Seruatorem CHRISTVM, qui denuò præmonstratum exhibens signum, iterum iterumque commonebat, vt, petito inde exemplo, nouum erigens vexillum, exercitui suo proponeret; certum deinceps diuinæ opis victoriæque futurum pignus, Romanis aquilis draconibusque præsentius, ipsoque Ancili atque Palladio, pro imperij olim custodiâ habitis, longè religiosius atque sacratius. Itaque Imperator, diuino dicto audiens, extemplo Christianæ Religionis Mystas accersere: ex iis de CHRISTO eiusque signo sciscitari permulta: eosdem in consiliis iudiciisque assessores sibi adiungere: vnum verumque, quod sibi apparuerat, Numen omni cultu ac veneratione prosequendum ducere: denique, vt iussus fuerat, salutare signum ex auro gemmisque confectum toti exercitui, tamquam exploratum salutis symbolum, posthac præferere. Maxentius contra, vt erat cacodæmoni auctoratus miles, vana indies auguriâ captare, Sibyllina oracula euoluere, præstigiis tempus contere, & quæ de cælo ad futura desperabat auxilia, ab inferis conquirere: donec tandem in aciem explicatus est vtrimque exercitus. Stabat hinc Romam Italiamque seruitute oppressam tenens Maxentius, ac sub signis suis centum & octoginta peditum millia & octodecim equitum censebat: illinc verò cum exiguâ militum manu, sed Deo propitio fretus, & obseruatis de cælo confidens signis, appropinquabat Constantinus. Quid deinde consilij cepisse arbitramini? an castra metatum, an loricâ valloque munitum, inimicorum saltim irruptionem præsolatum fuisse existimatis? Imò verò etiam hostem vltro laceffuit, impressionem fecit; eâ felicitate, vt, profligato cæsoque ad internecionem exercitui, Maxentium, Tiberis alueo miserè demersum, Romano exegerit Imperio. Scilicet tanti est sub Dei signis militare, sibi que persuasissimum habere, non sine singulari ipsius numine prælia committi. Quod dum commemoro; cui, obsecro, nostrum non emicat atque exultat animus, dum prima militiæ nostræ rudimenta atque tirocinia memoriâ recolit? Quis enim vestrum ignorat, quo omine quibusque prodigiis vanitatis castra deseruerit, & in hanc militiam adscriptus sit Primipilus noster Ignarius? quibus ostentis commonitus, istam Ecclesiæ auxiliarem conscripserit legionem? Vt è multis pauca adferam; quàm isthæc, amabo, felicia fuere portenta, quando adhuc tironem agens Minorescæ, octo ipsos dies abductus à sensibus, totusque Deo vacans, à Summo Imperatore IESV noua militandi hausit documenta? quando militum delectus habendi, eosque sacramento adstringendi, ac denique Societatem hanc, quâ diuino munere fruimur, certis legibus præceptisque conformandi potestatem ac sapientiam diuinitus accepit? Tum certè (vt ex ore Parentis nostri commemorare solitus erat R. P. Euerardus Mercurianus) duorum Vexillorum diuinitus oblata ei fuit species, meditationis typo in aureo Exercitiorum libello deinde expressa:

M m sub

*Labarum
Crucis
Constanti-
no in aëre
ostensum.*

*Maxentij
in Con-
stantinum
apparatus
bellicus, &
prælium.*

*Ignarius
quomodo
sacram mi-
litiam sic
auspicatus.*

*Lud. de Pal-
mâ in Praxi
med. de duo-
bus Vexillis.*

*Occasio
meditatio-
nis de Duo-
bus vexil-
lis CHRIS-
TI & Lu-
ciferi.*

*CHRIS-
TUS suos
ad sacram
militiam
hortatur.*

sub quorum altero in patentium camporum æquore prope Ierosoly-
mam, altero prope Babylonem erecto; hinc humanæ stirpis capitalissi-
mus hostis Lucifer in igneo fumosoque solio, fastu turgidus, formâ hor-
ribilis, vultu truculentus; inde clementissimus humanæ salutis assertor
CHRISTVS, humili quidem demissoque insistenti loco, sed augu-
stissimâ pulcherrimâque formâ, incredibilem in modum amabilis
conspiciebatur. vtriusque autem copias pro se quisque suas cogebat: coa-
ctas, in omnem terrarum orbem quaquaversus immittebat: inmissas,
in hominum perniciem alter, alter in salutem, compositâ vterque ora-
tione, accendebat. Et CHRISTO quidem hæc orationis videri pote-
rat fuisse summa: firmum fixumque sibi esse, hominum animas, opti-
mo iure suas, imagine suâ, vtpote Conditoris, insignitas; sanguine suo,
vtpote humanæ salutis assertoris, purpuratas, à deterrimo inimico in-
iuriosè direptas, avaritiâ illaqueatas, ambitione ireritas, libidini man-
cipatas, postliminiò sibi vindicare. Ideò se iam olim à principio, in
omnes mundi plagas beatas è cælo mentes ad mortalium tutelam de-
stinasse: ideò Patriarchas Vatesque diuinos tamquam antesignanos sub-
misisse: ideò sese ipsum humanâ formâ indutum in arenam descendisse:
ideò Apostolos duodecim, veluti totidem Duces ac Legatos, aliosque
velut Tribunos ac Centuriones exercitui suo præfecisse. *Quare vos,*
inquit, quibus Regni mei defensionem, sed & propagationem con-
credidi, quos laborum periculorumque, sed & gloriæ socios adoptavi,
videte, nequid generositate vestrâ indignum admittatis: videte etiam
atque etiam, quantâ meâ iniuriâ vestrâque ignominia ad nequissimi
aduersarii mei castra Lutherus iuxtâ atque Calvinus, coniurati ambo
perduelles, conquistoresque omnino vaferrimi, nouam in dies accef-
sionem faciant. *Quin ergo* expergiscimini, vos præsertim, sociali ob-
stricti foedere, & in salutem animarum pro virili incumbitis? quin
omni studio proximos ad opum caducarum despicientiam exhortami-
ni? cur non omni diligentia ad inanium dignitatum vanissimi que
honoris aspernationem affectatores meos excitatis? denique cur non ad
Christianam perfectionem moresque Deo dignos commilitonum ani-
mos inflammatis? Coniicite oculos in eum, qui huius militiæ signum
extulit. Quòd si præmia militiæ spectatis, nulla unquam fuerunt am-
pliora stipendia, nulla magis opima spolia, nusquam augustiora victo-
riæ insignia. *Quid ad hæc animi fuisse existimatis* Tribuno nostro
Ignatio, qui recens huic militiæ nomen dederat, & ipsâ quidem fortu-
natâ nocte (vt ne quid ominis auspicii que deesset) quâ olim in vtero
beatissimæ Virginis, supremus agminis istius Ductor IESVS, huma-
nâ se naturâ velut armis accinerat? quibus arbitramini ignibus gene-
rosam arsisse pectus, quod nuper ipsa cæli Regina, melior Pallade bel-
latrix, castitatis baltheo videri poterat præcinxisse, cum nouæ militiæ
candidatus Virginis ante aram legitimum diceret sacramentum? Cer-
tè, simul atque qui octiduam à sensibus abfuerat animus, ad se rediit;
nihil habuit prius, quàm, Ah IESV! ah IESV! anhelante pectore
succlamare. Planè quasi iam tunc antecedentia isthæc Ducis sui signa
assequi studiosè adniteretur. Quippe iam inde nuntio rebus humanis
misso,

missio, patientiâ paupertatis ornatus, dicam, an armatus? pannosum vilis mendiculi sacco, tanquam sagum militare; rerum omnium indigentiam, quasi commeatum sumpterat. honorum verò cupiditatem ita sui despectione veròque humilitatis studio, quasi inexpugnabili vallo, è corde suo excluderat, vt nec aperto Marte, nec per cuniculos, irruptionem vnquam esse confideret. Etenim iam tum in ore & animo præclara fuit illi tessera, AD MAIOREM DEI GLORIAM: quâ omnia in Deum bonorum omnium fontem refundebat, nullâ ad se laudis aut gloriæ parte deriuatâ. Exinde ergo (vt vel nominis ferebat notio) orbi inflammando quasi nouus CHRISTI miles Ignatius, cum humani generis hoste strenuè manum conferere, animarum prædas agere, proposito libello (quem Spirituales Exercitationes inscripsit) socios conquirere, exercitationibus excolere, militiæ huius disciplinâ imbueret, aciem instruere, mundum denique vniuersum quaquâ posset Dei vniuerso imperio subiugare. Quod successu tam felici perfecit, vt cum emeritis stipendiis à cælesti illo Imperatore honestissimam missionem obtinuit, è vitæ statione euocatus, victricia Christianæ Fidei pietatisque signa, non per Europam tantum, deuictis passim hæresibus, expugnatisque vitiiis, verum etiam per Africam atque Asiam, & extremas Orientis Occidentisque Indias, impiis Gentilium sublati superstitionibus, à laureatis suis militibus vndique circumferri conspexerit. Nimirum istud erat, allatum de cælo Imperatorium IESV Labarum agnoscere, & sub eodem nauiter fortiterque depugnare. Agite nunc, & quod potestis optimo iure, deprædicare istud Constantino conspicuum signum. At ego potius collaudandum assero, quod adspicibile fuisse videtur Ignatio. Istud eminus in cælo, hoc cominus in terrâ: istud aliquâ diei & noctis parte, hoc (vt mihi non vno argumento confici posse videtur) noctu & interdium continenter octiduum: istud de Maxentio, hoc triumpho de immanissimo cacodæmone agendi prænuntium: istud denique effigiem prætulit crucis, hoc ipsum potius Saluatorem victricia crucis suæ insignia præferentem. Hoc ergo vexillum curæ fideique nostræ concreditum est, ad huius custodiam sacramento adacti sumus.

Audistis, ni fallor, aliquando de Lutheri Caluiniq; antesignanis ac prodromis, qui è Gallia latebris erumpentes, succenturiatos cacodæmoni milites se ipsi nuncupabant: nec alterius imperium aut vexillum accipiebant quàm cacodæmonis, eiq; tertio quoque verbo se deuocabant. Hic enim istiusmodi perditissimorum hominum erat sermo, hæc impia tessera: quâ ad incredibilem animarum stragem edendam diabolicâ malitiâ atque nequitia identidem utebantur. Neque ab hac execrandâ dæmonis compellatione multum abludivit illa Christianæ Reipublicæ perniciæ Lutherus, quando & dicta omnia & scripta sua isto execrando nomine velut sale rebus omnibus condiendis, inspergit, & (tamquam si velato capite conceptisque verbis isti se Duci deuouisset) in eo omnem operam industriamque suam ponit, vt numquam à signis eius, cum quo modicum salis se comedisset iactabat, abiunctus, in finitibus hominibus exitium adferat sempiternum. Nos autem quo animo erimus? minorne erit aut industria aut sedulitas nostra ad multorum salutem, quàm illorum

M m 2 ad

*Signum
militiæ no-
stræ præ-
stantius,
quàm Con-
stantini.*

*Hæreticis
militiæ
tessera ca-
codæmon.
Franc. Ga-
rass. l. 7.
sect. 8. citus
Arnoldum
Feronium.*

ad communem perniciem? Nonne insignis erit ignominia nostra atque perfidia, si deuotionis nostræ immemores vel latum vnguem à vexillo disceserimus? non illo pseudoSoteris Antiochi, cui perperam cum suo pentalphâ commentitiam salutem inscripserat, à Magni Alexandri genio, vt somniarat, commonitus; sed vnici verique Soteris IESV, qui sese iussu Patris æterni, apertis quinque corporis sui vulneribus, vt totidem sempiternæ salutis initiis, mysterij plenum exhibuit pentalpha. Quò fortè in diuino illo Canticorum Epithalamio, solers alludens Sponsa, iuxta interpretationem Hebræam apposuit accinebat: VEXILLVM EIVS SVPER ME CHARITAS.

Pierius Valerian. l. 47. Hieroglyph.

Cant. 2. 4. Charitas CHRISTI vexillum nobilissimum. Cornelius à Lapide Numer. c. 3. v. 2.

Otryadis generositas. Plutarchus in Parall.

CHRISTVS in crucem actus nobis pro trophæo. Matth. 26. 56.

Ioannis 19. 19. CHRISTO anima nostra & vita debetur.

Fuerint sanè Israelitarum ex Ægypto mouentium non varia magis, quàm egregia signa: alia leonis, alia bouis, alia hominis, alia aquilæ hieroglyphicâ specie depicta, quibus à tergo, à fronte, à lateribus sanctissimi Tabernaculi, religiosæ vbique populi excubiæ suis quæque locis definitæ constabant. Duxerint ornatè politeque singula colores suos, à sacris illis margaritis, quas sacrosanctæ instar bullæ, pectore suo velut sacratio, Pontifex maximus circumferbat. Hisce nihilominus posthabitis, vnicum præconiis efferebat Sponsa: VEXILLVM EIVS SVPER ME CHARITAS. De fortissimo Spartanorum Duce Otryadè prodidit Plutarchus, quòd extremam belli aleam cum Argiuis expertus, plerisque suorum trucidatis, ipse quoque vulneribus propè confectus, adeoque demortua inter cadauera depositus, tamen exsuscitato rursus spiritu, in hastæ commodum adiacentis fragmentum se crexerit: eo nixus, ad hostium occisorum corpora perreptarit, disiecta passim eorundem scuta armaque collegerit: è quibus inexpectatum Ioui ponens trophæum, proprioque sanguine, non secus ac victor inscribens, victoriam sibi suisque & plebem agri possessionem, de quâ erat concertatio, asseruerit. At certè nobilius est Imperatoris nostri trophæum: qui suis omnibus tamquam profligatis (namque omnes, relicto eo, fugerunt) ipse demum exquisitissimis dilaceratus tormentis, tandemque ignominiosissimam actus in crucem, tribus quatuorve trabalibus manus ac pedes transfuerberatus clauis, spinis caput transfixus, exhaustus sanguine, defectus viribus, se ipse diuinissimum prorsus constituit trophæum, proprio cruore Deo Patri dedicatum: & quidem tam manifesto triumpho splendore, vt vel inuitis hostibus hanc triumphalem extorserit inscriptionem, IESVS Nazarenus Rex Iudæorum? Et erit qui animam suam tanto labore atque impendio emptam, Deo vindicatum, per summum scelus suffuretur denuò? qui se Domino suo ereptum, iniquissimis prædonibus atque tyrannis aut mundo, aut carni, aut dæmoni spontaneo tradat mancipio? quin potius vnâ mente ac voce conclamemus omnes: VEXILLVM EIVS SVPER ME CHARITAS. Quemadmodum enim si bello quispiam arcem expugnauerit, confestim vexillo suo imposto, æquè vt iniectâ manu, vel posito pede, suam sibi rectè vendicat: ita Liberator noster, hominum omnium, nostrumque in primis, animas victrice morte suâ dæmonis potestati subtractas, triumphali itidem amoris sui labaro ritè sub ditionem suam redegit. Vnde generosam istam

istam veramque ex heroico Pauli pectore depromptam habemus vocem: *Pro omnibus mortuus est CHRISTVS, vt, & qui viuunt, iam non sibi viuunt, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.* Quamobrem nonne merito sub hoc vexillo assidui excubemus, strenui dimicemus, infracti perseueremus? Coeant alij in societatem ad pretiosas quascunque merces ab extremo orbe aduehendas, alij ad insanam aliquam substructionem molendam, alij ad honorum fumos aucupandos, alij vt carnis voluptates consecrentur, alij denique aliam ob causam; nobis non alius praefigatur scopus, quam sub militaribus IESV signis stipendia facere, nec animam tantum propriae, sed ceterorum etiam omnium, quoad fieri poterit, lucris imminere. Deus immortalis! quantus hic operae fructus? quam amplum lautumque stipendium? Quis enim immortalis animae nobilitatem ac pretium fatis pro dignitate poterit exaggerare? Haec est enim pretiosissimus Dei thesaurus, diuinæ Maiestatis thronus, microcosmi nostri caelum, inestimabile naturae margaritum, beatarum mentium socii, sponsa dotali caeli Regno beanda, filia hereditate donanda, Regina bonorum omnium possessione cumulanda. haec illa numeris omnibus absolutissima effigies, Coe Apellis Venere, eburneaeque Phidiae Mineruam longè nobilior, quam à tartareo incendio vel maximè vindicatam ac seruatam supremus voluit Artifex. haec illa venustissima Rachel, cuius gratiam, non quatuordecim tantum anni, sed tres & triginta, perpetuis laboribus & cruciatibus exantlati, vix paucorum instat fuere dierum, praeter amoris magnitudine. haec denique, quae se praeter ceteris rebus creatis Deo curae & cordi esse in Canticis deprædicat, dum ait: *Vexillum eius super me charitas.* O vexillum nullis militaribus signis conferendum! diuini amoris magnificentissimum trophaeum! non (vt illa Romanorum labara) oleo superstitioso delibutum, aut rubricam vulgari tinctum; sed pretiosissimo Seruatoris nostri sanguine purpuratum. Et erit aliquis ex hac illustrissimam IESV cohortem tam vecors, qui nobilissimum illud signum nefariis inferorum praedatoribus velut spoliū exponat, & quasi è manibus sibi effringi patiatur? Sanè signiferum illum, Variam clade, in sanguinolentam paludem media inter cadauera reconditum delituisse accepimus, ne in hostium potestatem Romana veniret aquila, quam intra balthei sui latebras abdiderat. Nec minus gloriae consecutus est ille, qui, commissa apud Thrasymenum pugna, vt aquilam item hostium direptioni subduceret, quam terram alioue non ignobili ausu occultare frustra tentarat; tandem subitis inimicorum obrutus telis, cadente corpore solerter obtexit, ne mortuus magis quam viuus suis partibus defuisse videretur. Imò nec defuit posterioribus hisce bellis, qui Atrilij Romani & Cynægiri Atheniensis æmulus, abscissa dexteram, quam vexillum gestabat, è vestigio idem laeuam apprehenderet: eaque rursus amputata, pertinaci dentium morfu ita validè arripere, vt non nisi vnâ cum capite poneret. Deus immortalis! quantus hic ardor animi ad vexillum ab iniuriis hostiumque potestate vindicandum! Neque absimiles heroes in Ecclesiae castris nostraeque militiae comperio. Quid enim aliud Apostolos, & Apostolicos viros, & in iis Xauerios, Criminales, Siluerias, Aquauiuas, Spinolas,

2. Corinth.
5. 15.Anima-
rum lu-
crum ma-
ximum.Anima-
rum cura
maxima
habenda.

Florus lib. 4

Sil. Ital.
lib. 6.

las, Barzæos, Anchietas, aliosque nostrorum quamplurimos in remotissimas egit regiones toto orbe diffitas? quid enavigare coëgit maria vastissima, turbinibus agitata, fluctibus concita, tempestatibus horrida, piratis infesta, scopulis, vadis, naufragiis formidanda? quid terras penetrare frigore rigidas, calore feruentes, sterilitate damnatas, nullaque re magis quam egestate nobiles? quid, inquam, illos exstimulavit ad excolendas nationes moribus incultas, crudelitate barbaras, diritate atque immanitate terribissimas? Non aliud sanè, quam quòd ubicumque inaudierant animas exstare, Dei imagine quasi vexillo insignitas, eòdem sibi contendendum esse statuerent. quibus inquit intolerandum videbatur, tot illustrissimas quasi Sionis arces à dirissimis tyrannis subactas, victricia dæmonis vitiorumque præferre insignia, ad cælestis Imperatoris iniuriam indignissimumque contemptum. Agite nunc generosa pectora, quibus pro Imperatorio ac principe signo datum I E S V Labarum: state pro gloriâ Principis vestri, eique vindicias parate. Nullusne erit Ioab, qui cæcos & claudos, coniuratos Davidis irrisores, è summis Sionis arcibus propugnaculis exterminet? nullus diuini honoris zelo flagrabit Mathathias, qui idola isthæc non infidelitatis modò, sed & avaritiæ, & ambitionis, & arrogantiæ, conuellat atque disturbet? At saltem pereuntium tot animarum vos tangat miseratio, quas ab interitu sempiterno vindicasse, opus est humano maius, atque ad eò diuinorum omnium diuinissimum. Viderit sanè diem nullum lætiores Probos, quam illum, quo adhuc miles, in publicâ concione ab Aureliano Cæsare coronâ ciuicâ donatus, hocce præclarum audiit elogium: *Suscipe, Probe, præmia pro Republicâ: suscipe coronam ciuicam pro parente.* Dixit etiam magnus Africæ dominator Scipio, *Malle se unum ciuem seruare, quam mille hostes occidere.* Præulerint alij coronam querneam auream atque gemmeam, eamque Imperatorij palatij valuis vt præcipuam partem Maiestatis ac gloriæ suæ affixerint, vt hoc indicio patriæ Patres haberentur. Nihilominus istud ego meritò contendam semper atque conficiam, humanas animas, æterno exitio ereptas, æternâ salute donatas, cælo ciues asserere; longè amplioris esse laudis atque victoriæ: tantumque præstare ceteris, quantum anima corpori, vita immortalis mortali, gloria sempiterna caducæ, cælum ipsum terræ noscitur antecellere.

*Animas
ab interitu
vindicare
maxima
gloria.
Vopiscus in
Probo.*

*Capitol. in
Anton. Pio.*

*Maiorum
exempla
nos exci-
tent.*

Quæ cum ita sint, quid est cur non strenui atque alacres sequamur ac persequamur vexillum illud, à quo nec ipse terræ cælique Monarcha unquam censeri voluit abfuisse? quod imagine suâ decorauit, cruore suo consignauit, perpetuum denique triumphus sui dedicauit consecrauitque trophæum: vexillum, inquam, illo Constantini Magni longè nobiliter atque præstantius, à supremo Imperatore I E S V, militiæ nostræ, non sine singulari prodigio atque auspicio exhibitum: cui incorruptâ semper fide inuictâque constantiâ coniunctissimus adhæsit Dux noster Ignatius: istud denique vexillum, quod tot commilitones nostri, nobilissimæ gloriosissimæque animæ, omni Romano signifero gloriosius sunt tutati. O vtinam è cæli Prytaneo in conspectum nostrum se darent tot emeriti militiæ nostræ heroës, qui triumphantes ob seruatum propa-

propagatumque istud Dei signum, quasi igneis Eliae quadrigis in caeleste Capitolium sunt intecti! Iam forderent Romanae fortitudinis miracula Scæuæ & Scæuolæ, vel cum solis Iaponiæ Martyribus compositi: vbi tot noui Machabæi, tot noui Laurentij atque Vincentij, tot noui Stephani & Sebastiani, tot Victores atque Mauritiij; quorum laudatissima trophæa, nobis potius ignauia excutiant somnum, quam illa Miltiadis Themistocli. vbi tot indefessi præcones atque oratores, qui nobis adhuc in acie versantibus nocte dieque istud celestina inculcent, quod illustris Martyr Ioannes Godoius, à tirocinij sui non inglorio Præfecto altè imbibitum, quadraginta Sociis in Brasilo mari pro CHRISTO certantibus accinebat: *Ne degeneremus à præcelsis cogitationibus filiorum Dei.* Utinam, inquam, inuictissimos istos audiamus Athletas è cæli prætorio conclamantes: *A vexillo ne absis.* Quid conclamantes dico? inò iam pelle suâ, quam grauissimos inter labores, difficillima inter certamina, crudelissima inter tormenta, libentes alacresque posuerunt, sanctius nobis tympanum, quam olium Zisca, testamento legantes, quo illud perpetuè nobis insonent: *A vexillo ne absis.* Hoc ossibus suis quasi tibiis ac tubis, omnibus nobis præcinere peruelint: *A vexillo ne absis.* Hoc sanguine suo cordibus nostris inscribant: *A vexillo IESV ne absis.* Sed superuacua videri potest aut mea aut cuiusquam commilitonis exhortatio: vnum addo quod nobis merito sit instar omnium. Hoc ipse Imperator IESVS, toto corpore suo sacratissimo in cruce instar tympani extenso, hoc luxatis ac dinumeratis ossibus omnibus, quasi iam totidem buccinis & tubis, nobis intonuit, intonatque etiamnum: hoc ad extremum cruore suo pretiosissimo animis nostris inscribit: *A vexillo ne absis.*

Elo-

Elogium sepulcrale S. Ignatij,

C V I V S A N I M V S

VASTISSIMO COERCERI NON POTVIT VNIUS ORBIS AMBITV,

E I V S C O R P V S

HVMILI HOC ANGVSTOQVE TVMVLO CONTINETVR.
 QVI MAGNVM AVT POMPEIVM, AVT CÆSAREM, AVT ALEXANDRVM COGITAS;
 A P E R I O C V L O S V E R I T A T I,
 M A I O R E M H I S O M N I B V S L E G E S

I G N A T I V M.

NON COERCERI MAXIMO, CONTINERI TAMEN A MINIMO, DIVINVM EST.

I G N A T I O

VIRTUTE MAXIMO, SVBMISSIONE MINIMO
 TOTIVS ORBIS LOCVS ANGVSTVS,
 VNIUS VRBIS LOCVLVS AVGVSTVS EST.
 HINC ANIMVM GERENS MVNDO MAIOREM
 PLYS VLTRA VNIUS ORBIS ET ÆVI TERMINOS SÆPE QVÆSIVIT,
 QVO OPERA SVÆ PIETATIS EXTENDERET;
 INDE DE SE COGITATIONEM HABENS MINIMO MINOREM,
 MINVS CÛTRA COMMVNIS SEPVLCRI LATEBRAS SEMPER OPTAVIT,
 QVO INHVMATI CORPORIS PONDVS ABIICERET.
 CÆLVM ANIMO, ROMA CORPORI
 ILLI AD MAIOREM DEI GLORIAM SVMMA SPERANTI
 ALIQVID SVMMO MAIVS ATTRIBVIT:
 HVIC AD MAIOREM SVI ABIECTIONEM IMA SPECTANTI,
 MODVM POSVIT MEDIVM QVÆ VIRTVTIS.
 A° M. CD. XCI. IN ARCE LOIOLEA LOCO APVD CANTABROS ILLVSTRI
 MORTALIVM PLANE BONO, ET IVVANDIS HOMINIBVS VERE NATVS,
 SVÆ PRIMVM GLORIÆ CVPIDVS, IN AVLA ET CAMPO CATHOLICI REGIS,
 NATVRÆ DEDIT, QVOD DEIN DIVINÆ TANTVM GLORIÆ STUDIOVS,
 SANCTIORIBVS IN CASTRIS, SALVTI ET GRATIÆ CONSECRARET.
 CVM HOSTES ADVERSVS INNVMEROS VNVS PROPE POMPEIOPOLIM TVRETVR,
 IDEM SAVLI INSTAR ET PAVLI, VI, NON VIRTUTE, VICTVS
 ITA CECIDIT, VT OPTANDVS FVISSE CASVS, NON FVGIENDVS,
 ETIAM IGNATIO, VIDERETVR: ARCEM PERDIDIT; SERVAVIT ECCLESIAM.
 EX EO NON IAM SVVS,
 SED EIVS QVI STANTEM TORMENTO PERCVLIT,
 VT PRODIGIO FVLCIRET ABIECTVM,
 SACRAMENTVM QVOD MVNDO DIXERAT, CHRISTO DEDIT.

PER

Greg. XV.
 in responf.
 ad relat.

PER MILITIÆ SANCTIORIS ASPERRIMA RVDIMENTA,
PER INSIDIAS DÆMONVM, PER OPPVGNATIONES HOMINVM,
PER CONIVRATA IN VNVM OMNIA

FACTVS DVX E MILITE, EX TIRONE VETERANVS,
IESV NOMINE, NON SVO,

* LEGIONEM IN ECCLESIA DEI FORTISSIMAM CONSCRIPSIT,
QVÆ VITAM PRO DIVINI CVLTVS INCREMENTO PACISCENS
IN ROMANI PONTIFICIS VERBA IVRARET.

HIC ILLE EST * IN QVO OSTENDIT DEVS,
QVANTVM EI CVRÆ SIT ECCLESIAE SECVRITAS,

* IN QVO MISERENTIS DEI BONITATEM ATQVE POTENTIAM
ECCLESIA CATHOLICA VENERATVR.

* QVEM PROSTRATVM TAMQVAM PAVLVM EREXIT DEVS,
VT NOMEN SVVM CÔRAM GENTIBVS POPVLISQVE PORTARET:

* QVEM PRÆELEGIT DOMINVS, VT EORVM DVX FORET
QVI SVI IN TERRIS, VICARII AVCTORITATEM DEFENDERENT,
ET REBELLES HÆRETICOS AD VNITATEM FIDEI REVOCARENT.

QVEM SVO IESV COMMENDAVIT PATER ÆTERNVS;
CVI IPSE IESVS SE PROPITIVM FORE PROMISIT;

QVEM SPIRITVS SANCTVS OMNIVM VIRTVTVM GENERE DECORAVIT:
QVEM PRÆSENS TOTIES ET PROPITIA VIRGO MATER DILEXIT VT FILIVM,
ERVDIIT VT ALVMNVN, DEFENDIT VT CLIENTEM.

QVI DEI AMANS NON CÆLI, OSOR MVNDI NON HOMINVM,
PARATVS PRO HIS EXCLVDI GLORIA, PRO ILLO DAMNARI POENA;
MORTALIS APVD HOMINES VITÆ NON PRODIGVS, SED CONTEMPTOR;
VITALIS APVD INFEROS MORTIS NON METVENS, SED SECVRVS,
PROFVIT VIVVS MORTVIS QVOS REVOCAVIT AD VITAM;

MORTVVS VIVIS QVOS SERVAVIT A MORTE;

VTRISQVE SE PATREM EXHIBENS,

DIGNVS HABERI POTVIT IESV NOMINE,

QVI PRÆTER DEI GLORIAM ET SALVTEM HOMINVM, NIL QVÆSIVIT.

ANNO M. D. LVI. PRID. KALENDAS AVGVSTAS

NVTV SVMMI IMPERATORIS IVSSVS A STATIONE DECEDERE,

CVRAM MORTALIVM QVAM VIVVS HABVERAT,

ETIAM MORTVVS NON AMISIT.

CÆLO TRANSSCRIPTVS, SED PROPENSVS IN TERRAS;

ANIMARVM AVIDVS, ETIAM CVM DEO PLENVS;

ECCLESIAE TRIVMPHANTIS SOCIVS, PRO MILITANTE SOLICITVS,

QVOD VNVM POTVIT

CORPVS SVVM PIGNVS ANIMI FIDEIQVE DEPOSITVM HIC RELIQVIT;

CVI NE QVID DEËSSET AD GLORIAM,

NON SEMEL ANGELICOS INTER CANTVS SVBMISSA DE CÆLO LVMINA MICVERVNT.

N n

AGE

* Greg. XV.
sup.

* Nic. Zam-
beccarus
Secr. Sacr.
Congr.
in Orat. de
S. Ignatio.

* Greg. XV.
sup.

* Nic. Zam.
sup.

* Franciscus
Maria
Card. à
Monte in
Relatione
Canoniz.

AGE QVISQVIS HÆC LEGES,
 BEATOS IMMORTALIS VIRI ET PATRIS COMMVNIS OMNIVM CINERES VENERARE:
 HOS TV, CVM VIDERIS, RELIGIOSE COLE,
 CVM HABVERIS, PIE COMPLECTERE;
 ET LATERE SVB HIS, ETIAM NVNC, SVVM IGNEM,
 HOC EST, SERVIENTEM HVMANÆ VITÆ ET SALVTI IGNATIVM DEPREHENDES.
 VIXIT ANNIS QVINQVE ET SEXAGINTA INTER MORTALES,
 OCTOGINTA QVATVOR INTER IMMORTALES.
 AGREGORIO XV. CATHOLICIS ARIS SOLENNITER ADDITVS ANN. HVIVS SÆCVL. XXII.
 A DEO PERENNI GLORIA CÆLITVM VLTRA OMNE SÆCVL. FELICITER CVMVLANDVS.
 HOC SVI ANIMI ET VENERATIONIS PERPETVÆ MONVMENTVM
 NON STRVCTVM AVRO VEL MARMORE,
 SED TENACI GRATAQVE MEMORIA CONSECRATVM
 OPTIMO MAXIMOQVE, POST DEVM, PATRI
 MINIMA IESV SOCIETAS
 M.DC.XL. ANNO SVO SÆCVLARI PRIMO, POSVIT, DEDICAVIT.

Elogium sepulcrale S. Francisci Xaverij.

STATE HEROES,
 ANIMÆ MAGNÆ, ET VIRTVTIS AMANTES.
 NIHIL VLTRA AVT CONANDVM VOBIS, AVT FACIENDVM EST,
 QVANDO XAVERIVS HIC IACET.

F A L L O R.

DE TANTO ORIENTIS APOSTOLO
 SVpra NATVRAM FORTI, SVpra IMITATIONEM EXIMIO,
 SVpra INVIDIAM ADMIRANDO,
 DE IESV SOCIO, DE IGNATII FILIO,
 DE IMMORTALI ANGELO IN CARNE MORTALI
 VIX ALIQVID, QVOD CORRVMPI POTVIT, IMO NON POTVIT, HIC SITVM EST.
 VIVIT ETIAM NVM PERGITQVE SVPERSTES ANIMVS:
 QVO SOLET IMPETV CHARITATIS,
 ADHVC QVÆRIT QVO SE AVIDA SALVTIS HVMANÆ VIRTVS EXTENDAT.

ITE ERGO HEROES,
 SEQVIMINI QVO XAVERII PARS MELIOR
 NON ADEMPA MVNDO, ETIAM CVM CÆLO REDDITA,
 VLTRA INACCESSAS HOMINIBVS TERRAS ET MARIA VOS VOCAT.
 QV ID HÆ R E T I S?

ITE

RESTITUTE SALTEM IN LACRYMAS, ET FLORATE
 X A V E R I V M
 OMNIUM AMORE CONSUMPTVM, OMNIUM DOLORE DEPOSITVM;
 QUANDO AD OCCASVM TANTI VIRI INGEMVIT ORIENS,
 AD INTERITVM TANTI DVCIS MILITANS FLORAVIT ECCLESIA,
 AD TANTI COMMILITONIS ANGVSTIAS, PRÆSERTIM VLTIMAS,
 DOMINVS IPSE IESVS
 IN PATERNA XAVERII DOMO EFFIGIE LIGNEA CRVCIFIXVS
 NON SEMEL GEMINI DOLORIS ET AMORIS MVTVI INSOLENTI PRODIGIO
 FLENS SVDANSQVE LARGITER ILLACRYMAVIT.
 HIC VIR HIC EST,
 QVI CVM SVÆ MENTIS AMPLITVDINEM, ARDOREMQUE VIRTVTIS
 EVROPA NON CLAVDERET,
 DVCE IESV, AVCTORE IGNATIO,
 * LEGANTE PONTIFICE, IMPELENTE CHARITATE
 INGRESSVS OCEANVM
 INVANDOS SIBI ALIO IN ORBE TERRARVM ORIENTALES POPVLOS CONQVISIVIT.
 VIR CÆLITIBVS MAGIS SIMILIS QVAM MORTALIBVS:
 QVEM HOMINE MAIOREM ILLIBATA VIRGINITAS,
 MVNDO SVPERIOREM INCONCVSSA CONSTANTIA,
 PAREM ANGELIS INCORRVPTA MORTALITAS,
 DEO PROXIMVM CORPVS ET ANIMVS AERE IN VACVO SÆPE SVSPENSVS,
 SVPRA HVMANA OMNIA STATVERVNT.
 CVIVS ARDORI OCEANVS,
 CVIVS SAPIENTIÆ ET SPIRITVI BONSIORVM EXSVFFLATA SCIENTIA,
 CVIVS POTENTIÆ ELEMENTA OMNIA,
 CVIVS INTEGRITATI IPSA MORS,
 VICTA CESSERVNT.
 CVIVS VIRTVTI NIHIL ARDVVM, MAGNITVDINI NIHIL AMPLVM,
 ANIMO NIHIL MAGNVM, LABORI NIHIL IMPERVIVM,
 NIL ONEROSVM CONSTANTIÆ, NIL DIFFICILE CHARITATI.
 CVI INTER DIVINAS CASTASQVE VOLVPTATES
 SVPERINVNDANTE CÆLI GAUDIO,
 CONCESSARVM A DEO DELICIVARVM CITO SATIS;
 INTER GRAVISSIMAS ÆRVMNAS, EXTREMAMQUE NECESSITATEM,
 SVPEROBRVENTE MVNDI ONERE,
 TOLERATARVM PRO DEO MOLESTIARVM NVMOQVAM SATIS.
 QVI TRANAVIT MARIA, ADIVIT INCOGNITA, PENETRAVIT INACCESSA,
 VICIT IAPONIÆ FRIGORA, INDIE SVPERAVIT ARDORES,
 VTROBIOQVE SÆPE NVDVS, SED NIHIL SENTIENS, QVIA DEO TECTVS;
 DIFFICILIS IDEM, AC FACILIS, VINCI ET VINCERE,
 SONTES PERCVLIT, PROTEXIT INSONTES:

Nn 2

RESTI-

* Greg. XV.
 in respon-
 sione ad re-
 lationem.

RESTITVIT MORTALI VITÆ MVLTOS, IMMORTALI PROPTEMODVM INFINITOS:
TOT CENTENORVM MILLIVM, QVOS CHRISTO PEPERERAT, PATER ET PASTOR
VNVS PAR OMNIVM, ET OMNIBVS OMNIA,

* Nicolaus
Zambeccarus
Sacrae
Cong. Secretarius in
Oratione
pro Canonizatione beati
Xaverij.

* NON FECISSE MINVS A MAGNIS APOSTOLIS, AFFIRMARI POTVIT:
NIHIL TAMEN ETIAM TVM FECISSE SE, NIHIL INCEPISSE COGITAVIT.

APOSTOLVS INDIÆ
IAM OLIM MAGDALENÆ AMITÆ DESIGNATVS ORACVLO,
SVO MOX OPERE ET LABORE FACTVS,

* Franc. Maria
Cardin.
à Monte in
Relatione
Canoniz.
B. Francisci
Xaverij.

QVOTIDIANIS PRODIGIIS ET APOSTOLICORVM * SIMILLIMIS MIRACVLIS COMPROBATVS;
TOTO VIX DECENNIO AGENDO ET PATIENDO FORTIA
PLVS SVBMISIT ECCLESIAE,

* Greg. XV.
suprà.

* QVAM MVLTIS SÆCVLORVM ÆTATIBVS ROMANI SIMVL ET GRÆCI
STERNENDO ET PROFLIGANDO OMNIA,
SVÆ REIPUBLICÆ SVOQVE IMPERIO SVBDIDERINT.
DEMVM ILLATO IN OMNEM TERRAM IESV NOMINE ET HONORE,
IPSO PROPE FINES ORBIS TERRÆ VIRTVTI PRÆFIXOS APOSTOLICÆ SVPERARAT,
CVM SE IN SVORVM OPERVM AC LABORVM STARE PRIMORDIO IVDICABAT.

* Franc.
Maria
suprà.

* IN VASTISSIMVM SINARVM IMPERIVM DVM ADITVM EVANGELIO QVÆRIT,
LABORIBVS SVPRÀ HVMANAS VIRES
PRO DEI GLORIA ET RELIGIONE FRACTVS,
PLVS TAMEN ANIMI ET VIRTVTIS ARDORE CONSVMPVVS,
QVI SEMPER HACTENVS SIBI PARVM, DEO SEMEL FECIT SATIS,
ANNO M. D. LII. IV. NON. DECEMB. IN SANCIANO INSVLA MORTVVS;
IN VIVA CALCE ANNO PLVS TOTO SED SINE CORRVPCTIONE SEPVLTVS;
GOAM CVM TRIVMPHÒ REVECTVS, GOÆ CVM DOLORE REDDITVS,
CVM VTROQVE IBIDEM CONDITVS,
OMNIVM IN ANIMIS ADHVC SVPERSTES;
AMABILIS IN OCVLIS HOMINVM,
ADMIRABILIS IN ÆSTIMATIONE MORTALIVM,
DEO ETIAM NVM LABORAT IN SOCIIS,
DEO ARDET IN IAPONIIS, DEO MILITAT IN SINIS,
DEO TRIVMPHAT IN OMNIBVS,
§ VI SEMPER SIMILIS, ET VBIQVE SVVS, DEO VIVIT.
ITA GREGORIVS XV. PONT. MAX. PRONVNTIAVIT,
ARCANORVM CÆLESTIVM INTERPRES, ET IPSA VOX NVMINIS,
CVM ANNO M. DC. XXII. SACRIS EVM CATHOLICIS
MAGNO ORBIS GAVDIO ET GRATVLATIONE ADMOVERET.
DE EREPTO SIBI APOSTOLO, PATRONO, PATRE MOESTVS ORIENS
HOC ILLI DOLORIS ÆTERNI ET AMORIS PERPETVI CONDIDIT MONVMENTVM.

Elo-

Elogium sepulcrale Petri Fabri.

PRODIRE EX HVMILI VIRTVS POTEST, LATERE NON POTEST.

P E T R V S F A B E R,

PASTORITIS APVD ALLOBROGES NATALIBVS ORIVNDVS,
 ALIQVANTISPER ET IPSE PASTOR, IPSE LITTERARVM ADHVC ET ANNORVM RVDIS,
 DVODENNIS OMNINO PVER,
 VIRGINALEM CONTINENTIAM, QVAM PROPE NON NOVERAT,
 CVIVS HAVD DVM EXEMPLA DIDICERAT, PERICVLA CERTE NON SENSERAT,
 VRGENTE VI ANIMI, CORPORIS NON REPVGNANTE NATVRA,
 AVCTORE NVLLO, NISI DEO; TESTE NVLLO, NISI CÆLO,
 CAMPIS IN MEDIIS, INTER OVES QVAS PASCEBAT AGNVS IPSE,
 VT SEQVERETVR AGNVM QVOCVMQVE IERIT, CASTE VOVIT.
 HOC PIETATIS INITIVM, HOC VIRTVIS AVSPICIVM, HOC SAPIENTIE RVDIMENTVM.
 INDE CVM AB ANIMA SANCTA PVRIORIS INDOLIS ET INGENII SPLENDOR ABSISTERET,
 AD VRGENDA LITTERARVM STVDIA PARISIOS MISSVS,
 BREVI VNVS OMNES DOCTRINA ET VIRTUTE PRÆCELLVIT.
 DIGNVS QVI SOCIETATIS IESV PRIMVS SACERDOS, ORATOR, DOCTOR,
 ET, QVOD CAPVT EST, PRIMVS IGNATII SOCIVS,
 ALTERQVE SOCIORVM QVASI PATER AVDIRET.
 AB IGNATIO TAM INFLAMMATVS AD VIRTVTEM,
 VT LOQVENS MEDITANSQVE DE CÆLO
 NVDVS IPSE, NOCTE MEDIA ET NIVIBVS ALTE PERPLVTVS
 SENTIRET HIBERNA SVB APERTO IOVE FRIGORA, NEC TIMERET;
 DEO ITA PLENVS, ET SATVR,
 VT SEX ALIQVANDO DIERVVM CONTINENTEM FERRET ESURIEM, NEC SENTIRET.
 LABANTIS IN SEPTEMTRIONE RELIGIONIS OVIVMQVE PASSIM ERRANTIVM
 IDEM PETRVS ET FABER, PASTOR ET INSTAVRATOR:
 QVOD CVRARET, A NOMINE DIDICIT; QVOD ERIGERET, A COGNOMINE MVTAVIT:
 VTROQVE SAT NOTVS, MELIORE TAMEN OMINE GRATIÆ, QVAM NATVRÆ.
 IMIS AC SVMMIS, POPVLIS ATQVE PRINCIPIBVS, EXPETITVS ET CARVS,
 NVLLI BONO OBFVIT, QVIA SVI DEMISSIONE DEPRESSVS:
 NVLLI MALO NON PROFVIT, QVIA DEI VIRTUTE SVBLIMIS.
 TAM INNOCENS VIR IN AVLA, QVAM PVER IN CAVLA;
 VTROBIQVE CASTVS ET CONTINENS,
 HIC VOTO, ILLIC STVDIO;
 HIC SVAVIAMORE DEI, ILLIC TIMORE ROBVS TO.
 AB VTRAQVE GERMANIA PROFLIGAVIT HÆRETICOS,
 IN LVSITANIA ET HISPANIA CATHOLICOS CONFIRMAVIT.

VBIQVE ET SOCIOS IGNATIO ET MILITES ECCLESIE PEPERIT,
 VTRISQVE DOMOS ET RELIGIOSA STIPENDIA PROCURAVIT.
 NON SEMEL EXPETITVS A TRIDENTINO THEOLOGVS,
 VOCE PROMPTVS ET MANV,
 DOCENDO PRVDENS, AGENDO FORTIS,
 VALENS ANIMO, ÆGER CORPORE,
 SVSCEPTIS PRO RELIGIONE LABORIBVS NON CESSIT, SED SVCCVBVIT,
 LONGIORI VITA DIGNVS, NISI DIGNVM ÆTERNA SVPERI CENSVISSENT.
 INCOMMUNDA TEMPESTATE, VALETVDINE INFIRMA,
 ITINERIBVS ET MAXIMIS ET APOSTOLICIS,
 MEDIA EX HISPANIA EVOCATVS AB IGNATIO ROMAM,
 INDE A DEO INVITATVS AD CÆLVM,
 DETRITIS AGENDO VIRIBVS, PATI PRO FIDE VOLVIT, AVT MORI.
 KAL. AVG. ANNO M.D. XLV. ROMÆ, IN RELIGIONIS ARCE MORTVVS,
 IN EADEM, QVOD HABVERAT MORTALE, DEPOSVIT;
 QVOD IMMORTALE, TRANSSCRIPSIT IN CÆLVM.
 IPSAM SANE APOSTOLICI VIRI ANIMAM,
 QVAM IN FELICI EIVS OBIV BEATAM VIDIT,
 DVDDVM SVBMISSIS AD SEPVLCHRVM VOTIS AGNOVIT HISPANIA;
 EAM AD ARAS LOCATI CORPORIS ETIAMNVN IMPLORAT ITALIA;
 EAMDEM HODIEQVE, IN PATRONI SVI CVLTVM PROFVSA VELVT ALLOBROGIA,
 NATALI IN DOMO, INANEM LICET AD TVMVLVM,
 DONIS SVPPPLICIISQVE FREQVENTIBVS VENERATVR.
 TV QVID PRIVATIM FACIAS, EXEMPLO DISCE PVBLICO, ET VALE.

Elogium sepulchrale Iacobi Laines.

MAGNARVM MENTIVM, ET ÆTERNA SPECTANTIVM
 PRÆCEPS EST VITA MORTALIS.
 SEGNITER ARDET QVILENTE CONSVMITVR,
 FLAMMÆ MAIORIS INDICIVM EST CITO MORI.
 QVINQVAGINTA ANNORVM QVANTVLVM TEMPVS EST?
 QVOD QVASI CVRSIM, ET VNO VELVT IMPETV PEREGIT
 IACOBVS LAINES CASTELLANVS.
 DIGNVS ETIAMNVN VIVERE,
 SI ILLO TAM DIV FRVI INFORTVNATA SÆCVLA MERVISSENT.
 VIDENDI IGNATII DESIDERIO
 PARISIOS EX HISPANIA VENIT, VIDIT,
 VICIT SE PRIMVM, DEINDE OMNIA.

SVBTI-

SVBTILIS INGENIO, ELOQVENTIA POTENS,
DOCTRINA PRÆSTANS, EXIMIVS SANCTITATE,
CVM VBIQVE SVSPICERETVR AB OMNIBVS,
SE IPSE SEMPER DESPEXIT.

TER PONTIFICIVS IN CONCILIO TRIDENTINO THEOLOGVS,
IBIDEM COACTOS ECCLESIE PATRES AC IVDICES
SIC VOCE PERORANS ATTONVIT, SIC RATIONE DISPVANS INFLEXIT,
VT VNIVS OMNES AB ORATIONE PENDERENT,
NVLLVS A SENTENTIA DISSIDERET.

SÆPIVS OBLATAS EPISCOPALES ET ARCHIEPISCOPALES INFVLAS
VT INDVERET ADDVCI NVMQVAM POTVIT:

NE PVRPVRAM COGERETVR ADMITTERE,
A PAVLO IV. PONT. MAX. LACRYMIS EXORAVIT.

VNIVERSÆ SOCIETATI POST IGNATIVM PRÆESSE COMPVLSVS,
NE TOTI, QVOD AGEBATVR, ECCLESIE PRÆSIDERET,
E SACRO CONCLAVI PROFVGVS, IMPETRAVIT,

CONTRA INSIDIANTES MAGNIS ANIMIS ET VIRTVTIBVS DIGNITATES SIC ARMATVS,
VT IAM TVM (QVOD SIBI DE IACOBO PROMITTEBAT IGNATIVS)
SOCIETAS IESV, NON AMBIRE HONORES, SED FVGERE COGNOSCERETVR.

ROMAM A TRIDENTINO REDVX ANNO M. D. LXVI.

VIRIBVS NON ANIMO FRACTVS,
PIETATIS ET DOCTRINÆ STVDIO NON ÆTATE DEFECTVS,
POST TANTA PRO RELIGIONE CERTAMINA,
TANDEM MORTE VICTVS NON EXINCTVS
AD XIV. KAL. FEB. HIC SITVS EST,
ET INFRA EVM HVMANA OMNIA, QVÆ VIRTVTE CONTEMPSIT.

SVBLATVM PATREM CVM GEMITV ROMA EXTVLIT,
DOCTOREM EREPTVM CVM LACRYMIS ECCLESIA REQVISIVIT,
PATRONVM VTRAQVE NON PERDIDIT, SED INVENIT.

HVNC AD TVMVLVM STA
QVI DIGNITATES AMBIS ET COLIS.
HONORVM OMNIVM HÆC META EST;
QVAM QVI ATTIGIT, AMBIRE NIL POTEST.

Elo-

Elogium sepulcrale Claudij Iaij.

NON HVNC AD TVMVLVM VLLVS OFFENDET;
SOLO ÆQVVS ET PLANVS EST.

CLAVDIVS IAIVS

IN QVO VT ESSENT SVMMMA OMNIA,
NIHIL INSOLENS, NIHIL ARROGANS, NIHIL ELATVM FVIT,

H. S. E.

GENEVA ORIVNDVS, FONNS ILLIMIS E COENO,
ALIVD NIHIL A PATRIA TRAXIT ORIGINE
QVAM HÆRESVM NOVISSE COLLVVIEM, ET ODISSE.
HAVSIT DOCTRINAM RARAM A PARISIENSI SCHOLA,
RARIOREM AB IGNATIO SANCTITATEM.
A QVO SACRÆ IESV SOCIETATI MILES ADSRIPTVS,
IN SALISBVRGENSI, TRIDENTINO, ALIISQVE CONCILIIIS
APVD HVMANARVM RERVM DIVINARVMQVE POTENTES
AVCTORITATE VALENS ET GRATIA,
CVM INGENTI CATHOLICÆ, AC PRÆSERTIM GERMANÆ, FIDEI BONO
ITA SE GESSIT, VT NVTANTIS ECCLESIAE PATRONVS, PATER, APOSTOLVS
ETIAM VVLGO MERVERIT APPELLARI.
ANIMO PLACIDVS, ORE IVCVNDVS,
MORIBVS INNOCENS, SVAVIS INGENIO,
POTENS OPERE ET SERMONE, NON HOMO SED ANGELVS HABEBATVR.
IN SCHOLASTICIS CONGRESSIBVS,
SIVE CVM RECTE EVNTES DIRIGERET, SEV CVM REVOCARET ERRANTÈS,
VTROBIQVE SVAVIS ET FORTIS,
SIC OMNIVM FERIEBAT INTELLECTVM,
NVLLIVS VT LÆDERET VOLVNTATEM.
ILLVM, MISSIS, ETIAM AD PONTIFICEM, LEGATIONIBVS
DOCTOREM SCHOLÆ, ORATOREM RESPVBLICÆ,
CONCILIA IVDICEM, AVLÆ CONSVLEM,
VNVM SINGVLI DARI SIBI CONCERTATIONE MAXIMA CONTENDEBANT:
CVM EXPETERETVR VNVS AB OMNIBVS,
NIHIL IPSE NISI SALVTEM OMNIVM A SINGVLIS EXPETEBAT.
PRINCIPVM FREQVENS VSVS MODESTIAM VIRI NON ABSTVLIT, SED SACRAVIT.
EX RELIGIOSA SOCIORVM PAVPERTATE INTER PVRPVRATOS IPSE PANNOSVS,
EX SQVALLORE NOSOCOMIORVM ET CARCERVM SORDIDATVS INTER ILLVSTRES
VBIQVE SVA SE VIRTUTE INVOLVENS;
INTER OMNES HOC MAIOR ET MELIOR QVO MINOR ET VILIOR APPAREBAT.

TERGE-

TERGESTINAS INFVLAS
 A ROMANO REGE FERDINANDO CONSTANTER INGESTAS
 IPSO REGE CONSTANTIOR RECVSAVIT:
 SEMPER ALIAS AMOENVS ET HILARIS,
 CVM DE CONFERENDO IN EVM EPISCOPALI MVNERE
 REX CVM PONTIFICE CONSPIRARET,
 VVLTV SIMVL ET ANIMO SVSPENSVS AC MOERENS,
 QVASI NON CONFERRI HONOREM SIBI,
 SED VITAM AC VIRTVTI ERIPI CENSVISSET.
 TANDEM INTER ASPERRIMAS ECCLESIAE DIFFICVLTATES
 MVLTIPlici VARIETATE LABORVM
 NON MORBO FRACTVS,
 AC POTIVS CONTINENTI STUDIO ET VIRTUTE CONSVMPTVS,
 ANNO M. D. LII. OCTAVO IDVS AVGVSTAS
 VIENNÆ IN AVSTRIA HINC MIGRAVIT IN CÆLVM;
 APVD SVMMOS, MEDIOS, INFIMOS, ILLVSTRIS OPINIONE SANCTITATIS,
 OMNIBVS ÆQVE SALVTARIS ET CARVS.
 SENSIT VIENNENSIS ET INGOLSTADIENSIS ACADEMIA
 SVBDVCTVM SIBI GRACVLM SAPIENTIAE, ET VIRTVTIS EXEMPLVM;
 EREPTVM DEFENSOREM DESIDERAVIT ECCLESIA;
 PATRONVM PERDITVM GERMANIA DEPLORAVIT;
 CVM INDE TVRCA, SVBACTA PROPE PANNONIA, IMPERII FINIBVS IMMINERET,
 HINC GRASSARENTVR HÆRETICI,
 VNDIQVE ET VBIQVE BELLA CVM EXTERNA TVM INTESTINA CONSVRGERENT,
 TANTORVM MALORVM NON LEVE SOLATIVM
 RERVM ÆQVISSIMVS ARBITER,
 OFFENSVS OB DELICTA MORTALIVM,
 DENEGAVIT.
 TANTI VIRI QVOD MORI POTVIT, HIC OBIIT;
 QVOD MORI NON POTVIT, HINC ABIIT.
 HABET GERMANIA DEPOSITVM MORTVI,
 HABET ECCLESIA PATROCINIVM IMMORTALIS.

Elo.

Elogium sepulchrale Paschasij Broëti.

NEC ATRATVM ESSE, NEC INCRVSTATVM DECET

HVNC TVMVLVM,

Q V O

PASCHASII BROËTI

CANDIDA ET SINCERA SIMPLICITAS CONTINETVR.

IN AGRO CAMERACENSI NATVS,

PARISIIS EDVCATVS IN LITTERIS, IBIDEM AGGREGATVS IGNATIO;

GALLIÆ TOT NOMINIBVS OBSTRACTVS,

QVANTVMVIS ALIO VOCARETVR ET DESTINARETVR A PLVRIBVS;

GALLIÆ POTIVS QVAM ALTERI ET VIVVS ET MORTVVS DEBEBATVR.

ERAT EI IN ORE SERENA SEMPER HILARITAS,

NISI CVM EAM OBNUBILARENT LACRYMÆ VI PIETATIS EXPRESSÆ.

ERAT IN MORIBVS APERTA SINCERITAS,

ANIMORVM SVAVE ILLICIVM, ET AMABILE MVNIMENTVM.

NEC DEERAT ACTIONIBVS EIVS CANDORI MISTA PRVDENTIA,

QVÆ SIMPLICITATEM NON PERDERET, SED ARMARET;

VNDE AB IGNATIO HABITVS ET NOMINATVS EST ANGELVS,

INGENVITATE MORVM ADMIRABILI, ET AMABILI SINCERITATE NATVRÆ.

MISSVS IN HIBERNIAM A PONTIFICE NVNTIVS,

PATRIARCHA IN ÆTHIOPIAM DESIGNATVS;

CONFORMATIONE CORPORIS, SANCTITATE MENTIS,

EXPERIENTIA RERV, SCIENTIA LITTERARVM,

AB IGNATIO APTVS PRÆ OMNIBVS IVDICATVS,

QVI TANTA DISSIDENTIS PER AFRICAM ECCLESIÆ MVNIA SVSTINERET.

SVSTINUIT PRÆPARATIONE MENTIS ET CORPORIS,

OSTENTATIONE PROCVL ET GLORIA,

ONERIS AVIDVS, HONORIS IMPATIENS.

INCREDIBILI FELICITATE ADITVM SOCIETATI FECIT IN FRANCIAM;

AD QVAMCVMQVE REM MANVS ADMOVIT,

OPERAM IN EA SVAM MIRABILITER APPROBAVIT:

DONEC SÆVIENTE LVE PER GALLIAS

INTER OCTOGINTA HOMINVM MILLIA,

QVÆ LVTETIÆ-PARISIORVM PESTIS ABSVMP SIT,

IPSE, NE SVOS DESERERET, SACRO DEMVM CORREPTVS IGNE,

ANNO M. D. LXII. VIII. KAL. OCTOB.

CECIDIT EXTREMÆ VICTIMA CHARITATI;

AMORIS, NISI HÆC OSSA SVPPETERENT, HOLOCAVSTVM.

Elogium

Elogium sepulcrale Alfonsi Salmeronis.

ALFONSVS SALMERON

TOLETANVS

INTER PRIMOS IGNATHII SOCIOS, SOCIETATIS IESV DECEMVIROS,
 IUNIOR OMNIUM PVERILE NIHIL GESSIT,
 NISI CVM FVIT AVT PARENDVM SIMPLICITER,
 AVT EVNDVM, QVO PATER IVSSERAT, CONFIDENTER:
 CETERA VIRVM VBIQVE SE PRÆBVIT,
 INVICTVM ANIMO, DOCTRINA FORTEM, VIRTVTE CONSTANTEM,
 SIVE CVM DVCENDVM IN FIDEI HOSTES IMPAVIDE,
 SIVE CVM STANDVM PRO ECCLESIA GENEROSE.
 SÆPIVS IN TRIDENTINO PRO APOSTOLICA SEDE THEOLOGVS
 SENTENTIAM PRIMVS DIXIT.
 BIS IN GALLIAM ET HIBERNIAM A PAVLO III. PRO RELIGIONE LEGATVS.
 CVM CARDINALIBVS, PISANO IN BELGIVM, LIPOMANNO IN POLONIAM
 A PAVLO IV. DESTINATVS.
 VBIQVE PRO DEO ET VIRTVTE TANTA GESSIT, VT NIL SIMVL POTVISSE SCRIBERE;
 TANTA SCRIPSIT, VT NIL SIMVL POTVISSE GERERE VIDERETVR.
 VNVS PAR VTRIQVE MVNERI,
 HÆRESES ET IMPIETATEM
 EXPVNxit STYLO, VOCE PERSTRINXIT;
 VTRÔBIQVE POTENS ET VEHEMENS:
 ADEO VT QVOTIES ILLO SCRIBERET, AVGVSTINVS;
 HAC VERO CVM DICERET, CHRYSOSTOMVS CENSERETVR.
 ORATOR IN VRBE PONTIFICIVS;
 DIVINI VERBI PRO VENETA ET NEAPOLITANA CONCIONE RELIGIOSVS INTERPRÆS,
 LICET APOSTOLICA LIBERTATE OMNIUM DELICTA
 NON TAM VOCE QVAM SPIRITV ET VIRTVTE PERSTRINGERET;
 OMNIUM TAMEN ET ANIMOS IN SE ET PROPENSA STVDIA RÂPIEBAT.
 EVM CEV LAPSVM CÆLO HOMINEM,
 INTENTO IN PRODEVNTEM DIGITO ETIAM PARVVLII DESIGNABANT;
 ADMVRMVRABANT ILLI FEMINÆ, APPLAVDEBANT VIRI,
 VNVM VENERABANTVR VNIVERSI;
 IPSE SVI SE CONTEMPTV INVOLVENS,
 NE PERSTRINGERETVR AVRA TAM VANA, EXIRE IN PVBLICVM NOLEBAT.
 MINVS EVM CERTE HÆC OMNIA,
 QVAM ATTICVM ORATOREM MVRMVR FERENTIS AQVAM MVLIERCVLÆ,
 DELECTABANT;

Oo 2

HIC

HIC INANEM TINNITVM SONANTIS ELOQVENTIÆ,
 ILLE APOSTOLICVM SONVM EFFICACIS AC FRVCTVOSÆ SAPIENTIÆ VENABATVR;
 QVA ETIAM NON RARO PERFECTVM EST,
 VT PROBROSA MYLIERVVM NVDTAS INSPERSA PRIMVM LACRYMIS
 DECENTIVS TEGERETVR,
 ET HÆRETICORVM IN FIDE LICENTIA SEVERISSIMIS PERSTRICTA LEGIBVS
 EXSVLARE COGERETVR.
 NEAPOLITANÆ PROVINCIÆ,
 QVIN ET VNIVERSÆ PER ITALIAM ET SICILIAM SOCIETATI,
 GENERALIS VICE PRÆPOSITI CVM PRÆFVISSET,
 ANNO LXXXV. SÆCVLI XV. ÆTATIS VNDESEPTVAGESIMO
 DOCTISSIMIS IVXTA AC SANCTISSIMIS IN EVANGELIVM COMMENTATIONIBVS
 NEAPOLI IMMORTVVS,
 POSTEROS, QVOS VOCE NON POTVIT, STYLO INCITAVIT AD VIRTVTVM.
 TANTVM VIRVM, ET CVM EO SCVTVM FIDEI, MALLEVMQVE PERFIDIÆ,
 CAPIT HIC TVMVLVS.
 ITA CENSVIT, ITA PROFESSA PALAM EST HIS IN EXSEQVIIS MOESTA PARTHENOPE,
 GRAVIVS LATVRA DAMNVN SVVM,
 NISI QVEM EREPTVM QVERITVR, IN MEMORIA ET VENERATIONE RETINERET.

Elogium sepulcrale Simonis Rodericij.

INDIÆ DEBITVM
 SED LVSITANIÆ RESERVATVM
 SIMONIS RODERICII
 OLISIPONENSIS
 MORTALE DEPOSITVM HIC IACET.

OLIM INTER PRIMOS ADIVNCTVS IGNATIO,
 CVM EVNTES IN ITALIAM SOCIOS ALACRITER SEQVERETVR;
 GRAVI IMPEDITVS VLCERE DESTITVTVS FVSSSET A SVIS,
 NISI PRODIGIO REPENTE SANATVS, DEOQVE FRETVS AC POTENS,
 PRÆIRE QVAM SEQVI AD ARDVA MALVVISSET.
 ROGANTE IOANNE, IMPERANTE PAVLO, VTROQVE TERTIO,
 ILLO LVSITANIÆ REGE, HOC PONTIFICE MAXIMO,
 GEMINO ET VINDICE FIDEI, ET SOCIETATIS MINIMÆ DEFENSORE,
 PROPAGANDÆ CAVSSA RELIGIONIS IN ORIENTALES INDIAS AB IGNATIO MISSVS,
 EXPEDITIONIS TAM ARDVÆ COMMILITONEM HABVIT
 FRANCISCVM XAVERIVM:

DIGNVS,

DIGNVS, ROMA IVDICE, QVI ORIENTIS TANTO LVMINI
IN VIAM TAM INVIAM PRÆLV CERET.

OLISIPONEM ERGO DELATVS,

IN LVCE VRBIS CLARISSIMÆ ET AVLÆ REGLE SPLENDORE PERPETVO,
IPSE TAMEN PER SVI DEMISSIONEM SEMPER OBSCVRVS,
SOCIO ET ADIVTORE XAVERIO ITA SE GESSIT,

VT RAPTI IN ADMIRATIONEM HOMINVM TANTORVM REGES ET POPVLI

PASSIM ILLOS, NEC OTIOSE, APOSTOLOS NOMINARENT,

TANTO TAM PRÆCLARÆ VIRTVTIS ENCOMIO

IN NOMEN POSTERORVM APPELLATIONEMQVE PERPETVAM DERIVATO.

INDIAM ERGO SPECTABAT, ET INDIE VTERQVE HIC APOSTOLVS DEBEBATVR.

ET SANE NON VNVM INDIA XAVERIVM IAM HABERET,

NISI RELVCTANTEM LICET, ET CVM ILLO SVPERARE MARIA CVPIENTEM SIMONEM,

SIBI, ETIAM PRÆ XAVERIO, COMMODVM LVSITANIA TENVISSET.

HAC SPE FRVSTRATVS INEVNDI PRO FIDE CERTAMINIS,

OCCASIONEM TAMEN AGENDI ET PATIENDI FORTIA NON AMISIT.

IVBENTE REGE, PERMITTENTE IGNATIO,

COACTVS ESSE LVSITANO PRINCIPI QVOD FVERAT ARISTOTELES ALEXANDRO,

NON MINVS PERICVLOSE OMNIYM GRATIA

QVAM PAVCORVM INVIDIA LABORAVIT;

TANTO CLARIOR APVD OMNES,

QVANTO IN VTRAQVE FORTVNA INVENTVS EST FVISSE CONSTANTIOR.

TANDEM CVM ET SOCIETATEM LVSITANÆ, ET LVSITANIAM SOCIETATI

MVTVIS DEVINXISSET OBSEQVIIS;

PRIVATIS REBVS ET PVBLICIS

PRO CATHOLICO EVROPÆ ET INDIE BONO PRVDENTER DISPOSITIS,

EXTRA INDIAM, QVAM SEMPER AMAVIT,

EXTRA ÆTHIOPIAM, BRASILIAM, CETERASQVE TERRAS VLTIMAS,

QVO SÆPIVS EX AVLA MEDITATVS EST FVGAM,

EXTRA ICTVM SPEMQUE MARTYRII, QVOD IMPENSE QVÆSIVIT,

ANNO M. D. LXXIX.

IPSO, POSTQVAM SECVTVS IGNATIVM, QVADRAGESIMO QVINTO,

APOSTOLVS IN PATRIA, MILES IN VMBRA,

QVI ALIBI VIOLENTA MALVIT, NATVRALI MORTE DECESSIT.

DEO SIC VISVM:

CVIVS PROVIDENTIÆ VTROBIOQVE PROMPTVM EST

IBI ILLVSTRARE NATVRAM, HIC OCCVLTARE VIRTVTEM.

Elogium sepulcrale Ioannis Codurij.

IOANNES CODVRIVS,

QVI PRIMOS INTER IGNATII SOCIOS SOCIETATEM AVXIT IN TERRIS,
PRIMVS INTER EOS SOCIETATEM PROPAGAVIT IN CÆLIS.

EODEM ILLE DIE CVM NASCENTE MAGNO IOANNE
NATVS APVD ALLOBROGES, ET CONSECRATVS SACERDOS;
EODEM CVM MORIENTE MORTVVS, ANNO M. D. XLI.

IOANNI PAR ANNIS, A IOANNE MORIBVS NON ALIENVS:

QVI VIXERAT ITA SIMILIS,
MIRVM SI NON CONDITIONE SIMILI MORERETVR.

MORTVVS EST PROPEMODVM MELIOR:
CÆLVM QVOD SANCTISSIMO PATRIARCHÆ STATIM A MORTE NON PATVIT,
FVIT HVIC VIXDVM MORTVO RESERATVM.

IOANNES ILLE IESV PRÆSENTIAM
FESTIVIS IN VTERO MATRIS ASSVLTIBVS TESTABATVR,

QVASI IAM TVM SOLVI VELLE A CORPORE, ET ESSÈ CVM CHRISTO;

IOANNES HIC, EDITIS POST IGNATIVM VOTIS SOLENNIBVS,
SIC EFFEREBATVR ANIMO, SIC CORDE EMICABAT ET CORPORE,
VT PRÆSAGIRE IAM TVM ET AMBIRE EAMDEM IESV PRÆSENTIAM VIDERETVR.

DEO PER RELIGIOSA VOTA CONSTRUCTVS, SOLVI CVPIEBAT A CORPORE;
ET SOLVTVS EST.

FLESSENT REPTVM SOCI, NISI FLERI VETVISSET IGNATIVS:

QVEM, ABSENS LICET, ET OBITÆ MORTIS IGNARVS,
CÆLO ILLATVM VIDERAT.

VOS NEC LACRYMAS DATE CORPORI, NEC ANIMO SVSPIRIA PRÆPARATE.
FLOS CÆLO RECEPTVS NEC AFFLARI AVRA POSTVLAT, NEC RORE FOVERI.

IOANNIS CODVRII CORPVS INNOCENS, CASTVS ANIMVS,
ILLVD CÆLO DEBITVM, HIC RECEPTVS,
NEC PVRGARI DEBET LACRYMIS, NEC SVSPIRIIS ADIVVARI.

Elo-

Elogium sepulchrale Nicolai Bobadilla.

PRIMORVM IGNATII COMITVM

IN MORTALI VITA VLTIMVS, IN OPERE APOSTOLICO NON POSTREMVS

NICOLAVS BOBADILLA,

LABORIS TAM DIVTVRNI PRÆMIVM HABVIT,

LAVRETI AD ÆDES ARASQVE VIRGINEAS

VESPERTINAM QVASI VICTIMAM POSSE QVIESCERE.

IN INDIAM, ETIAM ANTE XAVERIVM, AB IGNATIO DESTINATVS,

SED MORBO PERTINACE PROHIBITVS,

IN PLVRIBVS PROVINCIIS, ITALIA PRÆSERTIM ET GERMANIA,

PRO DEO ET RELIGIONE MILITAVIT;

NEC INDIA ILLI IN EVROPA DEFVIT, QVAM IN EVROPA SEMPER OPTAVIT.

DE MODO ASSERENDÆ FIDEI CVM APOSTOLICIS SÆPE NVNTIIS,

QVANDOQVE CVM REGE FERDINANDO ET CAROLO IMPERATORE,

IN PVBLICIS PRIVATISQVE CONGRESSIBVS APOSTOLICA CVM LIBERTATE TRACTAVIT.

HÆRETICORVM OMNIUM HOSTIS ACERRIMVS, VICTOR ETIAM ALIQVORVM;

DIGNVS QVEM DATIS AD EVM LITTERIS IPSE PONTIFEX

AVDENTEM ET ARDENTEM CAVSSA FIDEI VEHEMENTIVS INFLAMMARET.

FERREVM OS PROTESTANTIYM RETVNDEBANT

TRIDENTI PATRES, RATISBONÆ CAROLVS IMPERATOR;

ILLI AVCTORITATE ECCLESIASTICA, HIC BELICA POTESTATE:

QVIBVS VT BOBADILLA SE IVNGERET, VTRIMQVE ROGABATVR.

INTENTVM IN EXTREMA QVÆQVE HOMINEM

CASTRENSIS NECESSITAS ET SOLITVDO MILITVM

INTERESSE TRIDENTINO PROHIBEBAT.

ITAQVE MINORI SAPIENTIÆ, SED PATIENTIÆ MAIORI COMMENDATIONE,

NON SEMEL VVLNERATOS A CRVENTA PVGNA MILITES

VVLNERATVS ETIAM IPSE, ET PROSTRATVS A PESTE,

STANS TÄMEN ET VALENS,

NATVRALI ET SACRAMENTALI AVXILIO IVVIT, SVBSIDIO RECREAVIT.

PER SVSCEPTOS DOMI MILITIÆQVE TOT LABORES HOMINI SVMMA PROMERITO

R E X F E R D I N A N D V S

EPISCOPALEM CATHEDRAM, IN QVA GLORIOSE QVIESCERET, OFFEREBAT;

SED ILLE DIGNITATEM AVERSATVS ET GLORIAM,

IRE PATIENTER IN HVMILI, QVAM RESIDERE CONSTANTER IN ARDVO, PRÆOPTAVIT;

ASSERENS A DEO SE, NON ADECCLESIASTICI HONORIS AMPLITVDINEM,

SED RELIGIOSÆ PAVPERTÄTIS ANGVSTIAS, ESSE VOCATVM.

TANDEM ANNIS, NON ANIMIS; ETATE, NON VIRTUTE, MILES EMERITVS,

ET A IESV IMPERATORE SVO RVDE DONATVS,

IN FAMILIAM ET CLIENTELAM SVSCEPTVS A VIRGINE,

ANNO M. D. XC. IX. KAL. OCT.

LAVRETANAS AD ÆDES EODEM PROPE LOCO MORTALEM VITAM POSVIT,

VBI ILLAM DEI FILIVS ADOPTAVIT.

EXER-

EXERCITATIO POETICA.

PARÆNESIS
AD ARDVAS MISSIONES
INTER BARBAROS SVSCIPIENDAS.

Illustres Heroum anima, quos torquet Auerno
 Oceanum Gangemque Ultra Solisque labores
 Firmatum imperium tot iam labentibus annis,
 Pergite, quod vos ardor agit; patriæque relicta
 Immemores, toto diuisis aquore terris
 Ad populos penetrate, ereptoque addite celo.
 Pergite, iam calcata via est. Vocat emula virtus
 Maiorum, & mentem stimulis non seignibus urget,
 Increpitatque moras. Cur non per saxa sequamur,
 Per scopulos, siluasque atras, pelagique furores,
 Urgentem intrepidè, & Ditem contra arma mouentem
 Xauerium ante omnes? Illum non vasta morantur
 Equora, non quamquam elisis tremat arduus ether
 Igmbus, horrendumque tonent Aquilonibus vnda.
 Cernite, quâ Brasilos Titan vicinior urget,
 Assuetos hominum membris & sanguine pasci,
 Anchetam ignotâ CHRISTO tellure trophæa
 Figentem, frendente Erebo: ruit ille per arcus
 Feruidus, ignotisque madentia tela venenis;
 Virtutem atque ostenta Dei, mentemque animumque
 Omnia Xauerio similis. Testabitur Ormus
 Sole sub ardenti Barzaam ac pondere rerum
 Penè fatiscentem. Positâ hinc formidine leti,
 Securusque sui, Sinarum claustra reuellit
 Riccius, attonitasque canit noua sacra per vrbes.
 Nec minor insurgens animis Trigaultius: illum
 Ignotas complexum animo vel nomine gentes,
 Sanctus agit terras calor & maria omnia circum.
 Nam quid Silueriam, aut te maxime Spinola, dicam,
 Ambos maiorum titulis, virtutibus ambos
 Illustres, quos letum ambos illustrius ornat?
 Mastrillum Versate animo, tacitisque recurrent
 Pectoribus tormenta: sacro madefacta cruore
 Feruet adhuc Iaponum tellus, & gleba laborum
 Conscia centeno promittit fenore messem.
 Cur aliquem in patriâ consumat pigra senectus
 Otia ducentem? & Stygio quem armauit Auerno
 Terribilem, cui tela Deus viresque ministrat,

Occupet

Occupet (heu!) nudum spoliis ignobile letum?
 Non bene firma ratis vacuâ requiescit in algâ;
 Turpe, iugum fugiens taurus piger: exuat arma
 Miles iners, medioque timens se immittere Marti
 At non segnis agit, nec sauit molliter Orcus,
 Quâ lustrat Iapones alternâ lampade Titan
 Exoriens, quâque occiduo rubet aureus orbe,
 Perfidus insultat celo, & ruit omnia, nostris
 Accumulans sua lucra moris: rapiuntur ad umbras
 Quot solem aspiciunt animæ, aspectumque relinquunt:
 Quâ multas Aquilo, si quando victor aquarum
 Ægæo incubuit, per littora spargit arenas.
 Credimus hæc? & adhuc segnes toleramus iniquum
 Regnatorem orbis, spretique opprobria CHRISTI?
 Ergo ingens Diti imperium, terrasque per omnes
 Stent veneranda auro, puroque è marmore signa?
 Mille foci caleant, & mille altaria fument?
 Interea magnus latè Deus exsulet, illo
 Quod posuit firmatque solo? spoliisque superbus
 Sese Erebus iactet pretio morientis IESV?
 Ipse suâ nostras signarit imagine mentes
 Omnipotens? inque humanos se fuderit artus?
 Fleuerit? & pretiosam animam proiecerit inter
 Terramque & celum medius, turpi cruce pendens?
 O melius! si quem non duro in pectore tangit
 Aut clades miserorum, aut læsi iniuria CHRISTI,
 Arma ferat contrâ, Ditemque extrema minantem
 Vi multâ inuadens tractas ad Tartara mentes
 Frenidenti eripiat, cognatisque afferat astris.
 Addet amor CHRISTVSQUE animos; totaque per æquor
 Æoliâ insurgens, habitataque tigribus antra
 Ridentem ducet discrimina. dulce periculum est,
 Cælo delapsas & agentes pectora flammæ,
 Flammarumque sequi auctorem. sic obuius ipsis
 Tigribus intrepidus pharetrâque potentibus Indis
 Ibis, & optabis mortem pro laude pacisci.
 Insurgat licet armatumque effundat Auernum
 Dux Erebi, adducatque omnes in prælia Reges,
 Regibus, & totâ maior stabis Styge. Tantum,
 O! tantum audendum, & totâ spe, pectore toto,
 CHRISTO incumbendum est. Nec enim quos auctor IESVS,
 Indorumque salus, caris auellit amicis,
 Quos non dulcis amor patria, lacrymâque suorum,
 Non infusa super pallenti corpore mater
 Detinuere; Usquam sine curâ & numine Diuum
 Desertos errare putes: rate vectus eadem
 Vela Deus Superique regunt, per transstra forosque

Ætheræ volitant mentes, Zephyrosque ministrant.
 Igne licet tonet usque polus, tonet Æolus Euris,
 Vorticibus crebris circumgemat aëta carina,
 Æquoraque horrendum scopulis illisa reclament;
 Tu Boreæ calique minas, pelagique furores,
 Virtute exsuperans, CHRISTO duce, & auspice CHRISTO,
 In se collecta mirabere gaudia mentis.
 Nec minus ardenti si quando in pulvere plantas,
 Arentesque siti fauces sol proximus uret;
 Et vix poma famem, crudeque in montibus herba
 Quæstæque diu ieiunia dura leuabunt;
 Quando saxa super recubanti grandinis horror
 Excutiet serò demissam in pectora noctem;
 CHRISTI aderit numen. tunc illa recondita mentem
 Gaudia mulcebunt, & paucis nota voluptas.
 Quòd si barbaricâ Rex maiestate timendus
 Innocuo insultet, furisique agitatus iniquis
 Stet contra; excelsâ contemnes mente furores.
 Ille autem rabie tumidus, vincique frementem
 Exacuens animum, totusque in imagine pæne
 Mente hærens, ferrumque, ignesque, rotasque parabit.
 Tum verò ingenti tacitam dulcedine mentem
 Inuoluet, totusque animo se infundet olympus.
 Fortiter & iugulum, nudataque pectora ferro
 Subijciet, pulchroque ardebis mortis amore.
 Ergo agedum, si quem propius pulcherrima tangunt
 Exempla Heroum, si quem ferit ossibus imis
 Læsus honor CHRISTI, sædum deponere timorem:
 Ne cupias miserorum animis præferre parentum
 Lentus adhuc lacrymas: nec morbum & inutile pondus
 Exspectes senij natali inglorius urbe.
 Nondum inter scopulos, & inhospita lustra ferarum
 Obseruata legis Patrum vestigia? nondum
 Ire per obstantes rupes, & sole perustas
 Impetus est, calidæque pedes immergere arenas?
 O me quis Brasilos inter Iaponasve remotos,
 Implicitas errore animas, & nocte profundâ,
 Ardentem sistat medium? quis per mare magnum
 Nulla recusantem discrimina, nulla timentem,
 Pegasus aut volucer rapiat Notus? O ubi CHRISTI
 Sanguine lustrata mentes, nunc victima Diti!
 O ubi tedia mille, catenatique labores,
 Quos ferro aut inflicta rotis mors pulchra rependit!
 Ecquis erit iuuenum, sacro qui tactus amore
 Ardeat irato mecum se credere ponto,
 Exuuiasque Erebi, caloque locanda trophæa
 Virtutum sperare, & partam sanguine laurum?

Felices!

Felices! si quos patriâ tellure negato
 Barbaricus leto dederit furor! ô malè numquam
 Ista etiam multo mercamur fata labore!
 O dulces plagæ! felicia vulnera, magnis
 Sæpè viris totum frustrâ quesita per orbem!
 Fortiter ite viri, vitæque offerite periclis
 Contemptorem animum: vocat alto ex æthere CHRISTVS,
 Et palmam ostentat, lemmiscatasque coronas.

ECCLESIA IN EVROPA

GRAVITER OPPVGNATA

OPEM SIBI AB IGNATIO FERRI POSTVLAT.

QUæ terra, vel quis portus inhospitâ
 Tellure clausus, quis tabulas sinus
 Jam iam fatiscientis carina
 Excipiet, leue pondus vndarum,
 Et turbulenti ludibrium maris
 Factas? Perimus, viximus, ilicet,
 Iam lugubrem sonare lessum, ac
 Tenarios crocitare coruos
 Canesque raucis, credite, faucibus
 Admurmurantes audio. Vicimus:
 Omnes iò acclament: Simonis
 Illa ratis, ratis illa nullis
 Frangenda seclis, iam latus obtulit
 Patetque plagis. Obruat, obruat
 Fatale lignum, stare quisquis
 Tartareo sua iura regi
 Fidelis optat. Dic age desides
 Distende pennas, Nox furialium
 Fecunda monstrorum parens; &
 Astra, polumque, diemque, & omne
 Vnumque, fractis quod miseros solet
 Seruare rebus, consilium eripe:
 Gaudent tenebris monstra, noctem
 Error amat, refugitque lucem.
 Discede tellus, pande adamantinas
 Fores opaci Ianitor atrij,
 Trinoque per vastos latratu
 Bella cie furibunda campos.
 Vides vt omnis impatiens mora,
 In arma caco proruat impete,
 Quam nuper in cladem ac supremam
 Perniciem populorum, & orbis,

Pp 2

Effudit

Effudit vmbri tristè gementibus
 Prolem nefandam Tisiphone, suum
 Mirata partum, & nequorem
 Letiferà sobolem parente.
 Ergo auspicatis alitibus veni
 Matris cruenta nate ferocior,
 Luthere, proiectoque sacro
 Quo caput abdideras amictu,
 Attolle cristas miles, & arduos
 Assurge in ausus. Cernis vt aureo
 Throno reclinatus, minaci
 Cuncta supercilio gubernet
 Rector Sacrorum Maximus Optimus?
 Quin & Beatum Romulide Patrem
 Dixere. Prò pudor! decoris
 Nominibus titulisque vulgus
 Sic imperitum ducitur. At satis
 Lusum superque est. Tu triplici caput
 Auro coronatos labanti
 Pontifices folio reuolle.
 Te pone, tadam sanguinea manu
 Atram coruscans, impauido gradu
 Sequetur, & delubra, & edes,
 Et veterum monumenta Diuum,
 Arasque ab imis sedibus eruet
 Incestuoso tergora caumate
 Olim notandus, mox Lemane
 Grandis honos columenque facis.
 Sic fata Monstra. En caca diem rapit
 Nox, consili expers: infremuit mare;
 Armantur vmbra; seua toto
 Classica detonuere ponto.
 Tu qui timendas Oceani minas,
 Et preliantum iurgia fluctuum,
 Pugnasque ventorum, tumentis
 Stare iubes Domitor profundi,
 Numen verendum, & magne poli Sator,
 Succurre victis, porrige dexteram:
 Promissa posco, naufraganti
 Affer opem, trepidaque puppi
 Succurre: non te pacta refigere
 Jurata quondam, nec facilem decet
 Mutare mentem, quam perenni
 Cana fides adamante fixit.
 At quod remotis Hesperia iugis
 Sidus refulsit? quis, pelagi graues
 Inter procellarumque rixas,
 Arma citi, vocat, arma ferte?

Rerūne falsā ludor imagine?
 An fortè lapsis auxiliariibus
 Celo maniplis, in recentem
 Bella moues ruiturus Hydram
 Alcide? an arces & clypeo minax
 Et ense Orion deserit igneas
 Post reppetendas quàm proteruos
 Pressit humi metuendus hostes?
 Agnosco vulnus Hesperij Ducis,
 Quem bellicosos nuper in ardua
 Celtas laceffentem Nauarrā
 Signa sequi meliora suasit
 Virtus, amico non sine vulnere.
 Agnosco voces: scilicet improbam
 Armare pubem, vel fugaces
 Credit adhuc agitare turmas.
 Prælude pugna Victor, & inclytis
 Signis refulgens nomen amabile
 Euolue IESVM, euolue: sparsisque
 Equoreum per inane castris,
 Lata imminentis tessera prælij
 IESVS secundo personet æthere.
 Loiola vinces: ter procelle
 Ter pauidi ingemuere manes.
 Insigne mæsta præsidium fidei
 Loiola, magnum Cantabria decus
 Pugnacis, arcana refringe
 Regna Stygis, pedicasque capto &
 Frustrā reluctanti iniice Tartaro.
 Tu bellicosi cornua Saxonis
 Renelle victor, tu Lemani
 Stringe sagax rabiem colubri.
 Tu iura Patris certa Quiritium
 Tuere nexu non violabili:
 Tu sceptrā regalesque mitras
 Pontificum solius reponere.
 Deprome tædam Phosphore splendidam
 Scientiarum, nube reconditum
 Cecutienti lumen orbi
 Redde, procul tenebris fugatis.
 Sic illa seuis eruta fluctibus
 Carina Petri, iam pelagi potens,
 Ac tuta ventorum, ad remotos,
 Auspice te, volitabit Indos.

302 IMAGO PRIMI SÆCVLI SOC. IESV.
LIBER
PROPAGATIO SOCIETATIS IESV
PER
VOCATIONEM VIRORVM ILLVSTRIVM
QVI NOMEN ILLI DEDERVNT.

ODE I.
Cvm bellicosus Cantaber è tholo
Suspendit enses; Non ego lugubri
Defuncta bello, dixit, arma
Degener aut timidus perire
Miles resigno. Me noua buccina,
Me non profani tessera praelij
Deposcit: & magnos secutus
Auspicio meliore Diuos,
Non indecorus transfuga, gloria
Signis relictis, nil cupientium
Succedo castris; iam futurus
Splendidior sine clade victor,
Quàm si propinquis Gadibus Ultimos
Iungam Gelonos, aut Ligeri Tagus
Graues triumphato catenas
Iniciat, Rhodanoque Batis.
Exinde quò te quò rapuit tuus,
Loiola, Mauors? Exiguus fuit
Europa limes: nauigarunt
Ad Brasilos Iaponasque bella.
Celoque signum credidimus datum,
Quod tot coactos undique nobiles
Eduxit Heroas, paresque
Difficili pugiles arena.
Abstiste vulgus: non humilis venit
Lustrandus ordo, nec popularium
Stirpem recensendam parentum
Uranie celebrare sumpsit.
Non ipse, quamquam per freta Thessala
Florem iuuenta traxit, & igneos
Sopire coniuratus angues
Æolio graue vellus auro
Ferox Iason Emonia procul
Auexit Argo, non Mareotica
Gemmis reidentes & ostro,
Non Agamemnonie phalanges,
Tot alta Regum stemmata, tot queant
Exhausta quondam bella capacibus
Iactare ceris, quas sequaces
Circum oleæ fluitantque lauri.

Et ista Martis præmia pars quota
 Præconiorum, quæ tibi pangimus,
 O sanguis Heroum, ô IESV
 Digna phalanx, Superùmque cura?
 Vicumque casti deficiunt genus
 Illustre mores; credite Cæsares,
 Paruum eminere est. Vos premendo
 Nobilitas, graue pondus, orget.
 Non si Calenas vincula subligent
 Aurata vitæ, nobilioribus
 Liuebit autumnus racemis:
 Nec phaleris equis & superbo
 Instratus ostro certius aureis
 Metam quadrigis vitat Olympicam
 Victor: nec impexum feroces
 Destituunt animi leonem.
 Magnum eminere est, cum domus, & genus,
 Et quæ nec ipsi fecimus, arduis
 Pensantur ausis. Vna virtus
 Supra apices titulûsque Regum est.

Virtute nixum gloria Borgiam
 Supra Calisti culmen, & asperos
 Gemmis Alexandri tiaras,
 Et Carolos Aquilasque vexit.
 Hinc Gothalanum quod tenuit suo
 Pro Rege Regnum, celsaque Gandia
 Castella, Lombardique turrets
 Iam prope difficiles videri
 Deo beatus despicit: hinc suo
 Vires, ut olim, sufficit agmini,
 Longos Vitellesco precatas
 Et placidos sine nube soles.
 Regalis illi proximus est puer,
 Ac vota firmat. Quæ genitus domo!
 Quot illa Torquatos, quot olim
 Scipiadas, Deciosque pulchris
 Eduxit armis, Castilionij
 Stantes columnas. Exuvias ego
 Curuasque Tuneti secures,
 Et trabeas, Ducibusque signa
 Detracta vidi: vidi ego postibus
 Pendere sacris rostra tremibus
 Erepta, captiuosque currus,
 Et galeas clypeosque centum
 Locis petitos. Ipse dolens pater
 Tot Martialis præmia dextera

ODE II. SPECIMEN NO-
BILITATIS IN BEATO-
RVM NUMERVM RELATÆ.

Callistus & Alexander ex
 gente Borgiâ.

Aloysij Gonzagæ pater Fer-
 dinandus S. R. I. Princeps,
 Marchio Castilionensis, ad
 expeditionem Tunetanam
 est profectus.

Nar-

Narratur ostentasse nato;
 Et precibus lacrymas remiscens,
 Per ista, dixit, per generis decus,
 Per spem tuorum, si qua mei subit
 Te cura, si quidquam paternum
 Grande tibi est, miserere gentis,
 Istamque, que te degenerem arguat,
 Depone mentem. Non aliter tamen
 Gonzaga se sensit paternis
 Imperiis precibusque flecti,
 Quam si sonoro murmure fluctuum
 Illisa starent Acrocerania:
 Aut prisca maiorum trophæa
 Pulchrum abitum remorata liquit,
 Quam si virili splendidus in togâ
 Pompeius olim prima crepundia
 Mutaret armis, Africanos
 Penè puer meritis triumphos.
 Sic irretorto lumine patriis
 Cessisse fertur Kostka penatibus,
 Fascesque, & Arctoi perosus
 Diuitias strepitumque Regni.
 Non illi auiti stemmatis inclytas
 Efferre ceras. Quisque sibi genus,
 Dignus recenseri beatis
 Ordinibus, patrioque celo.

Quis ille, Diui! quis Virodunus
 Auulsus aris, sic alacer ruit
 Largumque blandus? quo benigno
 Numine, quo rapitur calore?
 Iamque & peruncti verticis infulas
 Remittit vltro: non lituo manus
 Gemmâque fulget: iam reposti
 Carbasci Tyrinque cultus.
 Prò quantus ori depositâ quoque
 Decor tiarâ! quantum animos rapit
 Priuata iam virtus! ut intus
 Ipse sibi sine teste plaudit,
 Quis Regna & vrbes misceat, vnice
 Securus! O lux, ô Lotharingie
 Sidus coronæ, Godefridi
 Progenies generosa salue.
 Succede paruo sub lare, quem tibi
 Loiola pandit. scilicet illius
 Sinu reclinatus, beatos
 E pateris Superiorum & auro

ODE III. SPECIMEN
NOBILITATIS LOTHARINGICÆ.

Carolus à Lotharingâ Episcopus Virodunensis Societatem ingressus, dein Burdegala Præpositus domus Professæ.

*Libabis haustus: mox ubi te sacris
Garumna castris prepositum audiet,
Arrectus inmitetur urne,
Et placido fluet unda lapsu.*

F Auete Boij. Non mihi perfidis
Extorta dextris arma, nec Imperi
Defensa Maestas ad Albin
Carmen erit, domitusque iusto
Moenus triumpho. Nam quid inertibus
Conflata ceruis agmina Boicos
Contra Leones, Austriasque
Contra Aquilas poterant columbae?
Me, Boia proles, me rapis, & sacro
Te dicar olim carmine ad Isaram
Stellis & aeterno merentem
Concilio sociasse Diuum.
Exempla vite non tibi dissito
Petenda Regno. Tu Superum trahis
De stirpe mores: tu beatos
Indigetum cineres auorum
Et ossa tractas: quaque oculos iacis,
Boia recurrunt munera dextere:
Et ista Guilielmus nepoti
Tecta suo possuisse gaudet.

Q Vem Celtibero nunc ego sanguini
Peana pangam? quos prius ordiar
Lustrare fastos? quem labori
Turba modum positura nostro?
Vester, Velasco, vester in arduos
Feros triumphos, sine Equitum mihi
Lubet Magistros, siue gazas
Peruias, domitosque leto
Cantare Mauros. Quis Venetis procul
Aduentat oris, Hesperia caput
Cinctus coronam? nosco baccas
Palladas, gemmisque gratum
Caput Philippis. iam sibi dicere
Mendoza leges, iam sibi foedera
Sancire pacis, ipse Princeps,
Ipse sui sibi causa Regni.
Audite reges: altior omnibus
Mendoza Regnis imperitat sibi.
Audite Legati: subacta
Nil animo patiens licere
Mendoza Ianum clausit, & aureo
Beatus auro est. Hoc quoque Corduba

SPECIMEN NOBILITATIS GERMANICAE.

Habet Bauaria in insignibus
Leones.

P. Maximilianus Wartenber-
gicus Societatis I E S V.

Sanctos Bauariae Duces mul-
tos vide apud Raderum in
Bauaria sancta.

Serenissimus Dux Guilielmus
Collegij Monachienfis funda-
tor magnificentissimus.

ODE IV. SPECIMEN NOBILITATIS HISPANICAE. Nulla hic ferè illustrior domus non aliquem Societati dedit.

Ludouicus Velasco filius Pro-
regis Peruiani.

Ignatius Mendoza Philip-
pi II. & III. apud Venetos
Legatus.

Mens alta cavit, dum verendum
 Purpureum timuisse fertur
 Culmen Senatus. Quæ latebra meos,
 Dixit, timores mumerint satis?
 O (siquid indulges precanti)
 Abde tuo gremio sodalem
 Cohors IESV. Tu Semiramis
 Dicenda turris tutior arcibus,
 Quam nec Typhæus, nec minaci
 Subruat Enceladus tumultu.
 Hanc Mafcaregne, consilio & manu,
 Texere quondam : Cerdæque fulgidis
 Hanc propter Assisens in armis,
 O quoties vigilem sub astris
 Duxisse noctem Visus, & abditas
 Nudasse fraudes! Silueriam sacer
 Vt hinc reluctantes in hostes
 Egit amor, trepidavit omni
 Cocyus undâ. Non Agamemnona
 Tardo Scamander flumine palluit,
 Non Indus aquæ, cum tepentes
 Mugit Amathius tubarum
 Clangor per auras. Ille Phrygum timor,
 Et ille Pori : luida Tenari
 Palus, Atlanteique latè
 Silueriam tremuere fines.
 Quis Pacicos, quis mihi Poncios
 Digno Leones pectine concinat?
 Quæ vos, Pimentelli, gemella
 Sidera, posteritas opacâ
 Sub nube condet? Pectora vidimus
 Fraternal Belgæ, vidimus aspero
 Horrere texto, cum Gradivus
 Sulphureum iaculatus imâ
 Tellure fulmen, quâ patuit via,
 Formidoloso non sine murmure,
 Cælumque fumantesque nubes
 Increpuit. Dedit ille castris
 Valloque labem, Zomaque turbidas
 Concussit undas : at Geticus furor
 Sic pectus armatum nec illo
 Turbine corripuit, nec igni.
 Et me Padilli stemmata fulgidis
 Corusca Lunis, me rapiunt tue
 Castilla turres, me Gironi
 Prisca domus, geminæque pollens
 Toletus Albâ. Nec mihi Ninius,
 Gusmanna proles, nec Benavidij

Antonius Corduba, repudiato
 Cardinalatu, ita ad B. Ignatium
 scripsit: Ego cum ad certamen
 id sustinendum omni carere
 am propugnaculo, Societatem
 IESV (turris enim forissima
 nomen Domini) mihi delegi.

Duo Mafcaregne Societatis
 Assistentes, vti & Nicolaus
 Almazan de la Cerda, qui an-
 nis compluribus lecto ple-
 rumque non est vlus, cilicio
 semper indutus.

Ill. D. Garcia Pimentellus, fi-
 lius Comitis de Benauente, in
 obsidione Bergensi ad Zomam,
 dissiliente cuniculo, castrensi
 crate in eum impactâ oppres-
 sus, dein reperiens est aspero
 accinctus cilicio.

Ingensque Faxardi propago
 Compositis reticenda neruis.
 Nec Figueroe frondibus abnuam
 Mutare lauros: & mihi præ tuis
 Ribera lymphis Hippocrenes
 Despiat liquor haustus amne.
 Tunc Sandouallos, tunc & Osorios,
 Magnosque nitari dicere Castrios,
 Crucesque Alarconum coronis
 Populeis bederaque cingam.
 Ibero virtus, non ego barbaro
 Iniecta per vos vincula Nereo,
 Non Marte debellata dicam
 Americæ Asiaque Regna.
 Sunt hæc aurorum, sunt, fateor, tuæ
 Trophæa gentis. Vos ego regia
 Mirabor (hic vestri triumphus
 Martis erat) posuisse sceptrâ.

Nunc ô canora Musa potens lyra,
 Natum regendo dic mihi Claudium:
 Confide mecum, quæ virenti
 Antra silent laqueata sopho.
 Hinc obstrepentes quàm iuuat Hadriæ
 Audire fluctus, quæ liquido pede
 Rigare laureto laborat
 Dispositas Aqua Viua scenas!
 Vt illa viro purior, algidis
 Manat scatebris! ut fluit vtilis
 Agris, inexpletam tenacis
 Sautiem medicata morbil
 Certum salubres numen habent aquæ:
 Et ipsa mellis flumina Thyadum
 Educta thyrsò, tam suauis
 Terra negat trepidare riuo.
 Non secus Auster, non pecus insolens,
 Non ramus altâ lapsus ab arbore
 Turbare lucentes ad imum
 Vsq̃ue solum potuere lymphas.
 Portenta fontis! seu salientibus
 Ferire venis sidera, seu modo
 Per plana terrarum quieto
 Certus amat properare cursu.
 Siticulosos hinc quoque Maurica
 Rigauit agros: hæc sterilis bibit
 Salsæthis undas, heu! Rodulphi
 Innocuo tepidas cruore.

ODE V. SPECIMEN NO-
SILITATIS ITALÆ.Claudius Aquauia, filius Du-
cis Adriæ:eius candor, & in curandis
animi morbis prudentia,

anorum suauitas,

imperturbatus animus,

familiaritas cum Deo in maxi-
mis negotiis.

Q 9 2

Rodul-

Rodulphe, fratrem murice, te tito
Rubere dicam sanguine pulchrius.

Non ille fraternum nigrantes
Detulit ad tumulum cupressos:
Palmis & ostro, quæ patuit, domum
Ridere iussit. Quando erit, ut sacro
Te thure dignentur Quirites,

Et positis venerentur aris?
At ô quis imas alipedum sonus
Complevit aures? quis radiantium
Novo quadrigarum tumultu
Attonitam stupefecit Urbem?
Spectatis? an Mars Threïcios agit
Victor iugales? an roscas fores

Recluserit, atque ignem vomentes
Iunxit equos, volucresque Titan
Urget quadrigas? Aureus undique
Collucet axis, flectitur aureo
Temone currus, fulva pictis

Signa rotis radiisque fulgent.
Quacumque velox fertur equus, solo
Insultat auro, paret & aureis
Spumans lupatis, & rubentes
Fuscant anhelitibus pyropos.

Sic nempe magno viuidus impetu
Gueuara rerum fertur inanum
Rississe pompas. O Bouini
Magna domus, memoranda fastis,

Quis vestra me nunc ducat in atria,
Donetque, forti quos pede contudit
Cultus auorum, Ponticique
Exuvias celebrare muris?

Tunc & meam si Delius incola
Versare mentem, si citharæ modos
Aptare non durus laboret,
Italica nouus hospes ore,

Dicam Carafas tergemini Patrum
Claros coronis, & simul ardua
Traclare terrarum potentes
Farnesios, atausque Reges

Dicam sonorâ voce Caracciolos,
Terrisque & undis aquoris audiar,
Seu clara Naupacti trophæa
Expediam Barolæve palmas.

Ursinus albis dignus oloribus
In astra ferri, purpureâ teget
Vatem sub umbrâ, Bracciana
Quæ nitidis Rosa vernat hortis.

Octavius Aquatium Cardinalis, intellectâ Rodulphi fratris sui pro fide interempti morte, aula suæ parietes purpureo peristromate ornat iussit.

Inigus de Gueuara Dux Bouini Urbem ingressus curru aureo, cuius rotæ argenteis munitæ laminis, equi argenteis soleis induti: dein Societati se adiungit. Eius gentilitia tessera ternæ tæniæ Ponticis muris maculis inspersæ.

P. Ursinus è Ducibus Bracciani, quorum gentilitia tessera rosa punicea.

Nec

Nec Caesarinos, nec mihi Spinolas
 Silere fas sit, seu modo fulmina
 Ament Gradii, seu vocari
 Purpurei columen Senatus.
 Et Pignatellos efferet Hectoras,
 Voleatque fuluis Monte Leonibus
 Occurrere in morem Dianæ
 Musa leuēs religata furas.
 Honorque grata si quis erit lyra,
 Florente cinget tempora Daphnide,
 Interque Phœbeas nitebit
 Iuncta rosis Mala Spina lauros.
 Quæ meta tandem? quis Fabij genus,
 Heu! iam sepultum, quis mihi Caesarum
 Iustinianorum secures,
 Quis Comites, animæque magnæ
 Pallanicos, quis fide Dorias
 Æquet Latinâ? quis Capue domum
 Auosque Cybi, quis Spinellos,
 Quosque alios numerare non est?
 Sed & timende plenum opus aleæ,
 Immensa paruum per maris æquora
 Duxisse velum: flecte cymbam,
 Et facilem legè Musa portum.

P. Pignatellus & Ducibus
 Montis Leonis, filius Comi-
 tis Moncruiui.

Æterna, Belgæ, nomina cedrinis
 Scribenda chartis, quis subiit genas
 Pudor, verecundique nostram
 Barbiton erubere vultus?
 Fallor me? & acri diripitis manu
 Imbelle plectrum? Mittite, mittite
 Musam laborantem, sodales,
 (Quamquam humiles terat illa nervos)
 Arcere cantu. Scimus, vt inclytas
 Ceras, & altis diues auis genus,
 Lydumque despectarit ammem
 Propositi studiosus ardor.
 Illustre Montmorenciadum decus,
 Franciscæ, seu te nunc imitabilis
 Inter recumbentem Cherubos
 Purpureo iuuat ore dignum
 Sonare carmen, tota quod audiat
 Probetque latè Calituum domus,
 Seu plectra Iessidæ retrahat,
 Seu veteres Salomonis ignes:
 Duc me per omnes militia gradus,
 Per Christianæ primitias domus,

ODE VI. SPECIMEN
 NOBILITATIS BELGICÆ.

Francisci Montmorencij Poë-
 sis orbi iam nota;

eius gentis tessera militaris,
 Deus auxilio sit primo Chri-
 stiano.

Q 3

Per

Per Principum insignes coronas,
 Per patrias Aquilas, per illa
 Commissa terris imperia & mari,
 Per fulua Regum cœllera, quæ tua
 Fratrisque fastidiuit olim
 Non sine Dis animosa Virtus:
 Vatemque vates non dubius mone,
 Gandauilanos quis Deus impulit
 Mutare detritis lacernis
 Oebalio saturas abeno.

symbolum gentilitium
 Aquilæ.

Quos inter vnus materiem meis
 Quantam Camœnis Ignatius dedit!
 Tractare solers siue Martis
 Spicula, seu pharetram Dianæ,
 Siue hostiarum strenuus Urbium
 Quassare portas, maluit ostij
 Latere custos. Sic beatas
 Ipse sibi reseravit arces.

Ignatius Gandauillain Colle-
 gij Tornacensis ianitor; ma-
 gnus antea venator, & miles.

Quis iam triumphos, quis veteres mihi
 Noircarmiorum monstrat imagines,
 Sculptasque laudes? Quo Philippus
 Fulmine, queis animos rebelles
 Contundit armis! que mihi Nervius
 Strages per agros! qui trepidantibus
 Fletus Valencenis! quis inde
 Perfidiam tremefecit horror
 Latè subactam! scilicet omnium
 Clauis in vna repperit Urbium
 Noircarmus, & tristes fugauit
 Ille dies patriæ tenebras.

Philippus Noircarmius à san-
 ctâ Aldegonde Tornacum,
 Valencenas, Traiectum, Har-
 lemum capit: eius nepos So-
 cietatem ingressus.

At non auitis egregius nepos
 Captus trophæis, altiùs emicat,
 Et pauper insistit paterni
 Martis opes, aliamque primis
 Edoctus armis militiam pati,
 Sese ipse vincit. Te quoque nobilis,
 Alberte, calorumpotentis
 Extulit ad Dominos triumphus.

Regum Hungarorum progenies, tibi
 Non Rubra fufis Prata cruoribus,
 Ferroque tempestas & igni
 Odyssias populata terras,
 Fecere nomen. Quid proavi manu,
 Quid Marte possent, plus vice simplici
 Videre Celtæ, cum cruentâ
 Decolor eluuias procellâ
 Inuoluit hostem, qualis ab arduo
 Bacchatus Hæmo cum stabulis sata.

Alexander Regis Hungariæ fi-
 lius à S. Ludouico Rege Gallie
 cognomentum Rubempræi ac-
 cepit, ob prata hostili sanguine
 sæpius à se rubefacta: item
 gentilitiam parmam sanguineis
 riuis inductam: à quo Alber-
 tus Rubempræus.

Distur-

Disturbat Hebrus. Parma rubro
 Spumat adhuc proavita tabo.
 Te pax, & albâ simplicitas comâ,
 Te vincita rubris virginitas rosis
 Cinxere. Nec cades feroci
 Facta manu, tua palma pura est.
 Quis nuptiarum nunc mihi Regius
 Occurrit auspex? quos populos sibi,
 Quæ Regna, non Martis furore,
 Sed placitis sociavit armis,
 Armis Amoris? Dicitus Hymen, procul
 Auditus Indis non humili sono:
 Et Bætis & Scaldis canoro
 Ad thalamos coiere fluctu.
 Par dulce fratrum, Regibus & Bono
 Orium Philippo, quantum atavo dedit
 Hæc tædâ lucis, cum per illum
 Pactus amor, geminusque dotem
 Consecit orbis? Vos quoque munera,
 Trasigniorum magnanimum genus,
 Laudata tangunt: vos Iberium
 Nomina Lysiadumque nexu
 Iunxistis vno, dum Carolus tori
 Irrupta per vos fœdera sancit:
 Vos ille Phryxæe bidentis
 Promerito decoravit auro.
 Nec fulua nobis velleræ Gaueræ
 Tacenda gentis. Vos Solymæ iuga,
 Budaque, Byzantique turres
 Dicite (namque animos Rasonum
 Laudastis olim) dicite fortibus
 Pugnata quondam prælia Gaueris,
 Palmasque Iordanis repensas
 Sanguine, & impositos subactis
 Duces Athenis. At grauioribus
 Post ista neruis dicite latius
 Regnasse, qui mores & aqua
 Imposuit sibi iura victor.
 Nec vos gemelli Castores aureis
 Miscabit olim sideribus domus
 Noyella, Marlei que splendor
 Nominis, Harmonique fascës,
 Sed alta magni pectoris indoles,
 Amans latere, & sic melius nitens:
 Vt nempe nox auget decoram
 Tyndaridis tenebrosa lucem.

Balduinus à Burgundiâ conu-
 bij cum Philippo Austriaco
 Belgarum Principe & Ioannâ
 Ferdinandi Hispaniarum Regis
 filiâ inti sponsor & obfès mil-
 fus: à quo Philippus & Felix
 à Burgundiâ.

Ioannes de Trasignies, Eques
 & Decanus Ordinis Aurei Vel-
 leris, pro Carolo V. Isabellam
 Lusitanam duxit.

Gens Gaueræ in expeditionibus
 Terræ sanctæ celebrata: & ex
 eâ Duces Athenarum.

Nunc

*N*unc me per Euri, per Boreæ domos,
 Austrique Regnum, Pegase, feruido
 Defer volatu. Me Garumna,
 Me Rhodani, Tamesisque potor,
 Me Rhenus ingens, me sibi Vistula
 Isterque poscunt. Conuolat undique
 Inuicta pubes: ardet omni
 Pugna loco, solidumque supplet
 Virtute murum Diuidus inclytæ
 Ardor iuuentæ. Quo sibi robore
 Ad signa Liole negatum
 Rumpit iter, cuneisque sese
 Densat coactis? Non, si iterum graues
 Crateras auro, & plaustra Corinthiis
 Onusta signis, & quod vsquam
 Terrifico malè blandus hosti
 Obiecit hostis, callidus offerat,
 Feralis vllum præda morabitur:
 Si totus obluetetur orbis,
 Ira Deo simulata vincet.
 O feta magno pectora Numine,
 Exempta terris! Vos neque purpure
 Perstrinxit vsus, nec dolosis
 Mollit illecebris voluptas:
 Nec ordo patrum splendidus aspici,
 Nec, quam superbis porticibus vomunt
 Edes salutantum cateruam,
 Magni animi labefecit arcem.
 Dum Roma victrix stabit, & horridas
 Stygis phalangas frangere pertinax
 Liole florentes ad Eurum
 Expediet Zephyrumque turmas,
 Vos prompta virtus, vos niueus pudor,
 Mundaque simplex pauperie domus
 Vixisse narrabit, nec vlllo
 Posteritas reticebit æuo.
 Heu! dicet, amplis quid iuuat atris
 Censere longo stemmata sanguine,
 Stantesque falcatis quadrigis
 Emilios Coclitesque ponte?
 Quò densa fertur nobilium manus?
 Aut cur inani cæca cupidine
 Torquetur, insanisque curis,
 Quod petitur, malè perdit æuum?
 Quidquid repugnat summa petentibus,
 Hoc Marte frangunt, & generosiùs
 Perire dum querunt, eodem
 Fama iacet cineresque busto.

B. ALOYSII GONZAGÆ
AD SOCIETATEM VOCATIO,
EIVSQUE CVM PATRE CERTAMEN.

Terra vale, patriumque decus magnique valete
Et tituli, & fastus, & vana insignia pompe,
Et quæcumque placent peritura. Quid hæc mihi laudat
Vulgus iners, suadetque sequi? Mors omnia tollet
Immitis, sero nequidquam flenda dolore.
Tot clari periëre Duces, ingenia quondam
Nomina, terrori populo Regnisque superbis:
Sed nunc ignotos cineres vestigia plebis
Oblita calcant vili cum puluere mixtos,
Nec iam sensuros laudem, & ludibria fame.
Atque vtinam manes pax saltem optata sequatur,
Nec miseri grauiora ferant, quos forsitan olim
Admissum scelus, & numquam reditura voluptas,
Et bona nescio que deceptos compede gratâ
Implicuere; at nunc æterno carcere claudunt,
Luctus vbi, flammæque, atque illatibilis horror!
Felix, ô nimium felix, quicumque dolore
Alterius sua iam sapiens discrimina vitat,
Oblitusque hominem Superum commercia tractat!
Huc feror, huc animum cælestis concitat ardor;
Et magna affectans iam nil mortale agitat mens.
Stat, duce Lioiâ, castris dare nomen IESV,
Virtutemque Deumque sequi, paruoque beatum
Ignauas hominum calo conuertere mentes.

Talia pertendens Lodoicus sæpè volutat,
Alloquiturque Deum sacras prostratus ad aras:
Intereâ mixto gemitu suspiria rumpit,
Et teneræ vultu verba inter singula fusa
Decurrunt lacrymæ. quales foliis hyacinthi
Manè nouo tenues cum ros decessit in auras,
Apparent teretes gutta, geminantque decorem.
Spes magnas Urgere parat; votisque potiri
Solicitus, matri que sit sententia narrat.
Illa autem, Matè ô felix, matè indole tantâ,
Dixit, & amplexu strinxit sibi pignus amatum.
Talem ego te genui quondam, gremioque recepi:
Hæc primis tecum mihi spes succreuit ab amnis.
Sic genitrix: at vota piis contraria votis
Illecebris pater atque mimis Urgetque fouetque,
Nec gemitus, vocësve vllas tractabilis audit.

R i

Hæu

Heu quid agat? quibus infelix ambire furentem
Audeat alloqui? surdas dolor obstruit aures.

Fortè domo patriâ coniunctis ibat in hortis,
Et monumenta mânu intentus voluebat, IESV
Quæ Socij Indiâs fecissent plurima terris:
Cum pater improvisus adest, causasque morandi
Innectit, studiumque pium laudare legentis
Instilit, & veteres animum reuocauit ad artes.
Hic sibi præberi Lodoicus commoda cernens
Tempora, quæ sedeat menti sententia prodit.
O Pater, ô quantum potuit tentare virorum
Parua manus! ô quos inuictâ mente labores
Sustulit! illorum in fines vox exiit omnes:
Audiit & nostris longè plaga diffusa terris,
Et quos extremo circumsonat equore pontus.
Felix, cui socium titulos & vota profana
Spernenti, sacra licuit se iungere turme!
Hoc mihi sit, nec cura animum super vlla fatiget.

Senferat: ingemuit genitor, lacrymasque profudit
Indignans, longum qui spes fouisset inanes,
Qui natum semper columnen fore stirpis auite
Crediderat, summos illi meditatus honores.
Heu quibus ille minis, & quantis artibus usus!
Degener, & vecors, & tali indigna parente
Progenies, laudisne paras maculare tuorum?
I quò te feret impetus, & vesania mentis,
Dignior in siluis latebrisque habitare ferarum.

Hinc patrio egressum tectò, aspectuque remotum,
Arboreas inter sedes placitosque recessus
Excepit domus, assiduis solatia curis,
Quas honor & quas vita tulit mortalibus egris,
Hic quondam posita, at sedes nunc apta dolori.
Hic Fernandides tepido dare languida fletu
Lumina dum tentat somno, insuetumque cubile
Aspexit; grauior pro somno cura recurfat,
Vultumque, ardentisque oculos, rabiemque parentis
Ostendit, vexatque animum, redditque pauorem.
Nec qualem audierat metuit, sed tæter & ingens
Turbato occurrit, seuoque immanior hoste.
Tum verò lacrymis, luctuque oppressus amaro,
Flet noctem, & longis implet loca sola querelis,
Quas siluæ & tacitis repetunt caua saxa tenebris:
Et frustra indignos geminans leuis aura dolores,
Verbaque discerpit surdo referenda parenti.
Deinde quibus longis assuescere cœperat annis,
Pallida membra fame extenuans, hirtoque pilorum
Tegmine præcingens, diuinam exposcere pacem

Instilit.

Instat, infansque Dei memorare dolores,
 Verberaque & plagas; iterataque flagra cruentat,
 Ferratos tenero stimulos in corpore figens.
 Sic sua cum gemitu & lacrymis promissa reposcit,
 Et lentum in sua vota Deum mollire laborat.
 Inde iterum morbo oppressum luctuque parentem
 Aggreditur: Genitor felicem reddere tu me,
 Tu potes aternis miserum consumere curis.
 Quidquid erit, patiar: sed dum mea vota moraris,
 Imperio monitisque Dei, mihi crede, resistis.
 Iam tandem placare. quid ultra tendis inanes
 Insidias? quid me retines gemitu lacrymisque,
 Fidentemque Deo vanis rationibus urges
 Nequidquam? genitor, non ignorantia veri,
 Heu! magnus te fallit amor, certoque repugnat
 Haud impunè Dei imperio aduersata voluntas.
 Scimus, & ex alto monitis caelestibus acti
 Hec loquimur: nec tu diuinas respicis iras,
 Quasque utinam liceat pro te mihi soluere penas.
 Dixit, & auersus trepidantem & multa volentem
 Dicere, & attonitâ stupefactam mente reliquit.
 Tum verò cecidere animi, tum denique planxit:
 Udaque in aduersam reuoluto corpore spondam
 Lumina deflectens, voluit celare dolorem.
 Ergo certatim gemitus lacrymaeque silentes
 Ibant: sollicitâ marorem mente premebat.
 Et tamen eluctata sonant suspiria presso
 Pectore, & adstantum tetigit vox flebilis aures.
 Nec longum, superante Deo, natoque vocato,
 O diuis dilecte, mihi me charior ipso
 Nate, quid infelix volui mihi? mitte dolores,
 Mitte graues curas, durumque urgere parentem:
 Vicisti. Ab, quantos stimulos sub pectore fixit
 Vltima vox! sola haec sensus animumque labantem
 Impulit: auditis insensè Numinis iris
 Intremui. fateor, nimio inconsultus amore
 Peccaui; at crimen gemitus lacrymaeque paternis
 Quas cernis manare genis, luctusque piabunt.
 Plura dolor vetuit, verboque interuenit omni
 Singultus, totisque quatit praecordia membris.
 Qualis per noctem ventos perpeffus & imbres,
 Infesto se flos non auet credere caelo,
 Demisitque caput pluuiis graue: mitior aura
 Si redit, & caelo exoricens sol lumina spargit,
 Paulatim explicuit sese, letumque sereno
 Extulit os caelo rursum, frondesque resurgens.
 Haud aliter, tantâ rerum mutante procellâ,

Spe tandem optatâ erigitur, vultumque serenat,
 Tanta etiam vix nunc Lodoicus gaudia credens.
 Ergo alacer, toto complexus pectore patrem,
 Quis te mutavit tantus Deus? hoc ego quamuis
 In longis, dixit, potui sperare querelis.
 Ille tuos, Deus ille graues in gaudia vertat
 Quos cerno luctus, & præmia digna reponat.
 Ille tamen lacrymasque ciet, frustra que laborat
 Supprimere effusas cum luctu sono singultu.
 Quid faciat? magno nati retinetur amore.
 At Fernandiades, cum iam tempusque Deusque
 Discessum accelerare monent, sua gaudia vultu
 Tanti sper vix dissimulat, dum diceret ipse
 Supremumque vale acciperet gemitu interruptum.
 Iam patriæ oblitus, Romam Sociosque requirens
 Ibat diuino victor succensus amore.
 Nec mora nec requies (votorum tanta cupido est)
 Dum sedes tandem contingere detur amatas,
 Hospitium felix, Regumque beatus aula.
 Iamque sui victor sacris assuescere curis
 Cæperat, & solers castorum fortia morum
 Exempla in teneris annis Gonzaga notarat:
 Tum verò ingenti virtutum impulsus amore
 Exultat fruiturque Deo, Superumque beatis
 Colloquiis: neque iam mentem mortalia tangunt.
 Iam lacrymas meminit letus, veteresque querelas
 Irasque, insidiasque patris, promissaque falsa,
 Et sua securus Sociis iam gaudia prodit.
 Mox tibi cura vocat, gaudet tolerare labores
 Impositos, seseque vltro asperioribus offert,
 Constantem exercens placite virtutis amorem.
 Agris seruitium, generosa pericula suadet
 Magnus amor. Vita nimium cur prodigus audes?
 Ah, tibi ne tetri noceant contagia morbi!
 Iam blandum, dixit, vita mortalis amorem
 Exuimus. raptura nihil nisi membra sepulcro,
 Cum volet, incerti spatium mors finiat aui.
 Atque utinam Brasillas pro Religione sagittas
 Tingere concessum; quanto generosius illis
 Gonzaga effundat vitam cum sanguine terris!
 Si licet, in tela immaturaque funera leti
 Ibimus, & dignum referemus morte triumphum.

mittendq; Societatis IESV propagatio.

Vt semel accensa est, simul implet luminis orbem.

TRans pontum celeri Socios dum admiror IESV
 Dissita terrarum peruoluisse pede,
 Atque aliquos famam volucris praeuertere cursu,
 Nec paucis orbem sat patuisse viris;
 En tibi nescio quis, mersa iam lampade Phæbi,
 Dissulit accensa noctis opaca face.
 Vix funi admotum bene fax conceperat ignem;
 Nec mora, perfudit lumine cuncta suo.
 Sic, dixi, ut sacris Ignatius ignibus arsit,
 Quâ patet immensum luxit & igne solum.
 Confestim in Socios CHRISTI transfudit amorem:
 Confestim Socios per mare vexit amor.
 Hos Rhenumque Albimque ultra mittebat ad Arcton,
 Damnatum tenebris frigoribusque solum:
 Hos ratibus numquam notum mittebat in æquor,
 Et loca penè ipsis non adeunda feris.
 Æquabant sacros ipso cum sole labores,
 Visebantque omnes quas videt ille plagas.
 Cuncta ubi lustrarant quæ magnus circuit ather,
 Non superesse orbis ingemuere novos.

Societas IESV toto orbe diffusa implet prophetiam
Malachiae.

Ab ortu solis vsque ad occasum magnum est nomen
meum in Gentibus : & in omni loco sacrificatur
& offertur nomini meo oblatio munda. *Malach. I.*

Certa fides Vati ; supplex Occasus & Ortus,
Iam didicit flexo procubuisse genu.
Vltra victrices aquilas Loiola Quiritum
Inclita supremi Numinis arma tulit.
Plus ultra assiduos Phœbiq̄ue anniq̄ue labores,
Plus ultra Occiduo fixa trophæa mari,
Afferuit numen terris. Iam plaudit IESV
Africa, & erectas tendit in astra manus.
Europa atque Asia, & priscis incognita sæclis
Amplexa est Domini subdita terra fidem.
Nomen ad hoc supplex posito tandem hospita fastu
Rupit inaccessas China superba seras.
Ecce Iapon, Indus, Malabar, ditiesque Molucci,
Agnitum in hoc IESV nomine Numen amant:
Quaque nouum latè Nereus circumsonat orbem,
Nomen ad hoc crebris ignibus ara micat.
Indefessus amor, geminum diffusus in orbem,
Afferuit gemino victor in orbe Deum.

Socie-

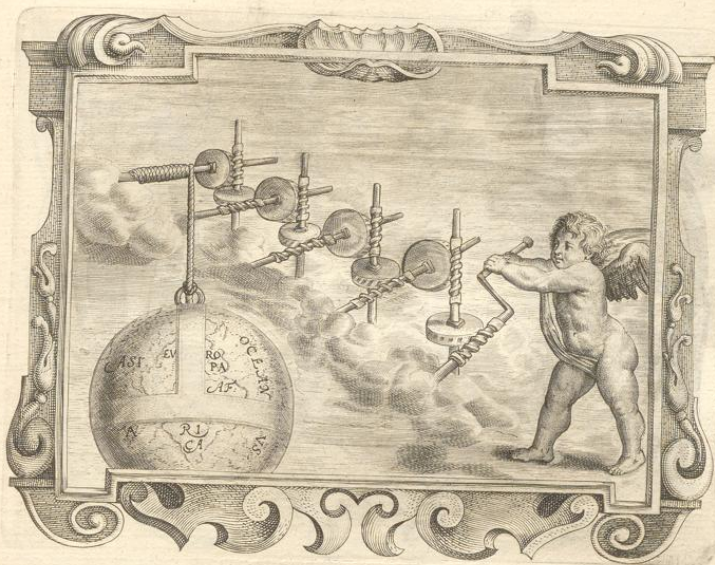
Societas Fidem toto orbe diuulgat.

In omnem terram exiuit sonus eorum. *Psal. 18.*

Quis fremit armorum sonitus, clangorꝫue tubarum?
 Quis fragor audentes ad noua bella vocat?
 Misensũne iterum, quo non generosior alter,
 Troianas rauco concitat ere acies?
 An caua Tritonis maiori buccina flatu
 Conuocat equoreos, numina seua, deos?
 Fallimur? an maior Martis se tollit imago?
 Non solet is tali bella ciere sono.
 Tu genus Heroum, magnum decus addite Diuis,
 Ignati, tu nos ad noua bella vocas.
 Audymus, Socijꝫue tui tua castra sequemur:
 Hæc tua nescio quid buccina grande sonat.
 Audit & Brasilus: ferus audit Afer, & Indus,
 Quosqꝫue videt gelido Parrhasis vrsa polo.
 Hoc sonitu percussus Arabs sua fana relinquit,
 Et prius ignoto fert sua thura Deo.
 Hoc Iapon, hoc commota Sina est, tenebrisqꝫue fugatis
 Subtraxit Stygio subdita colla iugo.
 Denique quã totum radus circumspicit orbem
 Phœbus, & equoreis Nereus ambit aquis,
 Audiris, lateqꝫue tuo loca murmure comples:
 Sed quæ bella canis, nuntia pacis erunt.

Regno-

Fac pedem figat, & terram mouebit.

Parue puer, maiora tuis quid viribus audes?
Demens! non illa est terra mouenda manu.
Risit; & Hoc, inquit, fac pes consistat inani,
Mutabit medium pendula terra locum.
Illa quidem stat mole sua, librataque magni
Arte Dei; nostris sed superanda rotis.
Nempe ubi vim totam rota versa coegit in unum,
Protinus appensum machina tollit onus.
Hoc quocumque vides, Loiote sacra propago,
Qua vagus immensam Nereus ambit humum,
Qua Phæbi radios ultra iacet abdita tellus,
Virtutis spatium est metaque tota tue.
Hic fortem quacumque pedem defigis, in altum
Cuncta, grani quamuis mole premantur, agis:
Testis eris concussa tuis America Regnis,
Penè tuo in Stygios pondere mersa lacus,
Sed valida subducta manu pallentibus umbris,
Cepisti ignoti recta subire poli.
Testis & Europe, medioque coërtita ponto
Africa; & hac tenebris utraque mota suis.
Vltima quin aded nascentis limina Phæbi,
Vidimus hac etiam contremuisse manu.
Ima licet vaste subsidant pondera terre,
Euehet ad Superos ingeniosus amor.

Ss

Miffio-

Missiones ad nutum Summi Pontificis.

Emicat ad nutum Pastoris.

Adspecte, quàm prompto partes pede currat in omnes,
 Et nutus domini pendeat ante sui.
 Signat hic Occasum? celer emicat. Indicat Ortum?
 Fertur in Eoas protinus ille plagas.
 A grege sanguineos mandat cohibere leones?
 Horrentes contra non timet ire iubas.
 Detegit inde lupos? ruit ocyus. inde latrones?
 Irruit, & pavidum seruat ab hoste pecus;
 Siquè aliquod forsàn per saxa vepresque vagetur,
 Errantem doctâ colligit arte gregem.
 Et redit, & visum letus salit ante magistrum,
 Atque mouet promptos in noua iussa pedes.
 Hactenus hæc fuerit, non est modo sola molossi
 Gloria, Loiøle fors beat ista Patres.
 Sunt aliæ pecudes, Pastor ter maximus alter,
 Et maior Stygios ars cohibere lupos.
 Nec minùs exsiliunt, seu querere leua sequentes,
 Seu rapere è Stygio dente iubentur oues;
 Quàm, signante suo cursum pastore, molossi
 Ocyus aut aquilis aut Aquilone volant.

Societas in Missionibus, Pontificis voluntati
obsecundat.

Hæc Cynosura mihi.

Quam benè calorū cursus & sidera seruat
Nauita, cum dubias per freta sulcat aquas;
Aut modò Tyndaridas querit, claramque coronam,
Et Berenicæ lucida ferta comas;
Aut timet Olenia sidus pluuiæ capelle,
Quæque solent tumidum signa ciere fretum;
Tam benè spectat acus Magnetica sicca Trionum
Sidera, quæ gelido semper in axe micant.
Certius his tamen Ignatè lectissima turba,
Quæ magnum à magno Numine nomen habet,
Certius obseruans aliquid, te Maxime Præsul,
Arbitriumque tuum, sidera tuta, notat.
Cumque graues adeat pro Relligione labores
(Seu petat Eoos, seu petat Hesperios)
Hæc, inquit, Cynosura mihi est: hæc certius vna
Diriget ambiguam per freta vasta ratem.
Hanc spectans, pelagi fluctus tumidasque procellas
Ridet, & æquoreas Numine tuta minas.
Per iuga, per scopulos, per inhospita littora ponti,
Quæque peregrinis inuisa Regna Sinæ,
Hæc duce carpit iter tutum, stetitque sequacem,
Quæ vocat Urbani nutus & aura, ratem.

S s 2

Socie-

Societas ad Missiones expedita.

Mittet fulgura, & ibunt; & reuertentia
dicent: Adsumus. *Iob 38.*

Qui nescit celeres emissi fulminis alas,
Soliciti normam non habet obsequij.
Inuia descendens vix dissecat astra, recurrit:
Intima vix terra tangit, in astra redit.
Ecce fatiscantis dstringit culmina Pindi
Antè ferè, nubes quam lacerasse scias.
Stratus Eryx, strato procumbit vertice Taurus;
Et redit, & rursùm sternere tendit Athon.
Strauit, adest: iterumque leues transuerberat auras,
Exspectatque nouum Numinis imperium.
Fulminis hæc virtus: vt fulmina mittit alumnos
De Capitolinâ qui tonat arce Pater.
Imperat? Eoos volat hic peregrinus ad Indos;
Et volat, & velox in noua iussa redit.
Mittit ad Occasum? ruit ille. Remittit in Ortum?
Ille celer iussas itque reditque vias.
Qui procul ad nutus agit impetus, impetus idem
Ad dominum impellit precipitare gradum.
Viuida Spes alas, Amor igneus applicat ignes,
Vimque Fides: talis quid nisi fulmen erit?

Spiri-

Spiritualium legatorum conditio.

Qui facit Angelos suos, spiritus; & ministros
suos, ignem vrentem. *Psal. 103.*

Gens pia quæ Domini de nomine nomen IESV
Ducis, & hunc titulum Relligionis habes,
Disce Deus sua quos cupiat ad iussa ministros,
Et quæ Caliculis dote placere queas.
Fac habeas flammæ, qui te profiteris amare:
Odit amor pigro pectora vincta gelu.
Adspice plena Deo primorum pectora Patrum,
Vt nequeant tacitas dissimulare faces.
Perpetuis clausos lacrymis Ignatius ignes
Prodit, & ardores hæc alit vnda pios.
Sole sub ardenti positos Xauerius Indos,
Orbe licet nostro dissita Regna, petat;
Attamen occultis imo sub pectore flammis
Ille magis, Phœbo quàm propiore, calet.
Quid loquar aut iuuenem cui stirps ab origine prisca
Castilioneos clara recenset auos;
Aut decus Imperij te Stanesilæ Poloni,
Sidereas toties pectora passa faces?
Quid moror in terris? oculos ad sidera tolle:
Hoc docet exemplis calica turba suis.

Societatis Missiones Indicæ.

Vnus non sufficit orbis.

E Sse quid hoc dicam generose mentis? utrumque
 Hic puer amplexus expedit ante globum.
 Dic puer, an toto pectus tibi latius orbe est,
 Et minor est animo mundus uterque tuo?
 Sic quondam Amathio iuueni par non fuit orbis;
 Et quod non potuit prelia, vota tulit.
 Ille tamen victor Regnorum, ad flumina Gangis
 Constitit, & magno victus ab orbe fuit.
 Maior amor Gangem superans, pelagusque profundum,
 Victor in extremis finibus orbis agit.
 Illius in castris qui signa sequuntur IESV
 (Ignauus tali quis velit esse duce?)
 Quid mirum, Herculeas ultra ac freta vasta columnas,
 Querere & Eoos, querere & Hesperios?
 Dius amor nullis arctatur finibus; illos
 Igneus Ignatî spiritus intus agit.
 Exemplum ducis, atque animarum lucra decusque,
 Et magno in terris fixa trophæa Deo,
 Ingentes animos faciunt, quos expleat vnus
 Qui dulci recreat numine corda Deus.

Missiones noui Orbis.

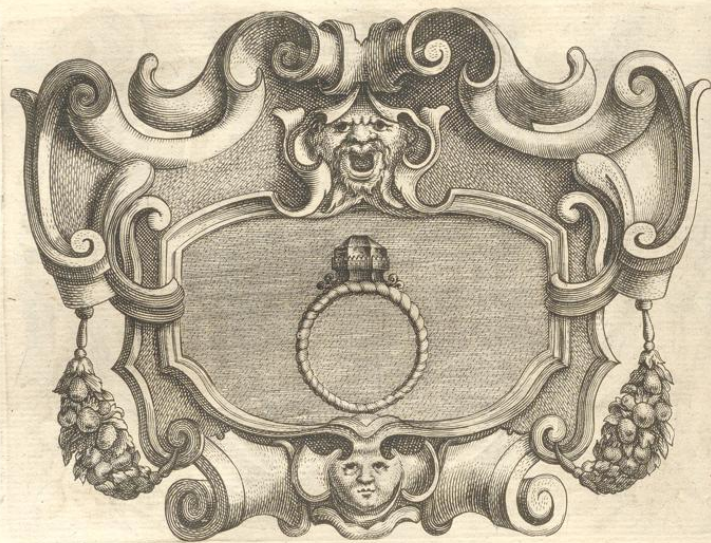

Nec segnior altera cura est Antipodum.

A Vrea ab Eois Phœbi lux fulserat undis,
 Grataque lux oculis fulserat ista meis:
 Reddiderat mundoque diem, rebusque colorem,
 Ridebat toto multus in orbe ritor:
 Tunc ego: Sic semper rutilos, pulcherrime Titan,
 Neu caput auricomum condere nocte velis.
 Que, precor, inuidia est radios subducere terris,
 Ac tenebris toties precipitare diem?
 Nil ago: iam præceps deuexo fertur Olympo,
 Et iam ceruleo Phœbus in amne latet:
 Mox etiam furuo texerunt nubila calum
 Syrmate, & in toto nox fuit vna polo.
 Vt vidi infrendens, Sol ô pulcherrime, dixi,
 Exsere nube caput: qua tibi causa fuga est?
 Forsitan Hesperium fessus (qua fabula vatum est)
 Luminis ut repares damna, cubile petis?
 Fallimur: Antipodum non segnior altera cura est,
 Nec tantum nostro diuidis orbe diem.
 Et miramur adhuc te, Loiiolea propago,
 Tendere in opposita distita Regna plage?
 Scilicet hoc quoque solis habes, nec segnior illo es:
 Hinc alia ex alia te quoque cura vocat.

Vocatio

Vocatio ad Societatem.

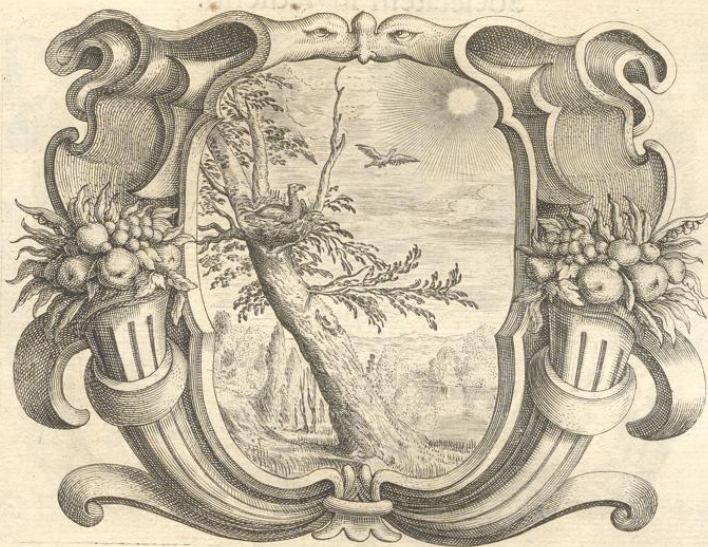

Tetram deseruisse iuuat.

Diuinum æthereis ignem qui surpuit astris,
 Animumque similem finxit humanum Deo;
 Fertur Sardonychos egesto monte lapillos,
 Duri è tenebris Caucaſi in lucem erutos,
 Inſeruiſſe prius digitis; vbi clara pyropi
 Lux, Phœbe, radius faceret inuidiam tuis.
 Felix chryſolithus, felix & flamma pyropi
 (Natura cæco quos malè occulit ſinu)
 Dum datur æthereas abſterſis ſordibus auras
 Spectare, & aureo candicare in annulo.
 Gemma hominis mens eſt, natiuo ſidere fulgens,
 Sed, heu! ſepulta facibus terra latet.
 Quid queror? Ecce nouum terris dant aſtra Prometheus,
 Magis auſpicatas qui tulit cælo faces:
 Ex re nomen habet, dio flagrat igne; ſuumque
 Olim ſepultum tot dedit gemmis decus,
 Quot mundi è tenebris ad ſigna vocauit IESV,
 Suâque tandem luce conceſſit frui.
 Chryſolithi certet rutilo nunc æmula cælo
 Lux, dum ſuperbo ſe maritat annulo.
 Qui Pharias fugit Loiola auctore tenebras,
 Cælo ſoloque clarius ſpargit iubar.

B. Aloy-

B. Aloysio Societatem IESV ingredienti.

Non inferiora fecutus.

Sublimes aquila, volucrum generosa propago,
 Ausa oculis Phœbi sollicitare iubar,
 Et vos Gonzaga, qui non sine numine Divum
 Quatuor antiquum stemma notatis aues,
 State alacres, fixasque acies intendite cælo:
 Explorare nouo stemmata sole iuuat.
 Cernite quos ignes, radios quos spargat IESVS;
 Quæ noua cælesti lampade flamma micet.
 Caligant vultus. Oculos Aloysius vnus
 Figit, & obtutu mens animosa salit.
 Quin (adèd baud oculos hebetant noua lumina) clamat,
 O! mihi, Phœbe, nouas eiacularè faces.
 Viuimus his, IESVQUE tuo recreamur ab igne;
 Eia, oculos radio iam propiore feri.
 Desero, quod possum, patrem, patriamque, laremque;
 Vt te sole queam sic propiore frui.
 Terra vale. Genitor quid pugnas? mitte querelas.
 Non te, non proavis inferiora sequor.
 Inuideas, frater, si credas: quosque relinquo
 Discedens titulos, tu quoque ferre neges.
 Me genus & stirpem iuuat ipso arcessere cælo:
 Pro titulis IESVS omnibus vnus erit.

T t

Beato

Beato Stanislao Kostkæ etiamnum puero
Societatem ingredienti.

Vt citò maturefcat.

Dius amor Kostkæ similes in imagine vultus
Viderat, & pueri carpitur igne puer.
Protinus in terras velocibus aduolat alis,
Ut magè vicino nutriat igne faces.
Tum sic orsus amor: Puer ò dignissime celo,
Pande agedum teneras in mea tela fibras.
O celo dilecte veni! ne tempora differ:
Nulla meis atas ignibus apta magis.
Omnia prima placent. praecox in vitibus vua
Gratior, & primâ falce resecta Ceres.
Cernis ut extento turgescens vua racemo
Pendeat? hac primo flore reclusa fuit.
Clausâ minas Boreæ, nocituraque frigora Vitro
Pellit, & exclusâ grandine tuta latet.
Ætatis breue ver, & primos porrigere flores.
Serò relicta sibi, plena sit vua mero.
Omnia principis insunt: spem fecit in herbâ,
Quæ modo strata seges grandinis imbre iacet.
Dixerat: & primo ne flos marcesceret æuo,
Aut flueret mundi turbine, claustra dedit.
Sic decuit, teneris ut maturefceret annis,
Adderet & superis cana iuuenta decus.

IMA-